

GİRESUN
ÜNİVERSİTESİ . UNIVERSITY

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Social Sciences

Yüksek Lisans Tezi

Halime AKDAĞ

2020

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
ANA BİLİM DALI
Yüksek Lisans Tezi

Halime AKDAĞ
172005015

2020

GİRESUN

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT TARLAN BÖLÜMÜ 21
NUMARADA KAYITLI MECMŪ‘A-İ EŞ‘ÂR (1B-75A) 'IN
TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE MESTAP'A GÖRE TASNİFİ**

**IN THE SULEYMANİYE LIBRARY'S ALİ NİHAT TARLAN SECTION,
REGISTERED IN NUMBER 21 IS MECMŪ‘A-İ EŞ‘ÂR (1B-75A)'S
CLASSIFICATION ACCORDING TO TRANSCRIPTION ORTHOGRAPHY
AND THE MESTAP**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

HALİME AKDAĞ

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ HAMZA KOÇ

GİRESUN, 2020

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 15.06.2020 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Halime AKDAĞ'ın "Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 21 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr (1b-75a)'ın Transkripsiyonlu Metni Ve Mestap'a Göre Tasnifi" başlıklı tezini incelemiş olup aday 29. 06. 2020 tarihinde, saat 14.00' te jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. Abdullah EREN	
Üye (Danışman)	Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOÇ	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Musa TOZLU	

ONAY

.../.../...

Prof. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 21 Numarada Kayıtlı Mecnû'a-i Eş'âr (1b-75a)'ın Transkripsiyonlu Metni ve Mestap'a Göre Tasnifi" adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

29/06/2020

Halime AKDAĞ

ÖN SÖZ

Mecmua, Arapça "cem" (toplama, bir araya getirme) kökünden gelip toplanmış, bir araya getirilmiş anlamına gelmektedir. Mecmualar farklı kişilere ait metinlerin bir araya getirildiği eserler bütünü olarak tarif edilebilir. Şiir mecmuaları herhangi bir nazım türü ya da nazım şekli aranmaksızın derlenmiş manzum metinlerden oluşan toplamalara denilmektedir. Şiir mecmuaları kütüphanelerde genelde Mecmû'a-i Eş'âr olarak kayıtlıdır.

Mehmet Fatih KÖKSAL'ın başlatmış olduğu "Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi" kapsamında mecmualar; daha önce gün yüzüne çıkmamış şiirlerin ve tezkirelerde yer almayan şairlerin tespitinde bize kaynak teşkil etmiştir.

Çalışmamız olan "Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 21 numarada kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr (1b-75a) 'ın Transkripsiyonlu Metni ve Mestap'a Göre Tasnifi'nde" de birçok şairin manzumelerine yer verilmiş olup Mestap projesi aracılığıyla bu manzumelerin sistematik tasnifi yapılmıştır.

Çalışmamız giriş ve dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde mecmua kavramına, ikinci bölümde çalıştığımız mecmuanın genel özelliklerine, üçüncü bölümde mecmuada yer alan şairlere yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise mecmua metnine yer verilmiştir.

Bu tezin hazırlanmasında bilgisini, emeğini ve desteğini benden esirgemeyen saygıdeğer hocam ve danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOÇ'a, ayrıca bazı müşküllerin çözümünde bana yol gösteren Prof. Dr. Beyhan KESİK'e ve Dr. Öğr. Üyesi Musa TOZLU'ya şükranlarımı sunarım. Tez boyunca yardımlarını gördüğüm sevgili arkadaşlarım Ayşe KÜRKÇÜ ve Ülkü YILMAZ'a da ayrıca teşekkür ederim.

Giresun-2020

Halime AKDAĞ

ÖZET

AKDAĞ, Halime, SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT TARLAN BÖLÜMÜ 21 NUMARADA KAYITLI MECMŪ'A-İ EŞ'ÂR (1B-75A) 'IN TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE MESTAP'A GÖRE TASNİFİ

Yüksek Lisans-2020, Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

Şiir mecmuaları yazma eser kütüphanelerimizde sayı itibariyle en çok bulunan metin türleri arasındadır. Mecmualarda kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine rastlamak mümkündür. Mecmualarda şairlerin dîvânlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla ya da eksik beyitler) denk gelebiliriz.

Bu çalışmamızda Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 21 numarada kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr (1b-75a) yeni yazıya aktarılarak incelenmiştir. 309 varaklık mecmuanın bize düşen 75 varaklık kısmında 15, 16 ve 17. yüzyıllarda yaşamış olan şairlerin şiirleri yer almaktadır.

Çalışmamız giriş ve dört ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmamızda mecmua kavramı üzerinde durulmuş, mecmuanın önemi hakkında genel bilgiler verilmiştir. Mecmua metni incelenirken kullanılan yöntemler tespit edilmiş, çalışmamızda yer alan şairler hakkında kısa biyografiler sunulmuştur. Ayrıca mecmuada yer alan şairlerin şiirleri Mestap aracılığı ile tablolaştırılmıştır. Farklı nazım türlerine ait şiirler tespit edilerek tabloda belirtilmiştir.

Çalışmamızın son bölümünde yararlanılan kaynaklar verilmiş, tezden elde edilen veriler sonuç kısmında aktarılmış ve yazma eserden bazı görsellere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Şiir mecmuası, Mestap, Eski Türk Edebiyatı, Nazım Şekli

ABSTRACT

AKDAĞ, Halime, IN THE SULEYMANIYE LIBRARY'S ALI NIHAT TARLAN SECTION, REGISTERED IN NUMBER 21 IS MECMŪ'A-İ EŞ'ÂR (1B-75A)'S CLASSIFICATION ACCORDING TO TRANSCRIPTION ORTHOGRAPHY AND THE MESTAP

Master Degree-2020, Department of Turkish Language and Literature

The poetry mecmûas(magazines) are one of the most common types of texts in our libraries. It is possible to come across the poems of forgotten poets whose names are not mentioned in the sources in the mecmûas(magazines). In the mecmuas(magazines) different forms of poetry (more or less couplets) in the poems of the poets can be found.

In this study, registered at number 21 is Mecmû'a-i Eş'âr (1b-75a) in the Suleymaniye Library's Ali Nihat Tarlan Section was analyzed by transferring it to a current writing language. In the 75-page section of 309 pages of mecmuas(magazines), poems of poets who lived in the 15th, 16th and 17th centuries are included.

The study consists of introduction and four main parts. In the study, the concept of mecmua(magazine) was emphasized and general information about the importance of mecmua(magazine) was given. During the examination of the mecmua(magazine) text, the methods used were determined and in the study short biographies were presented about the poets. In addition, the poems of the poets in the mecmuada were tabulated through Mestap. Poems belonging to different types of verse were identified and tabulated.

In the last part of the study, the sources used were given, the data obtained from the thesis was transferred in the final part and some images from the writing work were given

Key Words: Mecmua of Poetry, Mestap, Old Turkish Literature, Verse Type

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
KISALTMALAR LİSTESİ	VI
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. MECMUALAR VE ŞİİR MECMUALARI	3
1.1. Mecmua Kavramı	3
1.2. Mecmuaların Tasnifi	4
1.3. Mecmuaların Önemi	8
İKİNCİ BÖLÜM	11
2. SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT TARLAN BÖLÜMÜ 21 NUMARALI MECMUANIN GENEL ÖZELLİKLERİ	11
2.1. Mecmuanın Tavsifi.....	11
2.2. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Nazım Şekilleri Tablosu	12
2.3. Mestap Tablosu (Mestap'a Göre Mecmuanın Tasnifi)	14
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	30
3. MECMUADA YER ALAN ŞAİRLER HAKKINDA KISA BİYOGRAFİLER	30
3.1. Abdî	30
3.2. Âgehî	30
3.3. Ahmedî	31
3.4. Âlî	31
3.5. 'Aşkî	31
3.6. Âzerî	32
3.7. Bâkî	32
3.8. Beyânî	32
3.9. Celâli	32
3.10. Cem'î	33
3.11. Cevrî	33
3.12. Cinânî	33

3.13.Fevrî	34
3.14. Fuzûlî	34
3.15.Hudâyî	35
3.16. Kiyâsî	35
3.17. Mu'îdî	35
3.18. Nâtîkî	35
3.19. Nev'î	35
3.20. Nev'izâde Atâyî	36
3.21. Rahmî -i Bursevî	36
3.22. Râsîh	36
3.23. Sâbit	37
324.Şeyhülislâm Yahyâ	37
3.25. Ulvî	37
3.26.Veysî Efendi	37
3.27.Yâhyâ	38
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	39
4. SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT TARLAN BÖLÜMÜ 21 NUMARADA KAYITLI MECMUANIN METNİ	39
4.1. Mecmua Metni Hazırlanırken İzlenilen Yöntemler	39
4.2. Metinde Kullanılan Çeviri Yazı Alfabetesi	41
4.3. Metin	42
SONUÇ	246
KAYNAKÇA	247
EKLER	252
EK 1: SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT TARLAN BÖLÜMÜ 21 NUMARALI MECMUANIN 1B-2A SAYFALARI	252
ÖZ GEÇMİŞ	253

KISALTMALAR LİSTESİ

AD	:	Aşkî Divanı
AT	:	XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)
a.g.e.	:	Adı geçen eser
B.D.	:	Bâki Divanı
B.R.D	:	Bursalı Rahmî Divanı
BS	:	Nergîsi'nin Kafzâde Fâizî Mersiyesi (Bahir Selçuk 2015)
BY.D	:	Beyânî Divanı
C.	:	Cilt
C.D.	:	Cinânî Divanı
CV.D.	:	Cevrî Divanı
F.D.	:	Fuzûlî Divanı
G.A.D.	:	Gelibolulu Âlî Divanı
G.D.M:		Gemici Dili Makalesi
Haz.	:	Hazırlayan
Ktp.	:	Kütüphane
M	:	Metin
mm	:	Milimetre
N.A.D:		Nev'î-zâde 'Âtayî
N.D.	:	Nev'î Divanı
NK.	:	Nuruosmaniye Kütüphanesi
Nu.	:	Numara
R.D	:	Râsih Divanı
s.	:	Sayfa
S.D	:	Selîmî Divanı

ŞYD	:	Şeyhülislâm Yahyâ Divanı
U.D.	:	Ulvî Divanı
V.D	:	Veysî Divanı
vd.	:	Ve diğerleri
Yay.	:	Yayınları
Y.D	:	Yahyâ Divanı
Z.D	:	Ziyâ'î Divanı

GİRİŞ

Herhangi bir nazım türü veya şekil birliği aranmaksızın derlenmiş manzum metinlerden oluşan toplamalara şiir mecmuası denilmektedir. Şiir mecmuaları kütüphanelerde "Mecmû'a-i Eş'âr" veya "Mecmû'atü'l-Eş'âr" adları altında kayıtlı olabilir. Şiir mecmualarında pek çok şairin şiiri bir araya getirilmiştir. Şiir mecmualarında farklı yüzyıllarda yaşamış şairlerin şiirlerine rastlayabiliriz.

Çalışmamızın konusu Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 21 numarada kayıtlı Mecmû'a-i Eş'ârın 1b-75a bölümleri arası Mestap aracılığı ile tablolastırılmıştır. Şiir mecmualarında Mestap'tan yararlanmamızın nedeni mecmuaların ayrıntılı tasnif ve dökümünün yapılmasını sağlamaktır.

Mecmualar genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dînî, dîn dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır.¹ Mecmualar divanlarda olmayan ya da eksik olan şiirlerin ortaya çıkışında önemli kaynaklardır. Bu şiirlerde hem şaire hem de döneme ait bilgilere rastlayabiliriz.

Mecmuaların edebiyatımız için öneminden ilk bahseden Ali Canip Yöntem'dir. Ali Canip, mecmuaların bir eserin eski metnine ulaşabildiği için bu eserlerin önemli olduğunu belirtir. Şiir mecmualarıyla ilgili çalışmaların son yıllarda artış göstermesini özellikle mecmualardan yararlanarak divanların hazırlanmasına, kaynaklarda geçmeyen şiirlerin ve şairlerin ortaya çıkarılmasına, mecmuaların edebiyat tarihi açısından öneminin anlaşılmasına bağlamak yerinde olur.²

3 Mayıs 2011 tarihinde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde yapılmış olan "Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı" başlıklı çalıştayda M.Fatih KÖKSAL tarafından bildiri olarak sunulan "Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi" metninde projenin hedefi belirtilmiştir.³

¹ Mustafa Uzun, "Mecmua", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul, 2003, C.XXVIII, s.265.

² Kamil Ali Gıynaş, **Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası**, Edebiyat Fakültesi Dergisi, yıl 201, sayı 255, s.245-260

³ M.Fatih Köksal, "Yazma Mecmualara Dair Yeni Bir Tasnif Denemesi", 2. **Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi/2nd International Congress Of Eurasian Social Sciences**, Antalya 2018, s.87-92.

³ Atabey Kılıç, " , **Mecmua Tasnifine Dair, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmuâ: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, (Haz. Hatice Aynur vd.), Turkuaz Yay., İstanbul 2012 s.77-96.

Çalışmamız boyunca mecmua kavramı ayrıntılarıyla açıklanmış olup mecmuada yer alan şiirler belirtilmiştir. Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL tarafından başlatılmış olan MESTAP (şiir mecmualarının sistematik tasnifi projesinden) yararlanılarak Latin harflerine aktarılan şiirler tablolaştırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MECMUALAR VE ŞİİR MECMUALARI

1.1. Mecmua Kavramı

Sözlük anlamı "cem" olunmuş, toplanmış, bir araya getirilmiş şey" ⁴ olan mecmua, seçme şiirlerin ya da muhtelif konularda kaleme alınmış yazıların bir araya getirilmiş eserlerin genel adıdır.

Kültürel ve edebî anlamda ise mecmualar genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dînî,dîn dışı nesir ya da şiirlerden oluşan kitaplardır. ⁵

Mecmua kelimesi Lugat-i Nâci'de ise şu şekilde tanımlanmıştır: Bir veya bir kaç fenne 'âid toplanan şeyleri yazmaya mahsûs kitap, defter müntehâbât. ⁶

Klasik Türk Edebiyatında edebî bir terim olarak mecmua, çoğu zaman müellifi veya müstensihi belli olmayan, derleyicisinin zevkine göre içeriği oluşturulan, farklı sanatçıların değişik türlerdeki eserlerini ihtiva eden ya da tek bir tür veya form etrafında şekillenen manzum, mensur veya manzum-mensur karışık defterler anlamında kullanılmıştır. Günümüzde ise mecmua kelimesi klâsik Türk edebiyatındaki kullanımından farklı bir anlam kazanmıştır. Özellikle Tanzimat döneminden itibaren belli aralıklarla yayınlanan dergilere mecmua adı verilmiştir. ⁷

Muhtelif nesneleri bir araya toplamak anlamındaki Arapça cem' masdarından türeyen mecmua kelimesi, toplanıp biriktirilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitap şeklinde değerlendirilir. Mecmua kavramı başlangıçta, birçok bakımdan benzediği cönk gibi âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin, notların, tarihi belge ve kayıtların derlendiği not defteri hâlinde

⁴ Ferit Devellioğlu,"Mecmua",*Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yay.,2012,C.XXIX,s.689.

⁵ Günay Kut,"Mecmûa", *Türk Dili Ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c.6(İstanbul: Dergâh,1986),170-174.

⁶ Muallim Nâci, *Lugât-i Nâci*, Çağrı Yay., İstanbul 1995, s.719.

⁷ Özer Şenödeyici, *Osmanlı Edebi Metinlerini Anlama Kılavuzu*, Kesit Yayınları, 1.baskı, 2015, s.367.

ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya te'lif çeşidi özelliği kazanmıştır.⁸

Mecmualar, genelde bir veya daha fazla şaire ait yahut çeşitli şekil ve hacimlerdeki dîni, dîn dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır. Mecmûatü'l-ehâdis, mecmû'a-i fetâvâ, mecmûa-i ed'îye, mecmûatü'r-resâil, mecmû'a-i eş'âr, mecmûa-i tevârîh, mecmûa-i fevâid gibi.

Mecmualar Arapça, Farsça ve Türkçe olarak tek bir dille kaleme alındığı gibi derleyen bu dilleri bilip bilmemesine ve derlenen metinlerin diline göre iki veya üç dil kullanarak da kaleme alındığı görülmüştür. Çoğunlukla ilmî ve dînî konularda derlenmiş mecmuaların mensur ve Arapça, edebiyat ve sanat konularındaki mecmuaların ise manzum ve Türkçe-Farsça yazıldığı görülmüştür.⁹

Mecmualar, derleyicisinin zevkine bağlı olarak meydana getirildiği için düzenleri ve içerikleri de derleyicisine göre değişmektedir. Tertipli mecmuaların yanı sıra düzensiz bir çok mecmuanın da bulunması bu nedenledir.¹⁰

1.2.Mecmuaların Tasnifi

Mecmualara yönelik çeşitli tasnif çalışmaları yapılmıştır. Bunlar şu şekildedir:

Agâh Sırrı Levend¹¹ mecmuaları muhteva açısından değerlendiren ilk kişi olmuştur. İkinci tasnif denemesini yapan isim Günay Kut¹² tur. Sonrasında M. Fatih Köksal¹³, Atabey Kılıç¹⁴ ve Mehmet Gürbüz¹⁵ de teferruatlı tasnif çalışmaları meydana getirmişlerdir.

Agâh Sırrı Levend'in yaptığı tasnif şu şekildedir:

a. Nazire mecmuaları,

⁸ Atabey Kılıç, "Mecmûa Tasnifine Dâir" , **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz.Hatice Aynur vd., İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2012, s.75-96.

⁹ Mustafa Uzun, "Mecmua" , **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul, 2003, C.XXVIII, s.265-268.

¹⁰ İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, L&M Yay., Ankara 2002, s.312.

¹¹ Agah Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, TTK Yay., C.I, Ankara 1998, s.166-167.

¹² Kut, a.g.e., 170-174.

¹³ M.Fatih Köksal, "Yazma Mecmualara Dair Yeni Bir Tasnif Denemesi", 2. **Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi/2nd International Congress Of Eurasian Social Sciences**, Antalya 2018, s.87-92.

¹⁴ Kılıç, a.g.e., s.77-96.

¹⁵ Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, (Haz.Hatice Aynur vd.), Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 108.

- b. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- c. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- ç. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- d. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.¹⁶

Günay Kut mecmuaları şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Nazire mecmuaları
2. Seçme şiir mecmuaları (mecnû'a-i eş'âr, mecmuâ-i devâvin)
3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan mecmuâlar (mecnua-i edviyye, mecnua-i tevarih gibi)
4. Karışık, yani manzum ve mensur veya farklı dillerle yazılmış parçalardan oluşan mecmuâlar)
5. Derleyeni belli mecmualar (Ömer bin Mezid, Mecmuâtü'n Neza'ir ; Eğirdirli Hacı Kemal, Cami'un Neza'ir; Pervâne Bey mecmuâsı) vs. şeklinde tasnif edilir.¹⁷

Atabey Kılıç'ın tasnifi şu şekildedir:

1. Tertip durumuna göre mecmualar
 - a. Mürettep olmayan mecmualar
 - b. Mürettep mecmualar
2. Şekil bakımından
 - a. Manzum metinler mecmuaları
 - b. Mensur metinler mecmuaları
3. Dil bakımından
 - a. Din
 - b. Tasavvuf
 - c. Türkçe mecmualar

¹⁶Levend, a.g.e., s.166.

¹⁷ Günay Kut, "Mecnua", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler*, İstanbul, 1986, 6.C., s.170.

d. Çok dilli mecmualar

4. Muhteva bakımından

a. Din

b. Tasavvuf

c. İlm-i nücm/ fal ve remil

d. Hikâye/lâtime

e. Hezel ve hiciv

f. Edviye

g. Musiki

h. Hat ve kitabet

5. Şahısların tertip ettiğı veya şahıslar için tertip edilen mecmualar.¹⁸

Şiir mecmuaları, müretteplerinin ilgi alanlarına ve estetik beğenilerine göre seçilmiş farklı şekil ve türdeki şiirlerden oluşur. Eldeki seçme şiir mecmuaları çoğunlukla gazel, kıta, terci-i bend, terhib-i bend gibi değişik nazım şekillerinden şiirleri ihtiva etmekle birlikte bunlardan farklı olarak tamamıyla ya da çoğunlukla tek bir nazım şekline odaklanan mecmualar da bulunmaktadır. Mürettibin seçimini yönlendiren etkenin nazım şekli olduğu düşünülürse mecmuayı içerdığı nazım şekillerine göre şu alt başlıklarda değerlendirmek mümkün olur:

1. Gazel Mecmuaları

2. Kaside Mecmuaları

3. Müstezad Mecmuaları

4. Matla Mecmuaları

5. Beyit Mecmuaları

6. Mısra Mecmuaları

7. Farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmualar¹⁹

¹⁸ Kılıç, a.g.e., s. 77-96.

¹⁹ Gürbüz, a.g.e., s. 99-113.

Bu konuda yapılan son çalışma M. Fatih Köksal'a aittir. Köksal mecmuaları şekil ve içerik bakımından olmak üzere iki ana başlıkta sınıflandırmıştır:

I. Şekil Bakımından

A. Kitap şeklinde tertiplenmiş mecmualar

1. İçinde birden fazla eserin bulunduğu mecmualar

2. Tamamı bir eser olan mecmualar

B. Tûlânî (uzunlamasına) ciltlenmiş mecmualar

II. Muhteva Bakımından

A. Risale Mecmuaları

a. Farklı Müelliflere Ait Eserleri Toplayan Risale Mecmuaları

1. Aynı/yakın /benzer konudaki/türdeki eserleri toplayan risale mecmuaları

i. Divan mecmuaları

ii. Lügat mecmuaları

iii. Mesnevi mecmuaları

iv. Mi'râciye mecmuaları

v. Mevlid mecmuaları

vi. Hilye mecmuaları

vii. Şehrengiz mecmuaları

2. Farklı konulardaki eserleri toplayan risale mecmuaları

b. Aynı Müellife Ait Eserleri Toplayan Mecmualar

B. Diğer Mecmualar

a. Manzum mecmualar

i. Şiir mecmuaları ve cönkler

1. Şiir mecmuaları

a. Sistemantik (mürettep) şiir mecmuaları

b. Karışık şiir mecmuaları

2. Cönkler

a. Klasik cönkler

b. Farklı muhtevadaki cönkler

ii. Belli bir nazım şekline tahsis edilmiş mecmualar

1. Kaside mecmuaları

2. Gazel mecmuaları
3. Müstezâd mecmuaları
4. Şarkı mecmuaları
5. Beyit mecmuaları ve müfred mecmuaları
6. Rübâi mecmuaları
7. Kıt'a mecmuaları
- iii. Belli bir nazım türüne tahsis edilmiş mecmualar
 1. İlâhi mecmuaları
 2. Naat mecmuaları
 3. Mersiye/muharremiye mecmuaları
 4. Nazire mecmuaları
 5. Tarih mecmuaları
 6. Vefâyat mecmuaları
 7. Muamma mecmuaları
 8. Lügaz (Elgâz) mecmuaları
 9. Güfte mecmuaları
 10. Mensur mecmuaları
- i. Belli bir konuya tahsis edilen mecmualar
 1. Din ve tasavvufa dair mecmualar
 2. Müspet ilimlere dair mecmualar
 3. Gizli ilimlere dair mecmualar
 4. Muhtelif sanat dallarına dair mecmualar
 5. Dil ve edebiyata dair mecmualar
- ii. Belli bir konuya tahsis edilmeyen mecmualar
- c. Manzum- mensur karışık mecmualar
 - i. Eş'âr ve fevâid mecmualar²⁰

1.3. Mecmuaların Önemi

Türk tarihi açısından değerli kaynaklar olan şiir mecmuaları sayesinde edebiyat tarihlerindeki birtakım bilgileri netleştirmek, bilgilerde düzeltmeler yapmak ve yeni bilgiler eklemek de mümkün olabilir. Derleyeni ve yılı tam olarak

²⁰ Köksal, a.g.e., s. 87-92.

bilinmeyen mecmualar olsa da bir mecmuanın derleniş tarihi, içindeki metinlerden yaklaşık olarak tespit edildiği için dönemin şiir zevkini, beğenilen şairleri ve mevcut şiirlere bakarak da dönemin en çok sevilen şairini tespit etmek de mümkün olabilir. Şiir mecmuaları Türk şiirinin gelişimi, değişimi ve geçirdiği evreleri tespit edebilmemizde büyük rol oynamıştır.

İçerik bakımından oldukça zengin olan mecmualarda birçok bilgiye rastlamak mümkündür. Mecmualar-özellikle şiir mecmuaları-şairlerin biyografik bilgilerini, kaynaklarda adı geçmeyen ya da unutulmuş şairlerin şiirleri ile bilinen şairlerin divanlarında yer almayan/bilinmeyen şiirlerini, divanlarda yer alan şiirlerin farklı şekillerini (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) ihtiva etmektedir. Bazı şiirlerin sadece mecmualarda yer almasının sebebi, şairin beğenmediği şiirlerini divanına almamasından ya da bu şiirler karalama hâlinde kaldığı için sonradan mecmua derleyicisi tarafından fark edilmesinden, bazı şiirlerin divan tertibinden sonra yazılmış olmasından, mecmuayı derleyen kişinin yararlandığı divan nüshasının kaybolmuş ya da henüz ele geçmemiş olmasından kaynaklanabilmektedir.²¹

Mecmualar ait olduğu dönemin şair ve şiirlerinden haberdar olma hususunun yanında, kaleme alındığı dönemin zevkini yansıtmaları ve aktarmaları bakımından değerli kaynaklardır. M. Fatih KÖKSAL önderliğinde başlatılan "Mecmuaların Sistematiik Tasnifi" projesi ile kütüphanelerde bulunan mecmuaların eski Türk edebiyatı sahasına kazandırılması amaçlanmıştır.

Mecmualar derleyicilerin zevkini ve kaleme alındıkları dönemin edebi zevkini yansıtan eserlerdir. Bir şairin şiirlerinin mecmualarda bulunması o şairin sevilerek okunduğunu ve şiirlerinin sevildiğini gösterir. Şairlerin biyografileri ve edebi kimliklerine katkı sağlayan mecmualar kimi şairlerin yer almayan eserlerinin tespiti için önem teşkil etmektedir. Mecmualar tezkirelerde yer aldığı halde divanı tespit edilemeyen şairlerin de edebiyat tarihlerinde yerlerini almasına imkan sunar. Mecmualar şairlerin divanlarındaki şiirlerinin veya mesnevilerinin farklı varyantlarını sunabilirler. Özellikle divanlarda yer almayan fazla beyitlerle karşılaşılabileceği gibi bazı beyitlerin eksik olduğunu da görmek mümkündür. Mecmualar derleyicinin özel defteri olduğu için genellikle tek nüsha halindedir.

²¹ Beyhan Kesik, "Bâkî'nin Yayımlanmamış Bazı Şiirleri (Üç Gazel Bir Matla') " , Aydın Türklük Bilgisi Dergisi, Yıl 2016, Sayı II, s. 80.

Ancak bazı mecmuaların birden çok nüshası vardır. Bir mecmuanın birden çok nüshasının olması o mecmuanın başkaları tarafından da takdir edildiğini göstermektedir. Bazı mecmualar kimi sanatçıların hayatı ve eserleri hakkında bilgiler içermeleri ve bazı kişiler arasında yaşanmış hadiseler yer vermeleri açısından edebiyat tarihi için son derece önem taşımaktadır.²²

Mecmualarda edebiyatla ilgili bilgilerin yanı sıra edebiyat dışı bilgiler de yer almaktadır. Mecmuanın boş kalmış sayfalarında ya da derkenarlarında çeşitli dualar, otlarla ilaç yapım tarifleri, tılsım, vefk, reml, tefe''ül gibi gizli ilimler (havâs) denilen itikatlara dair notlar, tarih kıt'aları, müstakil matla ve müfredler, bazı münşeat örnekleri vb. bulunabilmektedir. Bu nedenle mecmuaların edebiyat araştırmacıları kadar sosyoloji, tarih (özellikle kültür tarihi), kültürel antropoloji, halkbilim gibi farklı bilim dallarından kişilerin de ilgi alanına giren önemli eserler olduğu söylenebilir.²³

Klasik edebiyatımızın birinci dereceden kaynakları arasında gösterilen tezkirelerde ve farklı belgelerde yer almayan birçok şair ve şiire mecmualar sayesinde ulaşabilmek mümkündür. Ayrıca bir şairin divanında yer alan bazı manzumelerinin değişik formlarına yine mecmualar vasıtasıyla erişilebilmektedir.²⁴

²² Özer Şenödeyici, **Osmanlı Edebi Metinlerini Anlama Kılavuzu**, Kesit Yayınları, 1.baskı, 2015, s.374-375.

²³ M. Fatih Köksal, " Şiir Mecmualarının Önemi ve "Mecmuaların Sistematiği Tasnifi Projesi (MESTAP)", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının kırkamarı**, (Haz. Hatice Aynur vd.),Turkuaz Yay., İstanbul 2012, s. 409-431.

²⁴ Hamza Koç, "**XVI. Yüzyıl Divan Şairi Hayli ve Yayımlanmamış Gazelleri**" , Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi, Yıl 6, Sayı 12, bahar 2020.

İKİNCİ BÖLÜM

2. SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT TARLAN BÖLÜMÜ 21 NUMARALI MECMUANIN GENEL ÖZELLİKLERİ

2.1.Mecmuanın Tavsifi

Bu çalışmamızda İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Koleksiyonu'nda 34 Sü-Tarlan 21 numarasıyla kayıtlı olan Mecmû'a-i Eş'âr'ın (1b-75a) varakları arası transkribe edilerek incelenmiştir. Mecmuanın müstensihî, istinsah tarihi, telif tarihi ve istinsah yerine dair herhangi bir kayda rastlanmamıştır. Eserin dili Türkçedir. Eserin bazı bölümlerinde Arapça ve Farsça şiirler de yer almaktadır. Mecmuada 15, 16 ve 17.yy.larda yaşamış şairlerin şiirlerine rastlanılmıştır. İncelenen eser transkribe edilirken yazıldığı dönemin dil özellikleri göz önünde bulundurulmuştur.

309 yapraktan oluşan mecmuanın yazı türü nesih olup boyutları (Dış-İç)193x133-153x93 mm.dir. Eserin satır sayısı muhteliftir. Şiirler çift sütunda, filigranlı beyaz, samanî ve sarı renkte kâğıda yazılmıştır. XVII. yüzyıl işi tezhipli mihrabiyesi olup cedvelleri yaldızlı, sözbaşları ve şairlerin mahlasları ise kırmızı mürekkeplidir. Kül rengi meşin bir cildi vardır.

Mecmuada 40 şaire ait şiirler bulunmaktadır. Şiirlerin aynı şaire ait birbirinin devamı şiirlerde mahlas tekrardan yazılmayıp kırmızı mürekkeple "Velehu" kaydı konulmuştur.

Mecmua içerisinde silik yazılara da rastlamak mümkündür.

2.2. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Nazım Şekilleri Tablosu

Şair adı	Gazel	Kıt'a	Tahmis	Muaşşer	Müseddes	Şarkı	Murabba	Terci-i bend	Muhammes	Terkibi bend	Kaside
'Abdî					1						
Agehî											1
Azerî					4						
Aşkî	1		1								
Ahmed				1							
Ahmedî					1						
Bâkî			3								
Bekrî										1	
Beyânî			1								
Celâli			1								
Cem'î Efendi										1	
Cevrî								1		1	
Cinânî			2		1						
Defterdar Ali											
Fuzûlî	1				1						
Fevrî									1		
Hâşimî			1								
Hudâyî			1								
Kıyâsî										1	
Meşrebî			1								
Mânî					1						
Monla Garibî									1		
Mu'iddî			1								
Mezâkî					1						
Nâtîkî			1								
Nevî			1								
Nevizâde Atâî			2		2						

Şair adı	Gazel	Kıt'a	Tahmis	Muaşşer	Müseddes	Şarkı	Murabba	Terci-i bend	Muhammes	Terkib-i bend	Kaside
Rahmî Bursevî					1						
Râsîh			1								
Rızâ Efendi											
Sâbit			1								
Sâdık					1						
Sânî					1						
Selîm											
Selîmî					1						
Sıdkı										1	
Sürûrî		1									
Şeyhülislam Yahyâ			1								
Tîgî					3						
Ulûî					2						
Veysi Efendi			1							2	
Yahyâ									1		
Ziyâî										1	
Zâ'î			1								

2.3. Mestap Tablosu (Mestap'a Göre Mecmuanın Tasnifi)

Yer Numarası: Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü Nu. 21						
Yap. nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.
1b	Râsîh	Kesbüm üz etmek müdâm nâlan nâlan üstine Eylertüz Ya' kubveş giryân giryân üstine Hâtırum itmekdedür vîrân vîrân üstine Süzme çeşmin gelmesün müjgân müjgân üstine Urma zahmın sîneme peykân peykân üstine	Aşkıyâya kim riya-pîşe dimişler hâkkına Fâriğ [u] âzâdedir nuşdan dimişler hâkkına Terk ider âhir seni sevmeyiz dimişler hâkkına Hem mey içmez/hem güzel sevmeyiz dimişler hâkkına Eylemişler Râsihe bühtân bühtân üstine	Tahmis/5		-.--/- .--/- .--/- .--
1b	Selim Beg	Yine dört ehil için mâh-ı Muhanrem geldi Ağlayup çâk-i gurbân idecek dem geldi		Matla		..-- /.-- /.-- /.--
1b	Selim Beg	Gelenler hep şâbî geldi gidenlerden haber gelmez Budur ahvâl-i 'âlem ki giden gelmez gelen bilmez		Matla		..-- /.-- /.-- /.--
1b	Selim Beg	Nedim bezm-i ehaşşu'l-âş idî eyyâm-i hâtemde Kerem didikleri bî-kes 'aceb şimdi ne 'âlende	Kerem bir murg-i dest-âmüz idi eyyâm-i hâtemde Uçup şimdi vera-yı Kâfa gitti yok bu âlemde	Kıta/2		..-- /.-- /.-- /.--
2a	Celâli	Ge'l rakîb ile efendi câm-ı mey nuş eyleme Ben ğarîbî saña dîşmez böyle medhûş eyleme Degme bir nâdâna uyup sözünü gûş eyleme Va'de-i vaşl eyledün 'ahdün ferâmûş eyleme Şânûña lâylık degül kim diyeler ikrârsuz	Ey Celâli yâr idelden ben ol meh-i nişâd Dar u gönca mîhnet ü derdün ziyâd olur ziyâd Âhîr oldı ğamla 'ömürüm olmadum bir lahzâ şâd Nâ-murâdum dâr-ı dünyâda Hîşâlî nâ-murâd Geçdi 'ömürüm mîhnet-i derd ile hayfâ yârsuz	Tahmis/3		-.--/- .--/- .--/- .--

Yap. nr.	Mahlas	Matla' be'yi / bendi	Makta' be'yi / bendi	Nazım şekli/birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
3a	Cemi	Vaktidir ey hame-i şark-i edā Kubbe-i çarh idelüm pür-sadā Ya'nî Hüseyin İbn-i 'Âlî şecr' Gevher- zî-bende-i tâce-ırefi'	Biz ki rızā-cüy-i Hudâyuz bugün Zerre-i ħurşid-i rızâyuz bugün Manzara-i mekâdi pür-nûr ola Ĥâfız-ı bâb-ı ħurremi ħür ola	Terkib-i bend/7	Mersiye	-,-,-/ :,-,-/ ,-	
6b	Veysi	Yeter ey dil heves-i zülfi-isiyeh-kâr yeter Yeter ey cân-ı belâ- dîde bu efkâr yeter Yeter oldu bu hevâ vü hevesi terk idelüm Yönelüp Ĥakkâ reh-i şıdķ-ı şedâda gidelüm	Ya elleri şeref-i ĥazret-i peygamber için Siper-i mâhî iki pârâ iden server için Lutf idüp eylediği cürm ü günâha bakma Veysi-i rû-siyehi nâr-i icaħime yakma	Terkib-i bend/9		,-,- /,-,- /,-,- /,-,-	
8b	Veysi	Bârek-Allâh zihî nâme-i icâz-ıtrâz Ser-i serbest esitür perde-i güşâyende-i râz Gele ey nâme seni peyk-i şabâya vireyin Der-i pâşâ-yı felek mertebeye gôndererin	En'ama'llahü 'aleyk ey kalem-i tırfa makāl Himmatün oldu bu nazma sebeb-istikmāl Şehid-i gülruĥ-ı maķsüd-i murâdî gûlsün 'Ömr-i devlet uzasun 'aktibet-i ĥayr olsun	Terkib-i bend/7		,-,- /,-,- /,-,- /,-,-	
12b	Rıza	Sülâf-i şâfi eslâf içdiler eyyâm-ı şâdde Ĥumâra 'aşr-ı âħirde gelenler mübrelâ oldu		Müfred		,-,-,- /,-,-,- /,-,-,- /,-,-,-	

Yap. nr.	Mahlas	Matla' be'yi / bendi	Makta' be'yi / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
13a	Cevri	Sanmañ bizi şüfi gibi seccâde-perestüz Biz mescîde her küşe-i mihrâb-ı Elestüz Ol hasret ile hün-i ciger nûş idertüz biz Muñrib yerme nâle-i dil gûş idertüz biz	Yâ Rab bizi de vâkıf idüp ma ni-i hâle Dil-beste koma tab umuzı nûkte-i kâle Envârûñ ile dîde-i idrâke ziyâ vir Dîdârûñ ile âyine i kâlbe cîlâ vir	Tercî-i bend/13		--./- -./-- ./--	
15a	Cevri	Ey meh-i encümen efrûz-ı harâm i ayyâr Âteş-endâz-ı dil-i âşık-ı bî-şabr u karâr Hiç göstermedün erbâb-ı dile rûy-ı vefâ Sende yokdur gibi ey gonce-i ter bûy-ı vefâ	Niçe bir dil çöke âlâm-ı meşâkât senden Niçe bir cânâ ire yüz gam u miñet senden Yürü şimden grü her istediğünle yâr ol İstemezseñ baña yâr olmaga sağ ol var ol	Terkib-i bend/5		-- ./-- ./-- ./-	
17b	Bâki	Ey pây-bend-i dâmgehi-kayd-ı nâm u neng T âkey hevâ-yı meşgale-i dehr-i bî-direng Yüz yire kodı lutf ilegül-berg-i ter gibi Şandûka saldı hâzin-i devrân giher gibi	Asîb-i dehr ü âfet-i devr-i zamânen Hûf u himâyet eyle o şâhib-sa'âdet i Dâ'im çarâğ-ı devlet ü bahtın münevver it İki cihânda gönli murâdın müyesser it	Terkib-i bend/9		--./- -./- -./-	
22a	Nergisi	Dönmesün çarh-ı felek hâk ile yek sâñ olsun T oğmasun mâh-ı cihân ol dahı pinhân olsun Kindür ol kim yakasın derd ile şad çâk itmez Kindür ol kim yirini şimdi teh-i hâk itmez	N'ola düşdise cüdâ bunda ahlâbından Anda ecdâdûñ Hâk yâr-ı çibbâ itsün Kurb-ı hazret de çemen-şoffa-i rahmet de müdâm Hür u gılman ile şöhbet kılatâ rûz-ı kıyâm	Terkib-i bend/8		-- ./-- ./-- ./-	

Yap. nr.	Mahlas	Matla' be'yi / bendi	Makta' be'yi / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
25b	Azerî	Gerçi âyîn-i velâ uymaz sen üñ mu'âdına Muttaşıl resm-i cefâ ammâ ki düşmez adına Haste ki rahm eylemek bir kerre gelmez yadına Bî-gîneh şemşir çekmiş 'âşık-ı nâ-sâdına Sen mi öğret düñ cefâyı gamze-i celladına Hüb ta'lim eylemişsin âferîn üstâdına	Azerin üñ itdiği feryâd u âh u vâh için Çarha âteşler şalan süz-i dil-i güm-râh için Mehbi't-i ruhîl-emîn ol şağ-ı 'âlem-penâh için Tığrı söyle 'âlemi var eyleyen Allâh için Sen mi öğret düñ cefâyı gamze-i celladına Hüb ta'lim eylemişsin âferîn üstâdına	Müseddes/5		---/- ---/- ---/- -	
26b	Bekrî	Hüserevâ ikbâl ü devletle sipeh-sâlar iken Kevkeb-i burc-i şerefde bedr-i zül-envâr iken Al elin düşmüşler üñ saña sa'âdet yâr iken Başda devlet dilde himmet elde fırsat var iken	Devlet-i dünyâ-yı dîna âkılân olur mı şad Hâjira gelmez mi İskender ya devr-i Keykubâd Al elin düşmüşler üñ saña saâdet yâr iken Başda devlet dilde himmet elde fırsat var iken	Terkib-i bend/2		---/- ---/- ---/- --	
27b	Sâdıķ	Hudâyâ itme hâlr dâ'imâ dilden Şekür ismin Gözüm den dîr kılna pîrev-i envâr-i nûr ismin Enîs it dem-be-dem bu kalb-i bî-şabra Şabûr ismin Baña gayret müyesser eyle virdüm kıl Gayûr ismin Ya mahv it levh-i 'işyândan bu 'abd-i ber-kuşûr ismin Ya hod esmâ-i hüsâdan çıkar yâ Rab Gafûr ismin	Du'âsın müteccâb it Şadıķ üñ şubh u mesâ hâķķı Resûlün Muştafâ ile cem'-i enbiyâ hâķķı Refîķ it aña tevfiķ üñ gürûh-ı evliyâ hâķķı Ya mahv it levh-i 'işyândan bu 'abd-i ber-kuşûr ismin Çıķar yâ Rabb yâ esmâ-i hüsâdan Gafûr ismin	Müseddes/5		--- /- /- /-	
28b	Sıdkî	Gurur itme tekebbürden berî ol aña insânı Haķâretle nazâr kılna görüp mür-i Süleymânı Tekebbür lûk Hudâyâ yaraşur âdemîdensin Vücüdün aña ey gâfil ki bir katre menîdensin	Sütersin devlet-i dünyayı şimdi gerçi ey gâfil Şoñunda zehr-i gam nûş itdürür âhır ecel müşķil Tekebbür lûk Hudâyâ yaraşur âdemîdensin Vücüdün aña ey gâfil ki bir katre menîdensin	Terkib-i bend/5		--- /- /- /-	

Yap. nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
33b	Azerî	Didi ol meh çâk ider tiğüm giribânıñ senüñ Hâke şimşir-i dem-i âludum döker kanıñ senüñ İrgürür zañmum şaķın gerdüme eñğanıñ senüñ Ben didüm bu cân u dil serkeşte-i hayrañ senüñ Çekmezem ğam dökse kanum tiğ-i bürrânıñ senüñ Korķum andandur ki pür-ñün ola dāmāñıñ senüñ	Olsa cânım şemşir-i endüñdan şad-päre ten Zerrece tiğ-i ğamüñdan münharif olmaz neden Dönmezem biñ zañm urusañ sen gözi celâddan Azeriñes şir-i tab'um 'arşa-i nazım içre ben Çekmezem ğam dökse kanum tiğ-i bürrânıñ senüñ Korķum andandur ki pür-ñün ola dāmāñıñ senüñ	Müseddes/5		- - - / - - - - / - - - - / - - -	
34a	Tiğî	Baña kemlik şananlar dā'imā iylik le yār olsun Zevālüm isteyenler ğün gibi rüşen nehar olsun Kuşürüm gözleyen kāmillerüñ ömrü ziyād olsun Mükāfātı dımem bir muktezā-yı adl ü dād olsun Yıkanlar hāñur-i nā-şādımı yā Rabb şād olsun Benümçün nā-murād olsun diyenler ber-murād olsun	Murād üze felekden görmeyüp şenlik yūzün üstād Harāb-ābād-ı 'ālemde çeker biñ çevrile bī-dād Olup derd ü belā-yı dehr-i dūma T iğiyā mutād Koyup bu matla' i hūznile gitdi 'ulvī nā-şād Yıkanlar hāñur-i nā-şādımı yā Rabb şād olsun Benümçün nā-murād olsun diyenler ber-murād olsun	Müseddes/5		- - - / - - - / - - - / - - -	
34b	Tiğî	Dimiş idün ki belā-keşlerümü yād idey'in Dil-i vīrānelerin lūfıla ābād idey'in Hicrūme şabr ideni lūfuna mutād idey'in Dir iken zār olanı 'aşķunıla şād idey'in Bunca feryādum işit dūñ dımedüñ dād idey'in Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād idey'in	Nāvek-i āh-ı şher eylemedin her ğiz eser Dil-i sengüñ ne 'acab sañt imiş ey ğonca-iter Ser-i küyüñda fīğāñ eyler iken şām u şher Şaht-i dil olduğuñā şāhid-i 'adil bu yeter Bunca feryādum işit dūñ dımedüñ dād idey'in Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād idey'in	Müseddes/2		- - - / - - - - / - - - - / - - -	
35a	Cināñî	Nev-bahār oldı güzellendi ser-ā-ser 'ālem Oldı ezhar ile her ğüşe ğülistān-ı ĩrem Sıneler tıldı şafā kalmadı endüñ ile ğam Eyledi müjde-i ğül dilleri şād u ğurrem Ğoncanıñ göñli açıldı ğüle dūşdı şebnem	Ey Cināñî pür idüp şöhrat ile āfākı Haşre dek nāmın ola devr-i felekte bākı Demidir sākın idüp süz-i dil-i uşşākı Āb-dār olsa n'ola miyve-i şir-i Bākı Urmadı kimse bu bağ içre dañı böyle kalem	Tahmīs/5		- - - / - - - / - - - / - -	
35b	Fevrî	Hudāyā kimini mülküñde şāhib-i ğıl'at ü t'ac it Kiminüñ kaşırını Şeddād kimin bir pūla muhtāc it Kimin Harūn kimini Mutaşım kimini Hālāc it Bent ne mübtelā-yı imtilā eyle ne ğod aç it Ne senden eyle müstağnī ne senden ğayra muhtāc it	Cemālūñ görmedin imāñ getürdüm şaħa ezberden Ğöñlū seyr imek ilk hūsnūñ hūşkdan terden Kānā'at itmez amma görmek ile dıde-i terden T'ecellī ide şāyed mahr-i şev'kuñ niçe biñ yerden Hevā-yı aşķıla dil bahrini deryā-yı mevvac it	Muħammes/5		- - - / - - - / - - - / - - -	

Yap. nr.	Mahtlas	Matla' be'yi / bendi	Makta' be'yi / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
36a	'Ulvi	T'e'alla'llah yed-i kudret ne demde urdu binvâdun Nedendir bilsem âyâb u hâk u âreş ü bîdun Ne bâğun bâğ-bâni beslemişdür kıdd-i şimşâdun Ne şahın-i dil-güşâda çekdi kâmet serv-i âzâdun Efendi saña kim derler ne yerdensin nedir adun Cefâyı kimden öğrendün a zâlim kimdir üstâdun	Müjeñ gâddâre sen bir merdüm-i gâddâra beñzersin Niçe başlar keser kanlar döker hün-hâra beñzersin Dil ü cân kapmada mâhir bîl-i ayyâra beñzersin Dil-i 'Ulviye rahm etmez vefâsız yâra beñzersin Efendi saña kim derler ne yerdensin nedir adun Cefâyı kimden öğrendün a zâlim kimdir üstâdun	Müseddes/5		--- /--- /--- /---	
37a	Hâşimî	Civânun gâmezsi sâhîr sözi sihr-i helâl olsa Bülend-i elfâzi dendâmi gibi 'ikd-i lâl olsa Cihânun tûî-i güyâları yanında lâl olsa Kişinun sevdiği 'âlemde bir şîrin-makâl olsa Nedim olsa söz ahlâsa muhâşşal ehl-i hâl olsa	Olup ol şem'-i hüsnâ Hâşimî câmla pervâza Cemâlî petevinden âreş ursa cân-i sûzâna Şarâb-i dilün geldikçe bezm-i ehl-i 'îrfâna Otursa gelse dilber şem'-i meclis olsa meydâna Kızarsa tâb-i mülden ruhları hem al al olsa	Tahmîs/5		--- /--- /--- /----	
37b	'Iydir	Seyl-i eşkımla cihâmî lâlâ-zâr itsem gerek Dü'd-i âhumla semâyı pür-şerâr itsem gerek Nâm u nengi yire çalup târumâr itsem gerek Küşe-i mey-hâne şadın ihtiyâr itsem gerek Şabra tâkât kalmadı terk-i diyâr itsem gerek	'Iydiyâ meyl eylemez kimseye gerdün u cihân 'Akl u idrâkı olanlar eyler anı imtîhân Düşdi Leylâ 'aşkına Mecnûn gönlüm nâ-gehân T eşnedür Ferhâd-i dil la'lîne ey şîrin-dehân Şabra tâkât kalmadı terk-i diyâr itsem gerek	Tahmîs/5		---/ ---/ ---/ --	
38a	Cinânî	Dilâ baki degüldür şevket-i dünyâyı n'eylersin Libâs-ı âriyetdür hil'at u dirbâyı n'eylersin Gâm-i 'azline degmez manşib-i alâyı n'eylersin Çün âhîr kor gidersin devlet-i dünyâyı n'eylersin Riyâset' add idüp bu halk ile gavgâyı n'eylersin	Cinânî çün sever 'arz-ı niyâzi hâzret-i 'izzet Demidir ağa hâlün gâfil olma geçmesün fur şat Cihândan cürm ile âlûde iken eyleyüp rihlet Musî vü muhsine ta'yîn olunca düzeñ ü cennet 'Acep ol demde Fevrî sen dil-i şeydâyı n'eylersin	Tahmîs/6		--- /--- /--- /--- /---	
39a	Selîmî	Zâf-ı 'aşk-ı yâr-ıla kalmadı tene kuvvetüm Bâr-ı miñnet çekmeden iki büküldi kâmetüm Yâr bî-pervâ durur derdâ ki bilmez hâletüm Gerçi yokdur bir nefes nuḡka mecal ü t âkâtüm Söylemek kaşî idigümce yâre derd-i hasretüm Ağlamak tutar beni güftâra kalmaz küdretüm	Hâlümü bilmez benüm pes n'eylesin aña habîb Bilmeince hâst anûd derdin 'ilâc itmez tabîb Yoğ muş dermân ezelden derd imiş aña naşîb Nice 'arz idem aña hâlüm Selîmî ben garîb Söylemek kaşî idigümce yâre derd-i hasretüm Ağlamak tutar beni güftâra kalmaz küdretüm	Müseddes/5		---/ ---/ ---/ --	

Yap. nr.	Matlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
40b	Ĥudâyî	Ser-fürü itme dilâ câhıla hâkân ise de Sevme bî-ma'rifet-i bî-hüneri hân ise de İtme nâ-ehle nazar âleme sultân ise de Bakma nâ-dân olanı ĥusrev-i devrân ise de Nazar it ehl-i dile hâkle yeksân ise de	Gaflet itme yûri açdıde-i âlem-binûn Herkesün göñül evin yapmak ise iştû Şâd ola tâ ki Ĥudâyî gibi bir gam-gînûn Ĥâne-i kalbini yap lûtfûn ile Nev'nûn Mahzen-i sırr-i Ĥudâdur n'ola vîrân ise de	Tahmis/5		-.--/- .-./- --./- . -	
40a	Aĥmed	İdelden âşinâlık ol seĥî-kâmet niğârûmla Cihân mülkimi ģarĥ itdüm sirişk-i cüy-bârûmla Devâsız derde uğradum dil-i bî-ihtiyârûmla Görinmez bir belâ buldum bu çeşm-i eşk-bârûmla Müyesser olmadı gülmek baña vaşl-ı niğârûmla Cihân pür-şür u ģavğâdur şebûm feryâd u zârûmla Ferâġat eyleyüp cân u cihândan ihtiyârûmla Dilümde bir durur 'ahdüm ģanî perverd-ğârûmla Eğer ĥaşr olmazısem ol kıyâmet-ĥad niğârûmla Gezem mahşerde göğsüm döğerek seng-i mezârûmla	Olaldan mübela göñlüm benüm ol şâh-i lûbâna Düşüdü derd ü mihnetle dem-â-dem âh u eġğâna T erahlım kılmayup herġiz bu ben hâl-i perîşâna Şalupdur derd-i firĥatle belâ-yınâr-i hicrâna Müyesser olmayup vuşlat firâĥ irmezse pâyâna Nihâyet yogısa Aĥmed eğer âlemede hicrâna Ölürsem ger firâĥıla irişmedin o cânâna Ĥudâ ĥaĥkı budur fikrüm göñülde şindi dîvâne Eğer ĥaşr olmaz isem ol kıyâmet-ĥad niğârûmla Gezem mahşerde göğsüm döğerek seng-i mezârûmla	Muaşşer/5		--- /--- /--- /---	
41b	Âlî	Yine bir serv-i bâlâya ĥul oldum ihtiyârûmla Görinmez bir derde düşdüm dîde-i gevh'er-nisârûmla T uyurdum râz-i pinhânım cihâna âh u zârûmla Adv oldum dil dîvâne gibi parğarûmla Müyessir olmadum hem-bezm olam şabr u ĥarârûmla Göñül bir yaña gitdi ĥaldı cân-i cism-i nizârûmla Barışmaz yıldızum hayfâ o mihr-i tâbdârûmla Dem-â-dem ĥatrum mahzûm ĥaldum inkisârûmla Eğer ĥaşr olmazsam ol kıyâmet-ĥad niğârûmla Gezem mahşerde göğsüm döğerek seng-i mezârûmla	Gören rûym o mâluñ mâ'il olmaz ĥur u ġlmâna Rûzâsın gözleyen bakmaz riyâz-ı ĥıld u Rıdvân 'a Eğer dünyâda derd-i firĥatı irmezse pâyâna Ziyâ virmezse mihr-i vaşl-ı dil-ber şâm-i hicrâna Zebânüm bir nefes yâd irmez in feryâd u eġğâna Su'âl itün melekler çekdüğüm âlâmı miżâna Niçe biñ zaĥm irişşüm bu dem i're cism-i 'uryâna Benüm bu 'ahdüm ey 'Alî irişdür cümle yârâna Eğer ĥaşr olmazsam ol kıyâmet-ĥad niğârûmla Gezem mahşerde göğsüm döğerek seng-i mezârûmla	Muaşşer/5		--- /--- /--- /---	
42b	Şânî	Ölürsem zaĥm-i ritğ-i ĥün-feşân -i şeh-sivârûmla T en-i mecrûhümü yuñ âb-ı çeşm-i cüy-bârûmla Ser-i kıtyunda defn eylen ki derd-i aşĥ-ı yârûmla Diyem ihtiyâ-yı emvât olıcak feryâd u zârûmla Eğer ĥaşr olmazısem ol kıyâmet-ĥad niğârûmla Gezem mahşerde göğsüm döğerek seng-i mezârûmla	T âbîlâ eyleyüp niyyet dil-i bî-mâr u zârûmda Mecâlüm ĥalmayup Şânî gibi cism-i nizârûmda Müyesser olıcak ölmek baña kûy-i niğârûmda Diyem bu beytiyârâna yazuñ seng-i mezârûmda Eğer ĥaşr olmaz isem ol kıyâmet-ĥad niğârûmla Gezem mahşerde göğsüm döğerek seng-i mezârûmla	Müseddes/5		--- /--- /--- /---	

Yap. nr.	Mahtlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
43b	-	Var iken bu şebde sende Ben de oldum saña bende Kalmadı hiç şabrüm tende	Şadırlıñ gayet begendüm Cân [u] dilden saña bendüm Nice vazgeçem efendüm	Şarkı/3		-	
43b	-	Çıkalum şadr-ı şıkâra Çataruz belki o yâra Geçmez gönül dil-berinden Dokunur zülf-i nigâra	İrarabalı şehrim virür Görenüñ 'aqlını alur Şeftâlısı biraz hâmdur Şabr iderseñ o da olur	Şarkı/4		..-- /...-- /...-- /..--	
44a	-	Çurbet elde gam yükini bağlarım Cigerciğüm 'aşka oddan dağlarım Âh efendüm senün için ağlarım	Anuñ için taşatutar el beni İki deryâ arasında kimüm var Yüregüm de dürlü dürlü gamum var Âh efendüm senden gayrı kimüm var	Şarkı/4		-	
44a	-	Yâri gördüm bir hayâl oldı baña 'Âlemi görmek muhâl oldı baña Başka bir dağ-ı melûl oldı baña	Gözlerimde lâ'âb u râhat kalmadı Bir nefes cânımda şihhat kalmadı Zerrece tende iyâkâ kalmadı	Şarkı/3		-	
44b	-	Nâzlı nâzlı segirüp gider âh Ne güzel ceylândan şirîn ceylân Dönüp dönüp baķar gören güzel	Bakmayanı bu baķdur ur Yanmayanı bu yandırur 'Âķibet dervîş itdürür	Şarkı/4		-	
44b	-	Bülbül gibi 'aşk ehli fiğân eylemek olmaz Esrâr-ı süzin halka beyân eylemek olmaz Gençñe-i 'uşşâķa ziyân eylemek olmaz Ser virmek olur sırrı 'ayân eylemek olmaz	Seng-i ğamıla âteş-i kalbümü çaķarsa Kav gibi beni âteş-i süzâna yaķarsa Cercâs gibi erre ile dalı biceyse Ser virmek olur sırrı 'ayân eylemek olmaz	Murabba/6		--./- -./- ./--	

Yap. nr.	Mahlas	Matla' be'yt / bendi	Makta' be'yt / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
45b	Ahmedî	'Arif ol mürşide ir zâatı'nı insân ideğör Baş koyup işigine cânımı kurbân ideğör Kâtresin balıre karşı kendü'nü 'ummân ideğör Kul iken var özü'nü 'âleme sultân ideğör Gâfil olma gözütü aç sen seni insân ideğör Hem-dem-i ehl-i dil olup tenü'nü cân ideğör	Ahmedî gayrı ko kendü'e âlî nazar it Mürşid-i kâmile var nâmuhı bir gerçek er it Vâsıl-ı ma'rifetullâh olgör bir hün'er it Hasb-i hâlî'nî hemân bir sözle muhtâsar it Gâfil olma gözütü aç sen seni insân ideğör Hem-dem-i ehl-i dil olup tenü'nü cân ideğör	Müseddes/9		---/- ---/- ---/- -/-	
46b	Ziyâ'î	Diyâr-i gurbete düşdüm gam u derd oldı yârânım Bu fânî 'âlem içre ne serâyum var ne dükkânım Revâ mîdur gîdem zulm ile boynunda kâla kânım Umarken luğfûnı ih'sânımı devletlî sultânım	Gice seyründe seyr itdüm o mâh-ı meclis-ârâyı Münevver eylemiş hürşid-i ruhsân her ârâyı Duğul itdüm o şâhun bezmine ağlayı ağlayı Düşüp ayagına itdüm vîşâlınden temennâyı	Tercî'-i bend/5		--- ---/ ---/ ---/ ---	
48b	Za'fî	Şîhhatü'nî kâdrini bil zanca durur bozanca Bu demî bulmayasın nâdim olasın anca Tâ'at-i Hâkdan ala kânca durur bozanca İlmek isersen eger bâğ-ı cinânda manca 'Amel ü zühd kumanyasını vâfir yüklen	Bu 'ibârât-ı şukim ola ferâset anlar İşbu elfâzı yine ehl-i itarîkat anlar Sâlik-i râh-ı vefâ bunda çok 'ibret anlar Kelîmâtum der-i dervâ-yı hâkîkat anlar Bahır-i ma'nâda genâ-verilik iden ehl-i suhan	Tahmis/7		--- ---/ ---/ ---/ -/-	
49b	Cinânî	Halkuñ ne 'aceb hîkmet olur 'âkâdile hâlî Her hâle münâsib görinür cümle mahâlî Eyler kimisi fikr-i terâkât vü teallî Gelmiş kimine 'âlem-i süffide tesellî Hâllâk-ı cihân 'âleme kıldıkdâ tecellî Her şâhşı birer hâlile kılmış mütesellî	Erbâb-ı ıgnâ devlet ü iğbâl ile mağrûr Aşhâb-ı hün'er fazl u kemâlatla meşrûr Zühâda Cinânî harem-i cem'et ile hür 'Uşşâka şadâ-yı ney ü âvâze-i tanbûr Hâllâk-ı cihân 'âleme kıldıkdâ tecellî Her şâhşı birer hâl ile kılmış mütesellî	Müseddes/5		---/- ---/ ---/ -/-	

Yap. nr.	Mahlas	Matla' be yû / bendi	Makta' be yû / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
51b	Meşrebî	'Azamet vaşın idüp şah-ı mu'azzamacasına Ceng düşmez bize sihri eyleme Rüstemesine Sâkiyâ vahşet-i kıymet ol âdemesine Şun şarâb-ı lebûnî ağzuma emsemcesine Câm-ı la'lûnle şafâlar sürelüm Cemcesine	Peth ider Meşrebî'â memleket-i 'irfânı Şevketiñ dehbese i tûdi bu câr-erkânı Husev-i Rûm u 'Acemdir derbânı İrdi âvâze-i nazmum felege Hâkânî 'Âlemüñ devlet-i hâkân-ı mu'azzamacasına	Tahmis/5		...- /..- /..- /..-	
52a	Nâtıkî	Âh kim fâriğ u âzâde neyisânda iken Vatanımdan beni dîr eyledi bu kayd-ı beden Ney-iten nâgne-i câna olalıdan mesken Dem-be-dem küşe gelür zemzeme-i hübb u vağan Nâle kılsam n'ola ney gibi derûn-ı dilden	Ateş-i 'aşka yakup lîle iden Nâtıkîyi Geh ruha mâyl ü geh hâle iden Nâtıkîyi Nevha-zen rub'a-i ekâlâle iden Nâtıkîyi Ney gibi hem-nefes ü nâle iden Nâtıkîyi Sensin ey dilber-i 'ayyâr dem-â-dem sensin	Tahmis/7		...- /..- /..- /..-	
53a	Alî	Arab u Kürd ü 'Acem Arnavud Efrenc ü Urum Şırf câhil neferâı budur ey fâhr-ı kîbâr	Bu zebânila zebânîler ider bâña cefâ Böylelik ile geçer ömr-i 'azîzüm her bâr	Kaside/16		...- /..- /..- /..-	
54a	Monla Caribî	'Aşıkam hem bübülem küyüñ durur gül-zâr men Gâh olur mest-i hârâbum gâh olur hüsâr men Gâh olur kemter gedâyum gâh olur hünkâr men Hem mî'ezzîn hem mu'arref' boş muşâhîb yar men Kâtibem hem şâ'irem dînâr men	Zâhid olup bîmden içmekden ırlasam gerek 'İlmile göklere ağubên gîrî insem gerek Dünyede Monla Caribî gibi eğilsem gerek Gerçi bilmem ne 'Arabca Farsî öğrensem gerek Türkî sözler söyleyecek şu gibi çağlar men	Muhammes/6		-...-/ .-.../ .-.../ .-	
54b	Âgehî	Çekdirüp fûrkâtîni bizden ırag olduñ sen Bahır-i fûrkatte niçe furtunalar çekdüm ben	Olsa deryâ kumu mîkdârı kayumaz derdün Sâ'atî var geçer ey Âgehî şabr it kıtlan	Kaside/29		...- /..- /..- /..-	
56a	Za'fî	Yûri ey bahır-i melâhade kapûdânlık iden Dili girdâb-ı gam içinde belâlarla kıyan Geçüp alarğa yanumdan voğa fırtıla hemen Çekdirüp fûrkâtîni bizden ırag olduñ sen Bahır-i fûrkatte niçe furtunalar çekdüm ben	Olmuş kimisi cümle cihân mülkine sultân Başında gam tañtana-i şevket-i divân Anmâ kiminîñ küdreti yok mu'nis duran Her birisi hâlinece yine harâm u zin'dân Halka cihân 'âlemi kıldıkda tecellî Her şahşı birer halile kılmış mîtellî	Tahmis/25		...- /..- /..- /..-	

Yap. nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
59b	'Aşkî	Ülfet-i 'aşk eyleyen ünsiyet-i cân istemez İltifâ-i halk u tek lîfât-ı insân istemez Terk ider cümle chân mülkünü 'unvân istemez İhtiyâr-ı fakr iden dergâh u eyvân istemez Zâd-ı gâmdan öze hergiz kendüye nân istemez	'Aşkıyâ câm-ı ezeldir cânı bî-hûş eyleyen Yâd kılmaz 'âlemi kendin ferânuş eyleyen Kâtre-y e saymaz muhîti 'aşkla cûş eyleyen Ey Muhtîbî yâr elinden bir kadeh nûşeyleyen Ger olursa Hızır elinden Âb-ı Hayvân istemez	Tahmis/7		---/- ---/- ---/- -	
60a	Atâyî	Bî-hamdillâh idüp tahtık bād-ı lutf-ı Yezdânî Hıram îdi sa'âdet bağnuñ serv-i iyrâmânî Çeküp hâk-i rehın mânende-i kuhl-ı Sifâhânî Seher bu matla'ı gördüm okur haylî senâ-hânî Şafâ geldün eyâ düd-ı sipîhrütü mihr-i rahşânî Gubâr-ı mekdemüñle rûşen itdün çeşm-i 'âyânî	Şarab-ı rûh bahş-ı nazma humdur çün dil-i dâna Müseddes ol şarâba sâğar-ı şeş hânedür güyâ O şâbbâdan 'Atâyî kaldırıp bir câm-ı gam-ferâsâ Sunar ma'zur tut ey dâver-i devrân-ı mülk-ârâ Şafâ geldün eyâ düd-ı sipîhrütü mihr-i rahşânî Gubâr-ı mekdemüñle rûşen itdün çeşm-i 'âyânî	Müseddes/6		---/- ---/- ---/- --	
61a	Atâyî	Şam-ı hicrân içre şem'ün âh-ı âteş-bâr olur Görinen yanunda ancak sâye-i divâr olur Meskenüm künc-i belâ yârüm gam-ı âğyar olur Ülfet imek derd ü mihtetle ne müşkil kâr olur Çanda bir gam yârsız kalşa benümle yâr olur Bir belâ kim sâhibin bulmaz başa gam-hâr olur	Mübtelâyî 'aşk olaldan hâir-i âşuften-hal Deşt-i vâhşetdür 'Atâyî menzilüm Mecnûn misâl 'Uzlet imişken chândan kılmağa def-i melâl Gussa vü gâmdan yine kurtulmağa yokdur mecâl Çande bir gam yârsız kalşa benümle yâr olur Bir belâ kim sâhibin bulmaz başa gam-hâr olur	Müseddes/6		---/- ---/- ---/- --	
62a	Atâyî	Dil ü câna belâdür kadd-i balâ dil rübâlarında Belâ üzre belâdür bir yaña zülf-i dü tâ-larda Dilâ bir sen degülsin bend-i zencir-i cefâlarda Ne dilleri var o zülf-i pîç-pîçe mübtelâlarda Ne âdem canları kurtulmadı kaldı belâlarda	Hatf-ı dilber gibi tıtdı çemen taraf-ı gülîstânı Eşip bād sabâ itdi neva murğ-ı hoş-elhânı 'Atâî gibi bî-dâr eyle sende dide-i cânı İrîştî yine Yahyâ-ı feyz ebr-i luft-ı Yezdânî T arâvet var çemenlerde letâfet var havâlarda	Tahmis/5		--- /--- /--- /---	

Yap. nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
63a	Atayî	Ey gül-i bâğ-ı letâfet iltifân irdükce sen Gülşen-i küyünde oldum çeşm-i a' dâya diken Çayret-i 'aşkunla olmuşdur muhammer hâk-i ten Rûzgâr ile gubâr olursa da câna beden Kırmıyanı tenhâ hayâlün dîde-i âğyâre ben	Pir-i mey hâneyle dün seyr-i sarây-ı deyr edüp Cördüm itmiş nice şahbâ ile pîr hayr idüp 'Ârifâne şohbet itdik hâneyi bî- gayr idüp Humlar içe bâdenün mestâne çüşn seyr idüp Didüm ey pîr-i muğan yok mı bize ol bâdeden	Tahmis/3		-. - / - -. - / - -. - / - - -	
63b	Fuzulî	Dün sâye saadî başuma bir serv-i ser-bülend Kim kaddî dil-rübâ idî refîânî dil-pesend Güftâra geldi nâgeh açup la'l-i nûş hand Bir piste gördüm anda dökür rîze rîze kand Sordum meger bu dîrc-i dehendür didüm didi Yok yok devâ-yı derd-i dehânûmîdür senûñ	Seyl-i sırışküm oldı revân hâk-i küyına Cân vâlîh oldı la'l-i leb ü güft ü güyna Dil düşdi dâm-i silsile-i müşg-büyına Ol lahza kim sataşdı gözüm zulf ü rüyına Akreb meh-i minûre vatandur didüm didi Vehm eyyle kim hatarlu kırânûñ durur senûñ	Müseddes/6		-. - / - -. - / - -. - / - - -	
63b	Nevî	Ne mümkün oldı güm-i fûrkât üñle ülfet idem Ne çâre varki talebünden senûñ ferâğat idem Ne fırsat oldı saña hâlümi şikâyet idem Ne vîs'at oldı hicrân rivâyat idem	Yanûñda eyleyüp ben gedâyı gârib Düşirdi râh-ı beyâbân-ı hece bi-takrîb Ne çâre çünki degülmüş vişâlün aña naşîb Kapuñda ölmege Nev'îye mânî oldı râk'îb O seg komadı ki bir lahza istrâhât idem	Tahmis/5		-. - - / - - - / - - - / - - -	
64b	Yahya	Ya Râb hâsretile benüm alma cânımı Bir dahı göreytüm meh-i nâ-mîhr-bânımı Cânânımı cefâ kılıcı nev-civânımı Şâhin bakışlı yârdımı ruh-i revânımı Sultânımı efendümi şâh-ı cihânımı	Ben nice medh idem ki cenâlini el bilür Gün gibi bi-nazîr bilür bi-bedel bilür Bu 'izzete bu devlete gâyet mağal bilür Yahyâ 'ale'l husûs ziyâde güzel bilür Sultânımı efendümi şâh-ı cihânımı	Muhammes/5		-. - - / - -. - - / - -. - - / - - -	

Yap. nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
64a	'Ulvi	Sevdiñ ey dil yine bir taze gül ra'nâyı Arturırsan n'ola bülbul gibi vâveylâyı Mesken it künc-i harâbat-ı olup rûsvâyı Def-i ğam kılmağ için al elüne şahbâyı 'İş u nûş eyle bugün aîma ğam-ı ferdâyı Saña ismarlamadılar bu yalan dünyâyı	'Ulviyâ hırka geyüp cismünü 'uryân eyle Dest-i şevk ile çıkıp çâk-ı gribân eyle Ber-karâr olma gezüp 'âlemi seyrân eyle Her gece kendini bir küşede mihmân eyle 'İş u nûş eyle bugün aîma ğam-ı ferdâyı Saña ismarlamdılar bu yalan dünyâyı	Müseddes/5		..-- /..-- /..-- /..-	
65b	Mu'tîdî	Cilve itdi yine bir kaç büt-i meh-rû begler Niçe büt her biri bir serv ü semen-bû begler Şalınup naz ile 'âşıklara karşı begler Bir alay oldu perî şiveli âhû begler Gözi âhularını âlâyma yâhud bakar	İy Mu'tîdi yiter olduñ bu hevâ yolında peyk Niçe bir il sözine ola cevâbuñ lebbeyk Hâk 'inâyât kıla bir gün diyessin tevbe 'aleyk Ne Necâtine güzeller ne selâmün ne 'aleyk	Tahmis/5		..-- /..-- /..-- /..-	
67b	Beyânî	Şubh irüp oldı yine çünki şeb-itâr tamam Câme h'âbından o meh şive ile kıldı kıyâm Ruşen-i râha kadem basmağa itdi içdâm Kıldı ol serv-i sehînâz ile hammâmne hırâm Şem-i ruşsârı ile oldu mûnevver hammâm	Cekeyin yâre Beyânî niçe hem-yân nağdın Dökeyin ayağna eşk-i firâvân nağdın Hep nisâr eyleyeyin dîde-i gıryan nağdın Müjde-i hammâma Fuzûlî vireyin cân nağdın Kılmasun şarf-ı zer ol serv-ı kadd ü sim-endâm	Tahmis/10		..-- /..-- /..-- /..-	
68a	Fuzûlî	Kemend zulfine yârûñ girifâr olmasun kimse Benüm bahtum gibi yâ Rab siyeh-kâr olmasun kimse	Fuzûlî ağıdıkça reşde itmege durur hâlün Yüze gülücüye hâlini ağılar olmasun kimse	Gazel/5		..-- /..-- /..-- /..-	

Yap. nr.	Mahtlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
69b	'Aşkî	Yâ Rab baña ol âfet-i devrânımı göster Yâ Rab yakan ol âteş-i süzânımı göster	Kanlar saçıyor ley'lü nehar 'Aşkî gözünden Yâ Rab yeter mevsim-i hanedanımı göster	Gazel/5		--- /--- /--- /---	
69a	Bâkî	Râyet-i fîtne çeküp ol kad-i dil cû begler Uşşılar yanına her şüh-cefâ-hû begler Bir yire geldi nice gamzesi câdü begler Bir âlây oldı perî şiveli âhû begler Gözi âhûların âlâyına yâ Hû begler	Bakiyâ gel olalum Ka'be-i dil yolına peyk Diyelim sem'a nidâ iricek âhir Lebbeyk Girertüm râh-ı Hudâyâ diyüp e's-sa'yü ileyk Ne Necâti ne güzeller ne selâmün ne 'aleyk Fariguz eylemezüz kimseye tapu begler	Tahmis/6		..-- /..-- /..-- /..-	
70 b	Bâkî	Ey cemâlün pertev-i envâr-ı subh-ı lem-yezal Berter olsa menziliñ hürşid-i enverden mahal Sende göstermiş kemâl-i sum'n Üstâd-ı ezel Kudretin izhâr idüp Hak Hazret-i 'azze ve cel Cümle hübn içre sen cânânı kınış bî-bedel	Bakiyâ kuy-i harâbat-ı nişimen kıldugum Bezm-i 'aşk-ı şem'-i âhumla müzeyyen kıldugum Ser-nüviştüm hâlidür âfâka rüşen kıldugum Ey Selim ebrû diyüp çeşm üzre mesken kıldugum Ahuma 'aşk ile yazılan yazılardur ezel	Tahmis/7		---/ ..--/ ..--/ ..--/ .-	
71 b	Bâkî	Geştü güzâr-ı bağ ne hoşdur niğâr ile Bir nev-reside gonca dehen gül-'izâr ile Çün tazelandı gülşen-i 'âlem bahâr ile Hoşdur çemende seyr idelim tâze yâr ile Tâ düşmenün yûreği yanatâze yâr ile	Gül gibi şî'r-i Bakiye bir dem kulağın ver Derd-i derünü bülbül-i şürde hâle sor Gel bir kenâra meclis-i mîhr ü vefâyı kur Şun lâ'î-i cân fezâyı Selîme şehâk olur Yârün şafâ-yı vuslatı bûs u kenâr ile	Tahmis/8		---/ ..--/ ..--/ ..--/ ..--	

Yap. nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
73b	Bakî	Ne mümkündür nazar bir lahzâ hüsn-i tal'at-i yâre Degül çünkim müyesser lem'a-i hürşide nezzâre Gubâr-ı dergehin kühl-i itmedüm çeşm-i güher-bâre Nice fâkât getirsin çeşm-i güher-bâre Getürmez tâb çün bir lahzâ berç-itâb-i envâre	O kâfir geş-i bağ eyler rakîb diyü siretle Geçer 'ömr-i aziz nazenünüm derd ü mihnetle Şe-b-i hicrânda kaldum gerçi Sâbit gibi firkatle Hele şükrüm Mezâkî hep budur ümid-i vuslatla Geçer eyyâm-ı firkat göz yunup açmak kadar gelmez	Tahmis/4		..- /..- /..- /..-	
74b	Mezâkî	Ey hâsed kerde-i gül-i süri V'ey behişt-i leâfâtün hür Rište-i cânî şu'le-i dîr Yaksa manend-i şem'-i kâfûr Ben unutmam semî gözümün nûr Sende ân gâh kî bu mehcûn	Ey o çeşm-i münîr-i ehl-i kanâl Gör mezâkîde varmı şevk-i cemâl Ne kadar olsa arzûyî muhâl Var ikenaz çok ümid-i vişâl Ben unutmam senigözüm nûr Sende ân gâh kî bu mehcûn	Müseddes/5		..- /..- /..-	
75b	Şeyhülislâm Yahyâ	Mîhr-i 'âlem-tâb'dan güller çerâğ-efrûzdur Nâğmesi bulbüllertün ol şevk ileptür-sûzdur Künc-i hâlvetden bürrüz eyle bu da bir rûzdur Ey gönül gül devridür vâkı't-ı nev-i nev-tûzdur Cân bağışlar âdeme bu dem dem-i firûzdur	'Âşk-ı Leylâ ile çekdi Kâys envâ-i mîhen Guşş-i Şîrin ile telh oldı 'aış-ı Kûh-ken Söyleme dil-virdiğin dil-dâra Yahyâ gizle sen Bir murâduñ mülket-i gönülün alup yağma iden Bir sitem-kâr-ı cefâ-cü dil-ber-dil-sûzdur	Tahmis/5		..- /..- /..- /..-	
75a	Veysî	Kâddini itse n'ola bâr-ı melâletle dutâh Döğünüp seng-i nedâmetle iderse n'ola âh Dökülürse yeridür bâde-i eşk-i her gâh Şıd peymâne-i peymânı ey dil yine şah Bezm-i devletden ayak çekmesine oldı güvâh	Mütze-i surh kadar olmaz iken ol efser T ac-i surh ile kızılbaş yine kahr eyler Göre Veysi nedir ol pâdişâh-pâk-güher Bahtıyâ baş alup tâcını pâ-mâl ideler Gele ayacağına hâkdan dilerin efser-i şâh	Tahmis/5		..- /..- /..- /..-	

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MECMUADA YER ALAN ŞAİRLER HAKKINDA KISA BİYOGRAFİLER

3.1. Abdî²⁵

Asıl adı Abdülvehhab'dır. 16.yüzyılın tanınmış şairlerinden olup Bursalıdır. “İsmî Abdî” lakabıyla şöhret kazanmıştır. Âşık Çelebi ayrıca Sarık lakabıyla tanındığını da belirtir. İlim tahsiline başlayan Abdî, Kâdirî Efendi’den mülâzım olmuş, sonra Bursa’da Hamza Bey medresesine müderris tayin edilmiştir. Kâdirî Efendi’nin desteğiyle Ebussuud Efendi’nin İstanbul kadılığı döneminde niyâbet hizmetine getirilmiştir. Daha sonra yetmiş akçe ile Menemen kadısı olmuştur. Abdî Efendi, Bursa Evkâf-ı Salâtîn muhâsebesin” teftiş ettiği bir sırada vefat etmiştir.

3.2. Âgehi²⁶

Asıl ismi Mansur olup Rumeli’de Vardar yenicesinde doğmuştur. Medrese eğitiminden sonra bir süre Hoca Kaynı lakabıyla tanınan Mahmud Çelebi’ye mülâzım olmuş, bir süre de Kaptân-ı Deryâ Piyâle Paşa’nın maiyetine girerek donanmada hizmet etmiştir.

Kaynaklar Âgehi’nin şiirlerini bir divân hâlinde derlediğinden şiirlerinden bahsetmezler. Şiir mecmualarında rastlanan şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla nazma hâkim ince zekâ sahibi ve kudretli bir şairdir. Ona asıl şöhretini Piyâle Paşa’nın hizmetinde bulunduğu sırada yazmış olması muhtemel gemicilik tabiriyle yüklü

"*Keşî Kasidesi*" kazandırmıştır. Zigetvar Kalesi fethini konu edinen *Fetih-nâme-i Kal'a-i Sigetvâr* adlı eserini kadılıkta bulunduğu sırada Sokullu Mehmed Paşa'ya takdim ettiği bilinmektedir. Bir de ona izâfe edilen İmâm Gazâlî'nin menkâbelerini anlatan *Menâkıb-ı İmâm Gazâlî* adlı mensur bir eseri daha vardır.

²⁵ İbrahim Halil Tuğluk (2019)"Abdî" , <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi-abdulvehhab-essabuni-abdulvehhab>, [Erişim Tarihi 24.09.2019]

²⁶ Ahmed Atilla Şentürk, *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, İstanbul:Yapı Kredi Yayınları ,1999,s.385.

3.3. Ahmedî²⁷

14. yüzyılın ikinci yarısıyla 15. yüzyılın ilk yıllarında yaşamış, beylikler döneminin önde gelen şair ve yazarıdır. Ahmedî' nin doğduğu yıl ve doğum yeri tam olarak bilinmemektedir. Ölüm tarihinin 1412 olduğu söylenilmektedir. Mısır dönüşünde Germiyan beyi Süleyman Şah'a intisab ettiği bilinmektedir. Eserlerinin çoğunu Emir Süleymana sunmuştur. Ahmedî'nin hayatını sıkıntı içinde geçirerek öldüğü bilinmektedir. Ahmedî dönemin en fazla eser vermiş şairlerindendir. Eserleri şu şekildedir: *Dîvân, İskendernâme, Cemşid ü Hurşîd, Tervîhü'l Ervâh, Esrarnâme çevirisi, Mirkatü'l-Edeb*. Ayrıca Ahmedî'nin bilinmeyen birkaç eserinin varlığından da Ali Alparslan bahsetmektedir.

3.4. Âlî²⁸

Geliboluda doğmuştur. Ailesinin maddi durumu ve yetenekleri birleşince eğitim basamaklarını yaşıtlarından önce çıkmıştır. Dokuz yaşındayken Habib-i Hamidî Sürurîden tefsir ve fıkıh dersleri almıştır. 1563 yılına kadar Şeyhzâde Selim'in yanında çalışmıştır. Âlî, daha sonra devletin çeşitli kademelerinde görev almıştır. Âlî, son olarak Cidde sancakbeyliği görevindeyken vefat etmiştir. Çok sayıda ve farklı türlerde eserleri mevcuttur. Eserleri edebî, tarihî ve diğer konulardaki eserler olarak üçe ayrılmıştır. En çok bilinen eserleri şunlardır: *Divan, Münşeat, Risâle*.

3.5. 'Aşkî²⁹

Manisada doğmuştur. Saruhanlı diye tanınmaktadır. Asıl adı Hüseyindir. Kanuni Sultan Süleyman dönemi şairlerindendir. Kaynaklarda hayatı ve edebî kişiliğine dair bilgi bulunmamaktadır. 'Aşkî dîvan sahibi olmamakla birlikte şiirleriyle dikkat çekmiştir.

²⁷ Mine Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2012, s.89.

²⁸ Mustafa İsen (2013). " ÂLÎ/ ÇEŞMÎ, Gelibolulu Mustafa", <http://www.turkedebiyatilismlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=943>. [erişim tarihi: 01.10.2019]

²⁹ Aysun Sungurhan (2013). "Aşkî", <http://www.turkedebiyatilismlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=202>. [erişim tarihi: 01.10.2019]

3.6. Âzerî³⁰

Bostanzâde İbrahim Azerî Efendi, Edirnelidir. Bostanzâde İbrahim Çelebi adıyla tanındı. Defterdâr olarak Şam'a gitti. Tekirdağlı Mustafa Paşa'nın vezirliğinde defterdâr iken vefat etti.

3.7. Bâkî³¹

16.yy Osmanlı sahasının önemli şairlerindendir. 1526 yılında İstanbul'da doğmuştur. Baki döneminin ünlü devlet adamı Sokullu Mehmed Paşa'nın himayesini kazanmış ve ondan ilgi görmüştür. Baki'nin şiirlerinde ahenk önemli bir unsurdur. Baki'nin manzum ve mensur eserleri bulunmaktadır. Baki edebiyat tarihimizdeki yerini *Divan*'ıyla kazanmıştır. Mensur eserleri ise şu şekildedir: *Me'âlimü'l-Yakîn fî Sîreti Seyyidi'l-Mürselîn*, *Fezâ'ilü'l-Cihâd*, *Fezâ'il-i Mekke*, *Hadis-i Erba'în Tercümesi*. Bâkî çağında "Sultanü's Şu'arâ" olarak tanınmaktadır. Bâkî üzerinde Şeyhî, Necâtî, Ahmed Paşa, Hayâlî ve Zâtî gibi dîvân şairlerinin etkisi vardır.

3.8. Beyânî³²

Beyânî'nin asıl adı Mustafa olup Cârullahzâde olarak tanınmaktadır. Kaynakların çoğuna göre bugün Bulgaristan sınırları içinde kalan Rusçukta bir kısmına göre de Niğbolu'da doğmuştur. Beyânî ilk öğrenimine memleketinde başlamış; sonra İstanbul'da devam etmiştir.

3.9. Celâlî³³

Asıl adı Celâl olan Hüseyin Bey Manastır'da doğdu. Kanuni devrinde İskender Çelebi'nin himayesine girdi. Celâl içki ve esrara düşküncü, hatta şarabın haram olmayacağına dair deliller ileri sürdü. Celâlî Manastır'a gidip orada vefat etti. Celâl Bey'in eserleri şunlardır: *Divan*, *Sa'd ü Saîd*, *Manzum Şerh-i Avâmil*, *Kavâid-i Arûz*, *Hüsn-i Yûsuf*.

³⁰ İsmail Hakkı Aksoyak(2014), "ÂZERÎ, Bostanzâde İbrahim Azerî Efendi"
<http://www.turkedebiyatisimlersonlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2087>. [erişim tarihi: 01.10.2019]

³¹ Mengi, a.g.e.s. 171

³² Aysun Sungurhan (2013), "Beyânî, Mustafa", <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/beyani-mustafa>. [erişim tarihi: 01.10.2019]

³³ İsmail Hakkı Aksoyak (2013). "CELÂL/ CELÂLÎ, Manastırlı",
<http://www.turkedebiyatisimlersonlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=212>. [erişim tarihi: 01.10.2019]

3.10. Cem'î³⁴

İstanbulda doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Mehmed'dir. Cem'î Efendi ve Mehmed Cem'î Efendi olarak tanındı. Medrese eğitimi görerek mülâzım oldu. Cem'î bazı kusurlara rastlansa da aruzu başarılı kullanmıştır. Şiirlerinde coşkun bir söyleyiş ve canlı bir hayat tarzı vardır. Cem'î'nin bilinen tek eseri ise *Divan*'ıdır.

3.11. Cevrî³⁵

17.yy'ın ilk yarısında yaşamış olan Cevrî Mevlevî şairlerdendir. Cevri çok yönlü bir şair olmasına rağmen asıl ününü hattatlığı ile elde etti. Cevrî 'Mevlâna' ya olan bağlılığı ile bilinmektedir.

Cevrî'nin *Divan*'ı oldukça hacimli olup *Divan*'ında bulunan gazel ve kasidelerde Nefî'nin etkisi görülmektedir. Ancak Nefîye oranla Cevrî'nin kaside ve gazelleri daha az gösterişe sahiptir.

3.12. Cinânî³⁶

16. yüzyıl Osmanlı sahasının önde gelen şahsiyetlerinden biridir. Bursada doğdu. Cinânî küçük yaşta eğitime başladı ve muallimzâde'nin yanında mülâzım oldu. Muallimzâde'nin Anadolu kazaskerliğine getirilmesiyle onun kalem katipliğine getirildi. Cinânî daha sonra farklı görevlerde bulunmuştur. Cinânî 17 Eylül 1595'de vefat etti.

Cinânî'nin şakacı ve nüktedân kişiliği vardır. Kaynaklarda Cinânî'nin şişmanlığı, görme bozukluğu ve ayağında bir ömrünün olduğundan bahsedilmiştir. Şiirlerinde sürekli olarak fakirlikten, yakalandığı hastalıklardan, sık sık görevden alınmasından kaynaklanan endişelerden bahseder. Cinânî şiirlerinde sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır.

³⁴ Beyhan Kesik (2014). "Cem'î, Mehmed Cem'î Efendi", <http://www.turkdebiyatinsimleri.org/index.php?sayfa=detay&detay=1897>. [erişim tarihi: 01.10.2019].

³⁵ Mine Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları, 1994, s.189

³⁶ Cihan Okuyucu, "Cinânî Hayatı-Eserleri- Tenkidli Metni", Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1994, s.3-8.

Cinânî'nin dört eseri vardır. Bunlar şu şekildedir: *Divân*, *Riyâzü'l-cinân*, *Cilâü'l-kulûb*, *Bedâyiü'l-Âsâr*.

3.13.Fevrî³⁷

Arnavutlukta Draç'ta doğdu. Fevrî dönemin tanınmış bilginlerinden Dursun Efendi, Taşköprüzâde Ahmed Efendi ve Arabzâde Abdülbâki efendiden eğitim gördü. Daha sonra çeşitli görevlerde bulundu. Fevrî Şamda vefat etmiştir. Fevrî'nin Türkçe, Arapça ve Farsça şiirleri bulunur. Fevrî özellikle musammatları ile tanınmıştır. Eserleri şu şekildedir: *Divan*, *Risâle fî ilmi'l-hutût*, *Kühl-i Dîde-i Âyân*, *Ahlâk-ı Süleymânî*.

3.14. Fuzûlî³⁸

Fuzûlî, sadece 16.yy Âzeri sahasının değil, aynı zamanda Osmanlı sahasının da yetiştirdiği en büyük şairlerdendir. Fuzûlî 'nin doğum tarihi ve yaşadığı yer tam olarak bilinmemektedir. 1480 yılında doğduğu sanılmaktadır. İyi bir tahsil gördüğünü ve çağının ilimlerini öğrendiğini eserlerinden anlamaktayız. Fuzûlî Türkçenin yanı sıra Arapça ve Farsçayı da iyi bilmektedir. Fuzûlî'nin şiirlerinin ana teması aşk'tır.

Fuzûlî'nin manzum ve mensur olarak 13 tane eseri bulunmaktadır. Fuzûlî'nin en çok tanınmış eseri ise Türkçe Dîvân' ıdır. Eserleri şu şekildedir: *Türkçe Dîvân*, *Farsça Dîvân*, *Arapça Şiirler*, *Leyla vü Mecnun*, *Beng ü Bâde*, *Sakiname*, *Hadis-i Erbâin Tercümesi*, *Hadikatü's Süeda*, *Türkçe Mektuplar*, *Rind ü Zâhid*, *Sıhhat ü Maraz*, *Muamma Risalesi*, *Matlau'l-İtikad*.³⁹

³⁷ Mehmet Kalpaklı (2014), " Fevrî, Ahmed" , <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fevri-ahmed>.[erişim tarihi: 01.10.2019]

³⁸ Mengi, a.g.e. s. 153-163

³⁹Kadri Hüsnü Yılmaz (2014), " Hudâyî, Kenan Hüdâyî Bey", <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudayi-kenan-hudayi-bey>.[erişim tarihi: 01.10.2019]

3.15. Hudâyî⁴⁰

Hakkında kısıtlı bilgi vardır. II. Beyazîd'in kölelerindendir. Daha sonra ise Kanûni Sultan Süleyman'ın lalalarından biri oldu.

3.16. Kıyâsî⁴¹

Asıl adı kimi kaynaklara göre İbrahim, kimilerine göre de Kıyâsî'dir. Kastamonuludur. Sultan II. Beyazîd, Yavuz Sultan Selîm ve Kanunî Sultan Süleyman dönemlerinde yaşamıştır. Tahsil için Kastamonu' dan İstanbul'a gelmiştir. Âşık Çelebi Kıyâsî'nin *Divan* sahibi şairlerden olduğunu ve ayrıca remel-i müsemmen bahrinde bir İstanbul Şehrengizi kaleme aldığını kaydetmektedir. Kıyâsî'nin Edirneli Nazmî'nin Mecma'u'n -Nezâ'ir'inde iki, Pervâne Bey mecmua'sında yedi adet şiiri yer almaktadır.

3.17. Mu'îdî⁴²

Üsküp yakınlarındaki Kalkandelen kasabasındandır. Medrese eğitimini tamamladıktan sonra çeşitli görevler yaptı. Mısırda öldü. Eserleri şunlardır: *Divan*, *Hamse*, *Miftâhü't-teşbih*. Şairin Pervâne Bey mecmuasında 59, Edirneli Nazmî'nin Mecma'un-nezâ'irinde ise 61 şiiri bulunur.

3.18. Nâtıkî⁴³

Musulludur. Farsça ve Arapça öğrendi. Tasavvuf yoluna girdi. Tasavvufi gazelllerinin yanında terci, tahmis ve müsedesleri bulunmaktadır.

3.19. Nevî⁴⁴

16.yüzyılın tanınmış şairlerindendir. Nevî'nin asıl adı Yahyâdır. Nevî dönemin tanınmış bilginlerindendir. Nevî'nin *Dîvânı* bulunmaktadır. Nevî, Şehzâde

⁴¹ Mehmet Fatih Köksal (2013), "KIYÂSÎ", <http://www.turkedebiyatilismlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=448>. [erişim tarihi: 01.10.2019]

⁴² Mehmet Fatih Köksal, "Mu'îdî", <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muidi> [erişim tarihi: 03.10.2019]

⁴³ İsmail Hakkı Aksoyak, "NÂTİKÎ", <http://www.turkedebiyatilismlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7387>. [erişim tarihi: 01.10.2019].

⁴⁴ Mengi,a.g.e.,s.176.

Mustafaya ders vermiştir. Ömrünü dönemin ileri gelenlerine kasideler sunarak geçirmiştir. 1599 yılında ölmüştür.

Nevî'nin elimize geçen eserleri *Türkçe Dîvân, Tercüme-i Hadis-i Erbaîn, Hasb-ı Hâl* adlı mesnevidir.

3.20. Nev'izâde Atâyî⁴⁵

Yüzyılın önde gelen mesnevicilerindendir. İstanbul'da doğdu. Hamse sahibidir. Âtayî, mesnevilerinde tahkiye ve tasvirde başarılıdır. Âtayî'nin mesnevilerinde kullandığı dil, genel olarak mesnevilerdeki alışlagelen üsluba nazaran daha süslü ve daha ağırdır. Âtayî değişik konularda manzum ve mensur pek çok eser vermiştir. Bunlardan bazıları: *Divan ve Hamsesi*'dir. Âtayî'nin hamsesini oluşturan 5 mesnevisi şunlardır: *Âlemnümâ (Sâkinâme, Nefhatü'l ezhâr, Sohbetü'l Ebkâr, Heft Hân, Hilyetü'l Efkâr*.

3.21. Rahmî-i Bursevî⁴⁶

Asıl adı kaynaklarda pîr Muhammed/Mehmed olan şair, kaynaklarda Bursalı Rahmî olarak bilinmektedir. Kaynaklarda Rahmî'nin küçük yaşlarda ilim tahsiline başladığı belirtilmektedir. Rahmî, gençliğinde güzelliği ve renkli, güzel giyinmesiyle meşhur olmuştur. Rahmî'nin dört adet eseri bulunmaktadır. Bunlar: *Divan, Gül-i Sad Berg, Şâh u Gedâ, Yenişehir Şehrengizi*'dir.

3.22. Râsih⁴⁷

Rasih Balıkesirde dünyaya gelmiştir. Çeşitli devlet hizmetlerinde bulunmuştur. Rasih'in *Divan*'ı ve 8 eseri daha bulunmaktadır. Şair Balıkesirde vefat etmiştir.

⁴⁵ Mengi, a.g.e., s.222.

⁴⁶ Mustafa Erdoğan, "Rahmi, Bursalı Pîr Mehmed", <http://www.turkedebiyatisimlersonzugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=315>. [Erişim tarihi: 01.10.2019]

⁴⁷ Engin Selçuk, "Rasih, Balıkesirli Rasih Ahmed Bey " <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rasih-balikesirli-rasih-ahmed-bey> [erişim tarihi: 01.10.2019]

3.23. Sâbit⁴⁸

17. yüzyıl'ın usta şairlerinden biridir. 17.yüzyıl sonları ile 18. yüzyıl'ın başlarında yaşamıştır. Bosnalıdır. Kendine özgü üslubuyla dikkat çeken Sâbit'in çoğu mesnevi olan birçok manzum eseri vardır. Eserleri şunlardır: *Divan*, *Zafer-nâme*, *Edhem ü Hümmâ*, *Berber-nâme*, *Dere-nâme*, *Amr i Leys*, *Hadîs-i Erbâin Tercüme ve Tefsiri*.

Sâbit, Nâbî tarzının etkisinde kalmış olmakla birlikte, kendine özgü üslup sahibi bir sanatçıdır.

324.Şeyhülislâm Yahyâ⁴⁹

Yahyâ kaynakların verdiği bilgiye göre iyi öğrenim görmüş, medrese hocalığı yapmış ve şeyhülişlamlığa kadar yükselmiştir. Bir gazel şairi olarak şiirlerinin konusu çoğunlukla aşk, doğa ve rindliktir. Şeyhülislam olmasına karşın şaraptan meyhaneden sıkça söz etmesi tutucu çevrelerce hoş karşılanmamış hatta küfürle suçlanmıştır. Şeyhülislâm Yahyâ'nın elde bulunan en önemli eseri *Dîvân*'ıdır.

3.25.Ulvî⁵⁰

Adı Mehmed olan Ulvî, Derzî-zâde lakabıyla şöhret kazanmıştır. Ulvî ilmiye sınıfına mensuptur. Kaynaklarda şairin çocukluk ve büyüme dönemiyle ilgili bilgiye rastlanmamıştır. Ulvî İstanbul'da vefat etmiştir. Ulvî'nin *Divanı* ve eserleri bulunmaktadır.

3.26.Veysî Efendi⁵¹

Manisa Alaşehirde doğdu. Asıl adı Üveys'dir. Çeşitli görevlerde bulunmuştur. Üsküpde uzun süre katiplik yapmıştır. Üsküpde vefat etmiştir. Veysî edebî alandaki şöhretini şiirlerinden çok nesrine borçludur. Veysî'nin 9 eseri bulunmaktadır.

⁴⁸ Mengi, a.g.e., s.219.

⁴⁹ Mengi, a.g.e., s. 205

⁵⁰ Büşra Çelik, Muzaffer Kılıç, "Derzî-zâde 'Ulvî", Dün Bugün Yarın Yayınları, İstanbul 2018, s.17-35.

⁵¹ Bayram Ali Kaya "Veysî", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 2013, C.43,s.76-77.

3.27.Yâhyâ⁵²

Doğum tarihi ve yeri tam olarak bilinmemektedir. Taşlıcalı olarak tanınan şairin döneminde her geçen gün şiirdeki şöhreti artmıştır. Gerek Kanuni'den gerekse diğer devlet büyüklerinden gerekli ilgiyi göremeyen şair akıncı ocağına katılmış ve bir daha İstanbul'a dönmemiştir. Hayatının geri kalanını sâkin bir şekilde sürdürmüştür. Mezarı Sırbistan sınırları içindedir. Eserleri şunlardır: *Divan, Edirne Şehrengizi, Hamse, İstanbul Şehrengizi*.

Bekrî, Hâşimî, Meşrebî, Monla Garibî, Sâdık, Sanî, Selimî, Sıdkî, Sürûri, Tîgi, Za'fî, Ziyâ-i gibi şairler hakkında kaynaklar taranmış ve birden fazla aynı yüzyılda yaşamış şair bulunması sebebiyle haklarında bilgi verilememiştir. Kaynaklar taranmış ancak Mâni hakkında bilgi bulunamamıştır.

⁵² Bayram Ali Kaya, "Yahyâ Bey, Dukaginzâde", <http://www.turkedebiyatisimleriozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=204>, [erişim tarihi 01.10.2019].

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT TARLAN BÖLÜMÜ 21 NUMARADA KAYITLI MECMUANIN METNİ

4.1.Mecmua Metni Hazırlanırken İzlenilen Yöntemler

Mecmuada okunamayan kısımlar (...) üç nokta ile belirtilmiştir..

Metnin yazımında akademik ölçütler göz önünde bulundurulmuş ve transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır. Transkripsiyon alfabesi "Metinde kullanılan Çeviri Yazı Alfabesi" başlığı altında gösterilmiştir.

Metinde veznin aksadığı bölümlerde manzumelere yapılan müdahaleler köşeli parantez içerisinde ([]) gösterilmiştir.

El yazması metin ile çeviri yazı arasındaki takibi kolaylaştırmak amacıyla varak numaraları köşeli parantez "[]"işiaretiyle gösterilmiştir: [1 b]gibi.

Mecmuadaki şiirlerle bu şiirlerin yer aldığı basılı divanlardaki şekilleri mukayese edilmiş ve farklar dipnotlarla gösterilmiştir. Divanlarda bulunup mecmualarda yer almayan beyit veya mısralar dipnotla çalışmaya eklenmiştir. Eğer mecmuadaki manzume şairin basılı Divan'ında mevcut değilse yine dipnotla bu husus belirtilmiştir.

Arapça ve Farsça kelimelerde araya bazı ek veya edatlar getirilerek iki kelimenin tekrarlanmasıyla oluşturulan kelime gruplarında bu kelime ve ekler kısa çizgiyle birbirinden ayrı yazılmıştır: dem-be-dem gibi.

Farsça edat ve ön ekler, eklendikleri kelimelerden kısa çizgi ile ayrı yazılmıştır: "bī-kes, ser-efrāhte, ser-tāc..."gibi.

Yapım eki işlevi taşıyan Farsça ekler, sonuna geldikleri kelimelerden kısa çizgi ile ayrı yazılmıştır: "gül-zār, şafā-gāh..."gibi..

Ünlü ile biten bir kelimedden sonra yine ünlü ile başlayan başka bir kelime geldiğinde, vezin gereği ünlülerden biri düşürülmüş ve iki kelime arasına kesme işareti konulmuştur: "n'ola" gibi.

Özel isimler büyük harfle başlatılmış fakat bu isimlerden sonra gelen ekler, kesme işareti kullanılmadan yazılmıştır: "Aşkīya, Rāsiḥe" gibi.

Türkçenin gramer yapısı gereği ünsüz sertleşmesi gereken yerlerde metne bağlı kalınmıştır: "itdi,ayaḳdan" gibi.

4.2. Metinde Kullanılan Çeviri Yazı Alfabeti

ا	ā,e,	ش	ş
آ	a,e	ص	ş
ء	'	ض	ž,d
ب	b,p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	s	غ	ġ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ك	g, k, ñ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	و	o, ö, u, ū, ü, v
ز	z	ه	a, e, h
ژ	j	ی	ı, ī, i, y
س	s	خوا	ḥ̃

4.3. Metin

Mecmū‘a-i Eş‘ār

[1b]

Ġazel-i ‘Aşķī Rāsīh Tahmīs⁵³

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Kesbümüz itmek müdām nālān nālān üstine

Eylerüz Ya‘ķübveş giryān giryān üstine

Hāṭırum itmekdedür vīrān vīrān üstine

Süzme çeşmiñ gelmesün müjgān müjgān üstine

Urma zaḥmın⁵⁴ sīneme peykān⁵⁵ peykān üstine

II

Künc-i miḥnetde ğam-ı hicrūñle oldum bī-ḥuzūr

Böyle fūrķatle geçerken niçe dem sāl ü şühūr

Şüretā şefķat-zede bu bendesine vehb-i nūr

Dilde ğam var şimdilik şabreyle⁵⁶ gelme ey sürūr

Gelemez bir ḥāneye⁵⁷ mihmān mihmān üstine⁵⁸

III

⁵³ Özge Öztekin (1997), "Rāsīh Dīvānı (İnceleme-Tenkitli Metin-Özel adlar dizini)", Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

⁵⁴ zaḥmın: zaḥm-ı RD

⁵⁵ peykān: peykān u M

⁵⁶ şabreyle: luṭfeyle RD

⁵⁷ Gelemez bir ḥāneye: olamaz bir ḥānede RD

⁵⁸ Tahmis yapılan bu zemin beyit Rasih Divanı’nda 4. beyittir.

Tāli‘üm yāver olaydı ırmişidüm devlete
 Sergüzeşti şerh iderdüm rûz [u] şeb ol ...
 Yüz sürerken gāhice bir ... ‘izzete
 Yārdan mehcūr iken düşdük⁵⁹ diyār-ı ğurbete⁶⁰
 Dehr⁶¹ gösterdi yine⁶² hicrān⁶³ hicrān üstine⁶⁴

IV

Kāmetüm çevgāna döndi ey yüzi bāğ-ı şabūh
 Per ü bāl açdı tenümde uçmağa yüz tutdı rûh
 Vāşıl-ı maķşūd olur mı virse de Hāķ ‘ömr-i Nūh
 Rīze-i elmās eker her açdığı zaħma o şūh
 ‘Ömri⁶⁵ var olsun ider ihsān⁶⁶ ihsān üstine⁶⁷

V

‘Aşķiyāya kim riya-pīşe dimişler haķķına
 Fāriğ [u] āzādedir nūşdan dimişler haķķına
 Terk ider āhir seni sevmez dimişler haķķına
 Hem mey içmez hem güzel sevmez dimişler haķķına
 Eylemişler Rāsihe bühtān bühtān üstine

Selīm Big

⁵⁹ düşdük:düşdüm RD

⁶⁰ ğurbete: ğurbetde RD

⁶¹ Dehr: Dehri M

⁶² Yine: bana: RD

⁶³ hicrān: hicrān u M

⁶⁴ Tahmis yapılan bu zemin beyit Rasih Divanı’nda 2. beyittir.

⁶⁵ ‘ömr: lutfi RD

⁶⁶ ihsān: ihsān u M

⁶⁷ Tahmis yapılan bu zemin beyit Rasih Divanı’nda 3. beyittir.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Yine derd ehli için mäh-ı Muḥarrem geldi

Ağlayup çāk-i girībān idecek dem geldi

Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün

Gelenler hep şabī geldi gidenlerden haber gelmez

Budur aḥvāl-i ‘ālem ki giden gelmez gelen bilmez

Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün

Nedīm bezm-i eḥaşşu’l-hāş idi eyyām-ı ḥātemde

Kerem didikleri bī-kes ‘aceb şimdi ne ‘ālemde

Kerem bir murğ-ı dest-āmūz idi eyyām-ı ḥātemde

Uçup şimdi verā-yı Kāfa gitdi yok bu ‘ālemde

[2a]

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

[Taḥmīs]⁶⁸

⁶⁸ Celālî'nin Hisâlî'ye yapmış olduğu bu tahmisin I. ve II. bendi -muhtemelen mecmuadaki kopuk varaktan dolayı- eksiktir. Hisâlî'nin beş beyitlik gazelinin 1 ve 2. beyti şöyledir:

Neyleyüm güلزār seyrin ol yüzi gül-zārsuz
Kim baña cennet cehennem görinür dīdārsuz

I

Gel raķīb ile efendi cām-ı mey nūş eyleme
 Ben ġarībi saña düşmez böyle medhūş eyleme
 Degme bir nādāna uyup sözini ġūş eyleme
 Va‘de-i vaşl eyledüñ ‘ahdüñ ferāmūş eyleme
 Şānuña lāyık degül kim diyeler iķrārsuz

II

Çünkü sensin cümle hūbān-ı cihānuñ serveri
 Raķm kılsañ bendeñe çün yiridür şāhum yiri
 Yār idinme kendüñe ey meh raķīb-i kāfiri
 Sür yanuñdan durmasun aġyārı bir dem ey perī
 Verd-i ġülzār-ı cinān dirler kim olur hārsuz⁶⁹

III

Ey Celālī yār idelden ben ol meh-i nijād
 Dār u ġonca miķnet ü derdüm ziyād olur ziyād
 Aķir oldu ġamla ‘ömrüm olmadum bir laķza şād
 Nā-murādum dār-ı dünyāda Hışālī nā-murād
 Geçdi ‘ömrüm miķnet-i derdile hayfā yārsuz

Çeşm-i bīmāruñ firāķiyle dil ü cān hastedür

İki öksüzdür yatur ġam-hānede tımārsuz (Yılmaz, 2010: 94)

⁶⁹ Verd-i ġülzār-ı cinān dirler kim olur hārsız: Verd-i ġülzār-ı cenānı dirler olur hārsız BHD (II. ve III. bentte Hısālī’ye ait olan beyitler şairin divanında yer deġştirmiştir.)

Müseddes-i ‘Abdî

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

I

Bu fenâ dünyâyı gördüñ mi dilâ dām olmaya

Ya meger bir mīve-dār mı evveli hām olmaya

İnfişâli ittishâle ırgürüp ‘ām olmaya

‘Âkıbet seng-i cefāya düşmedeñ cām olmaya

Var mı bir ruhsāre kim haṭṭ-ı siyeh-fām olmaya

Devr içinde kaṅı gün gördüñ ki ahşam olmaya

[2b]

II

Cüst-cūda ‘ömr olursañ irişür peyk-i ecel

Sen gerek şāh ol gerek dervīş gerekse mübtezel

Kâtib-i kil-k-i ezel yazmış durur haṭṭ-ı ezel

Hüsni-i ruhsārıla olursañ cihānda bî-bedel

Var mı bir ruhsāre kim haṭṭ-ı siyeh-fām olmaya

Devr içinde kaṅı gün gördüñ ki ahşam olmaya

III

Halka kısmet olıcak olmuş bize miḥnet kadar

Virme mir’ât-ı dile anuñ içün jeng-i keder

‘Abdiyā bu pendî taṭvîl eyleme kıl muhtaşar

Nîk ü bed her ne ise Bākî değil eyler güzer

Var mı bir ruhsāre kim haṭṭ-ı siyeh-fam olmaya

Devr içinde kaṅḡ gün gördük ki aḥṣam olmaya

[3a]

Merṣiye-i Ḥazret-i İmām Ḥüseyn

Cem‘ī Efendi

Müfteilün müfteilün fā‘ilün

I

- 1 Vaḳtidür ey ḥāme-i şarkī-edā
Ḳubbe-i çarḥı idelüm pür-şadā
- 2 Ya’nī ki hengāme-i taḥḳıḳde
Eyleyelüm vaşf-ı şeh-i Kerbelā
- 3 Ol ki nihāl-i ḳaḍḍ-i bālāsıdır
Ziynet-i vālā çemen-i lā-fetā
- 4 Ol ki ğubār-ı der-i feyyāzıdur
Kuḥl-i cilā-baḥş-ı ‘uyūn-ı ‘āmā
- 5 Ol ki bu resme yazar elḳābını
Levḫa-i gerdine debīr-i ḳazā

6 Gelüben ser-sebz-i riyāzī betül

Tāze gül-i gülşen-i āl-i ‘āba

7 Jeng-i zevā-yı ruḥ-ı mir’āt-ı dīn

Rāhnümā-yı ḥarem-i Kibriyā

8 Ya’nī Ḥüseyn İbn-i ‘Ālī şecī‘

Gevher- zī-bende-i tāc-ı refī‘

II

1 Ol şeh-i mekkī vü melik çākeri

Ol ‘ālem-efrāz-ı zafer cevheri

2 Ol Necef-i gevher-i zī-kıymeti

Ol Medenī düde-i dāniş biri

[3b]

3 Ol meh-i tābān cilā pertevi

Ol gül-i Kudsī çemen-i Ḥaydarī

4 Ya’nī ki bālīn ser-i dā’imā

Zānū-yı peygamber olan serverī

5 Hāle-i āgūş beni de müdām

Cilve iden mäh-ı ziyā-güsterī

6 Düşmen-i bed-ḥāha uyup ey ...

N'itdūñ o şehzāde-i dīn-perverī

7 Ğarḳa-i ḥūn itdūñ o ḥūn-ḥārla

Gerçi ciger-gūşe-i peygamberi

8 Līk sen andan beter olduñ bugün

Nāvek-i āha siper olduñ bugün

III

1 Hādī-i vādī-i şerī'āt iken

Mehdī-i gītī-i vilāyet iken

2 Sünbül-i gül-pūş-ı şafā-güsteri

Ebr-i çemen tāb-ı leṭāfet iken

3 ẖadd-i ser-efrāhte-i dil keşī

Nahl- berūmend-i siyādet iken

4 Pertev-i ḥurşīd-i fūrūğ dahı

Bedraḳa-i rāh-ı hidāyet iken

5 Sīne-i mīrāt misāl-i dili
Maḥfaẓa-i āyet-i raḥmet iken

6 Teşne-leb cadde-i ḥayrete
Sākī-i ser-çeşme-i şef'kāt iken

[4a]

7 Ḥayflar ol dürr-i cihān-kıymeti
Lāyık-ı ser-tāc-ı ḥilāfet iken

8 Gümşide-i ḥāk-i maḡāk itdiler
Tıḡ u rīḡ ile helāk itdiler

IV

1 Kıydılar ol tūf-i āla dirīḡ
Virmediler şu o nihāle dirīḡ

2 Çeşme-i vādī-i teraḥḥum iken
Degdi bir katre zülāle dirīḡ

3 Ḥāşılı hiç kılmadılar merḥamet
Ol şeyḥ-i pākīze-ḥışāle dirīḡ

4 Üstüne çün her bir elden ‘adüv
Eyledi mümedd tīg havāle dirīg

5 Cism-i semen-günü bu gülzārda
Ġarķa-i hūn oldu çü lāle dirīg

6 Toġduġı sā’atde husūf-ı keder
Oldı havāle o hilāle dirīg

7 Vardı o hūrşīd-i cihān-ı kerem
Cānib-i şarķda zevāle dirīg

8 Dehre bu eşrāt-ı kıyāmet yeter
Ya’nī kıyāmetden ‘alāmet yeter

V

1 Āh o zamān kim ola bī-irtiyāb
Zemzemetü’l-atş āfāk-ı tāb

2 Āh o zamān kim bu sarāy-ı sipenç
Tāk-be-tāk ola yerinden harāb

[4b]

3 Āh o zamān kim ola tenevvür mihr

Mağz-güdāz-ı ser her şeyh ü şāb

4 Āh o zamān kim şunula herkese

Defter-i ‘āmāl günāh u sevāb

5 Āh o zamān kim çıka hūnīn kefen

Lāle- şıfat hākden ol āftāb

6 Āh o zamān hūrd-endāz kim

Girye-kūnān muy-keşān-ı pūr-şitāb

7 Dāne-i ḥasma şarulup ehl-i beyt

Ṭaraf-ı girībānın olup bu türāb

8 Maḥkeme-i ḥaşre vara dād ide

Her biri ol bābda feryād ide

VI

1 ‘Ālemi ḫalmadı bu bezm-i ḡamuñ

Cāmı daḫı yerlere geçsün Cemüñ

2 ‘Āşık-ı mecrûha gerekmez femûñ

Başuna çal haqqā-i pür-merhemûñ

3 Dağı ne ümmîd ideriz çarğdan

Dağı ne luţfuñ umarız ‘âlemûñ

4 Kim bilürüz ġarğa-i ħûn oldıġın

Cismini şehzāde-i Īsī-demûñ

5 Çarğ-ı zebûn- keşdür iden şu‘le-ħīz

Āteş-i efsürdesini mātemûñ

6 Dehre Süleymān da olursan yine

Dīv-i felekden ħazer it ħātemûñ

[5a]

7 Düşme şugul-i felegün dāmına

Bilmesen vaq’asını Rüstemûñ

8 Zīr ü zeber olsa sezādur felek

Başuna ħalkuñ ne belādır felek

- 1 Biz ki rızā-cūy-ı Hudāyuz bugün
Zerre-i hırşīd-i rızāyuz bugün
- 2 Sırrını bu dā'īye-i a'zāmīñ
Añlamaz zāhil-hevāyuz bugün
- 3 Aşlı bu beerrün bilünür 'ākıbet
Muntazır-rūz-ı cezāyuz bugün
- 4 Hikmet-i Bāriye irişmez 'uqūl
Tābi'-i fermān-ı kazāyuz bugün
- 5 Biz ki bu meydān-ı pür- āşūbda
Bende-i šāh-ı şühedāyız bugün
- 6 Cem'-i şeydā gibi şad-özr eyle
Silsile-cünbān-ı du'āyuz bugün
- 7 Mihr-ü kamer niteki yüzler sürüp
Diye cenābında sehā'yuz bugün
- 8 Manzara-i merķadi pür-nūr ola

Ḥāfız-ı bāb-ı ḥurremi ḥūr ola

[5b]

İnābet-nāme-i Veysī Efendi ⁷⁰

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I

- 1 Yeter ey dil heves-i zülf-i siyeh-kār yeter
Yeter ey cān-ı belā-dīde bu efkār yeter
- 2 Ceyb-i endīşeye çek başını fikr it ḥālūñ
Ḥalk ile eyledigūñ beyhūde güftār yeter
- 3 Rişte-i fikre dūr-i eşk-i nedāmet-i naẓm it
Ārzū-yı dil içün didügūñ eş‘ār yeter
- 4 Murğ-ı ‘anķā per-i naẓmuñ yitür ol yerlere kim
Şāhbāz-ı naẓar-ı miķāt-ı ebrār yeter
- 5 Der-i Mevlāya yüzüñ sür yeter itdūñ kendūñ
Bende-i ḥalka-be-gūş-ı dürr-i şeh-vār yeter
- 6 Yeter oldı bu hevā vü hevesi terk idelüm

⁷⁰ Zehra Toska, " **Veysī Dīvānı Hayatı, Eserleri Ve Edebi Kişiliği** ", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Dili Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1985, s.60.

Yönelüp Hakkā reh-i şıdk-ı şedāda gidelüm

II

- 1 Evvelā ‘azm idelüm Bārik'e İclāl'e
Ravza-ı şāh-ı rüsül merķād-ı muḥibb ü āle
- 2 Ol şehūñ ġāşiye ber-düş olalum maḥmiline
Yüz sürüp ḥāk-ı reh-i nāka-i zer ḥalḥāle
- 3 Yollaruñ ḥār-ı muḡaylānına yüzler sürelüm
Lāle-veş ġarķ idelüm bu kürreyi ḥūn-ı āle
- 4 Eşk-i ḥasret şaçalum reh-güzer-i haccāca
Şüre-zārında Hicāzun bite sünbül lāle
- 5 Sünbülü āteş-i dilden şaçılan dūd-ı kebūt
Lālesünü ḥūn-ı cigerden dökülen pergāle
- 6 Gel senūñle varalum yüz sürelüm dergāha
Ya'nī dergāh-ı mu'allā-yı Resül-i Allāh'a

[6a]

III

- 1 Ravzası ḥākine fersūde kılup pīşānı

Lāle-gūn eyleyelüm dīde-i hūn-efşānı

2 Diyelüm aña eyā ümmetinüñ ğam-hārı

Ḥasteler çāresi bī-çārelerüñ dermānı

3 Enbiyā mefḥarı ḥallāk-ı cihān maḥbūbu

İki ‘ālem güneşi iki cihān sultānı

4 Feyz-i luṭf u keremüñden bizi maḥrūm itme

Raḥmet-i ‘ālem iken devletüñüñ ‘unvānı

5 Yüz sürürken o şafā-gāh-ı bülend-eyvāna

Būs iderken o ḳadem-cāy-ı celīlū’ş-şānı

6 Ḳaldırup şamt-ı du‘ā kıble-geh-i a‘lāya

Yalvaralum bizi yoḳdan yaradan Mevlāya

IV

1 Diyelüm ey bizi yoḳdan getürüp var iden

Cevher-i ‘aḳl ile tıfl-ı dil-i hūş-yār iden

2 Tāc-ı īmān u itā‘atle ser-efrāz ḳılup

Dīn-islāma ger beste-i aḥrār iden

3 albim z onca-i ser-beste-i tad k ılup

Dil m z b lb l-i dest n-zen-i ir r iden

4 Kim m z devletle  h-ı cih n-d r id p

Kim m z genc-i an 'atle seb k-b r iden

5 Ey bizi ma -ı kem l-i kerem   lufu ndan

D r-ı d ny da bu el  fa sez -v r iden

6 o ra l y k mı bizi aste-i cir n itmek

M btel y  elem-i  te-i s z n itmek

[6b]

V

1 Gedi ' mr m heves-i z lf-i mu'anberde ben m

ald  'alum girih-i  k l-i dilberde ben m

2 T g na aner yine m 'il olup dild r n

ekdi m derd   bel  s ylene dillerde ben m

3  hb z-ı naarum nieye dek ala beste

D m-ı dil-g r-i a -ı y r-ı semen-berde ben m

4 Seyyi'âtüm yazan ol kâtib-i 'âmâl-nüvīs
Vay eger itdügimi hep yaza defterde benüm

5 Şaçalum ağ yüzüm kıara sözüm 'ayn-ı hıttı
Baña ağlañ baña kim arşa-i mahşerde benüm

6 Ne yüzüm var nazar-ı hâzret-i Hakka varacak
Ne sözüm var varıcağ hâzretine yalvaracak

VI

1 Şadme-i kıahlra bir gün yakılup tāk-be-tāk
Bu bir efrāşte-i eyvān-ı zer-emdüde revāk

2 Vaqtidür āhuñı tır ü kıaddüñi eyle kemān
Sefer-i āhirete saña gerekmez mi yarağ

3 Āh kim Hak kı ile geçdi mi giceler gündüzler
Ne 'ibādāt-ı teheccüd ne şalavāt-ı işrāk

4 İtdüğüm cürme benüm yer ile gök şāhiddür
Bende yerden göge dekdür ğazaba istihkāk

5 Virme dāmānımı dest-i huşemāya yā Rab

Varıcağ hazretüne baş kabā yalın ayak

6 Virmek olursa eğer haşma benüm dāmānum

Yine ihsān u kerem senden olur sulṭānun

[7a]

VII

1 Mest olup bāde-i gāfletle yaturduñ özümüz

Bilmedük reviş gibi geçdi gicemüz gündüzümüz

2 Zıkr ü tesbīhine şarf eylemedük ‘ömrümüzü

Ḥazret-i Ḥaḳḳa niyāz itmege yoḳdur sözümüz

3 Çehre-i fersūde-i ebvāb-ı erāzil olduk

Ḳalmadı hazretine varmağa hergiz yüzümüz

4 Ten-i ḥākimüzi bir gün götüre şarşar-ı merg

Şöyle bir bāk ola kim görmeye kimse tozumuz

5 Görseñ ey dīde neler gelse gerek başımuza

Bilesün ey dil ki neler görse gerek gözümüz

6 Zü'l-celāle baña ol demleri āsān eyle

İşimi zikr-i cemīlün ismüm īmān eyle

VIII

1 Tevbe yā Rab giriftār-ı hevā olduğuma

Tevbe yā Rab taleb-kār-ı belā olduğuma

2 Tevbe yā Rab esīr-i mey-i gül-reng olup

Bende-i muğbeçe-i işve-nümā olduğuma

3 Ārzū-yı şanem-i mahlīkā itdügüme

Mübtelā-yı heves-i mihr-i vefā olduğuma

4 Tevbe yā Rab ‘ibādet şanup itdüklerime

Dāmen-ālūde-i çirkāb-ı riya olduğuma

5 Pey-rev oldum o sūḥan-pervere itdüm tevbe

Dāyimā rāh-ı revişimde⁷¹ ḥaṭā olduğuma

⁷¹ rāh-ı revişimde: rāh-ber-i amd ü VD

- 6 Tevbe yā Rāb ḥaṭā yolına gitdüklerime
Bilüp etdüklerime bilmeyüp etdüklerime

[7b]

IX

- 1 Ya elleri⁷² şeref-i ḥazret-i peygamber için
Siper-i māhı iki pāre iden server için
- 2 Şeb-i İsrāda⁷³ olan setr-i muhabbet⁷⁴ haqqı
Leyle-i kadrdeki vaqt-i şafā-güster için
- 3 Ḥande-i rūy-ı cihān-sūzı için sıddıkuñ
Girye-i Ḥazret-i Ya'küb-ı belā-perver için
- 4 Nūr-ı Şıddıķ nebī ma'delet-i Fārūķī
Ḥilm-i Osmān Kerem-i güster-i Ḥaydār için
- 5 Ol iki dürr-i dil-efrūz-ı binā-güş-ı felek
Ya'ni ol kurretü'l-'ayn-i şeh-i Ḥayber için
- 6 Luṭf idüp eyledügi cürm ü günāha⁷⁵ bakma

⁷² Elleri: ilahi VD

⁷³ İsrāda: esrāra VD

⁷⁴ Setr-i muhabbet: sırr-ı muḳaddes VD

⁷⁵ Günaha: fesāda VD

Veysî-i rû-siyehi nâr-ı caḥîme yakma

Terkîb-i Bend-i Veysî⁷⁶

Fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

I

- 1 Bârek-Allâh zihi nâme-i i‘câz-tırâz
Ser-i serbestesidür perde-i güşâyende-i râz
- 2 Nâmedür gonca-i sersebz-i gülzâr-ı ümîd
Nâmedür zanbağ-ı nev-ḥâste-i bâğ-ı niyâz
- 3 Nâmedür şem‘-i dil-efrûz-ı şeb-i derd-i firâk
Belki pervâne-i per-sûlḥte-i sûz u güdâz
- 4 Bezm-i ‘uşşakda ḥânende nedîm-i ḥâmûş
Meclîs-i yârda gûyende velî bî-âvâz
- 5 ‘Arz-ı ḥâl itmege aşḥâb-ı sa‘âdâte olur
Tercemân-ı sülḥan-ârâ-yı faşâḥat-perdâz

⁷⁶ Zehra Toska, " **Veysî Dîvânı Hayatı, Eserleri Ve Edebi Kişiliği** ", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Dili Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1985, s.65.

- 6 Gele ey nāme seni peyk-i şabāya vireyin
Der-i pāşā-yı felek mertebeye göndereyin

[8a]

II

- 1 Yazayın her satıruñ hāme-i müjgānumla
Surh-ı cedvel çekeyin dīde-i giryānumla
- 2 Ruḥ-ı ‘uşşak gibi saña zer-efşānlık idüp
Sīm-i taḥrīr ideyin eşk-i firāvānumla
- 3 Misk ü ‘anber dökeyin hāme-i müşkīnünden
Dür ü gevher direyin ṭab‘-ı suḥandānumla
- 4 Nūr-ı çeşmüm dökeyin hūn-ı dilüm şarf ideyin
Saña ḥidmet ideyin başum ıla cānum ıla
- 5 Virüp ey nāme seni peyk-i seher-gāh eline
Anı hem-rāh ideyüm kâşid-i efğānumla
- 6 Var o dergāh-ı felek pāygehe sen çihreni sür
Nic’olurmuş şeref-i kevkebe-i devleti gör

III

- 1 Varıcağ südde-i dīvān-ı bülend eyvāna
Pāye-i ‘izz ü şeref rütbe-i ālīşāna
- 2 Saña nevbet ki dege çihre-i mihr ü mehden
Rûy-mālîde kıl ol bâb-ı felek ‘unvāna
- 3 Seg-i kūyına niyāz ile duḡûl itmek için
Hüşn-i ta‘ bîr ile söyle sözüñi derbāna
- 4 Niçe derbān ki elindeki aşāsınun ucı
Toḡunur ḡatır-ı Behrāma dil-i keyvāna
- 5 Giricek meclis-i pāşā-yı felek-mertebeye
Öp elin düş ayağa sür yüzünü dāmāna
- 6 Evvelā devlet-i iḡbāle du‘ālar eyle
Şoñra aḡvāl-i dil-i ḡasteyi bir bir söyle

[9b]

IV

- 1 Di ki ey ḡāmene dil-beste fuḡûl-i büleḡā
Nevk-i şemşîrüne fersûde riḡāb-ı ümerā

- 2 Kılıcın āyine-i çihre-i dil-cū-yı şabāh
Kalemün ġāliye-i turra-i hoş-bū-yı mesā
- 3 Kātibü'l hükm-i felek böyle ider elķābuñ
Levh-i sīmīn-i zer-efşān-ı sipihre illā
- 4 Mültecā-yı fuķarā kehf-i emān-ı zu'afā
Dil-nevāz-ı fużālā cāyize-baķş-ı şu'arā
- 5 Nefħa-i bād-ı bahār-ı keremün itdükçe
'Andelībān -ı riyāz-ı hüner-i nağme-serā
- 6 Bāğ-ı ķadrün ola mānend-i cinān-ı cāvīd
'Ömrün devletün ħāzret-i Haķķ ide mezīd

[11a]

V

- 1 Ey şeh-i muķteremün maķrem-i ālī-himemi
Maķremāt-ı ħarem-i salţanatuñ muķteremi
- 2 Āsumān-ı hünerün Īsī vü mu'ciz nefesi
Mesned-i ma'rifetün münşī-i ķāpük-ķālemi

3 Bî-ḥuzūr olma eger ‘izz-i ḥuzūra añsam

Rište-i cānda olan ‘uḳde-i efkār-ı ğamı

4 Serverā böyle midür resm-i mekārım-baḥşı

Ser-ferāzā bu midur ḳā‘ide-i muḥteṣemi

5 Dest-i cūdūn ele baḥş eyler iken bî-miḥnet

Nūş-dārū-yı şifā-ḥāne-i luṭf u keremi

6 Yād idüp ḥaste-i ḥirmāna devā itmeyesin

Unudup va‘de-i iḥsāna vefā itmeyesün

VI

1 Ḥaḳḳ seni itmiş iken çeşme-i iḥsān u kerem

Ne revādur ben olam teşne-i şaḥrā-yı elem

2 Sen çerāğ-ı ḥarem-i devlet iken lāyık mı

Bana vahşet vere tārīk-i peygüle -i ğām

3 Sen Süleymān-ı zemān iken eyā mīr-i suḥan

Ne ‘aceb ola benüm murğ-ı zebānum ebkem

4 Bījen-i çāh-ı ğam itdi beni seḥḥāre-i dehr

Dest-i luṭfuṇda iken ṭarf-ı kemend-i Rüstem

5 Suḥanuñ Nūṣirevān-bāhş-ı dil-i ‘ālem iken

Bu ne inşāfdur ey Hızr-ı mesīhā-maḳdem

6 Şormaduñ ḥasteñi raḥm eylemedüñ bir kerre

Niçedür ḥālī diyü söylemedün bir kere

VII

1 Keremüñle dil-i düşmen yaḳıcı serversin

Pür kerem ıssı mürevvetli dilāver ersin

2 Evc-i iclālde şāhīn-i hümāyūn-per vāz

Ḳāf-ı iḳbālde ‘anḳā-yı hümā-şehpersin

3 Gerçi pāşā-yı şehenşāh-ı cihānsın ammā

Lāyık-ı taḥt-ı Cem ü efser-i İskendersün

4 Luṭf u tābunla ne vāzende-i her ḥātırsın

Ḥüsn-i re’yünle tırāzende-i her kişversin

5 Saña ḳandīl şıfat nār-ı dilüm yandukça

Bilürin sūz-ı derūnuñ diyü luṭf eylersin

- 6 Çün bilür saña yaķar āteş-i ğam cān u teni
Ne var ey kān-ı kerem sen de çerāĝ eyle beni

VIII

[10b]

- 1 ‘Āşık-ı haste dilüñ çeşm-i güher-pāşı için
Sūziş-i āteş-i ğamdan dökülen yāşı için

- 2 Nāle-i şūfī-i şad-sāle için şavma ‘ada
Ġuşe-i meykedenuñ na‘re-i ķalllāşı için⁷⁷

- 3 Bu şanem hāne-i gerdün-ı hıred- fersānuñ
Şan‘at-ı nādire-i hāme-i naķķāsı için

- 4 Hem reh-i leyle-i mi‘rac olan şahrā için
Ya‘ni şah-ı resulüñ ol gice yoldaşı için

- 5 Ġonca-i gül-bun-ı iķbālin olan⁷⁸ ...
O sa‘ādetlü mürüvetlü güzel başı için

- 6 Beni luţf u kerem it derd-i belādan ķurtar

⁷⁷ Veysi divanında 2.bend ile 3. bend yer deĝiştirmiştir.

⁷⁸ İķbālin olan: devlet-i şeh-i VD

Sebeb-i hışm-ı Hüdā ya‘ni kazadan urtar

IX

1 Nic’olur hālüm o gün ki devre⁷⁹ dīvān-ı kazā

Uına hüküm ü hümāyun-ı mükāfāt u cezā

2 Nic’olur hālüm o gün ki karışa birbirine

Nār-ı⁸⁰ āh-ı fuara řa‘iā-i ahr-ı Hüdā

3 Bar-i⁸¹ mütelātüm ide āh-ı mazlum

Sāk-ı ‘arşı mütezzelzel kıla⁸² dest-i fuarā

4 Ah kim iki cihānda baa bir⁸³ rahat yok

İki ‘ālemde benem bār-ı melāmetle dū-tā

5 Āhiretde elem-i keşmekeş-i ehl-i huu

Dünyede minet-i keřřāf u cefā-yı ümenā

6 ‘Acabā ben ne günāh itdüm ola rüz-ı ezel

Hācetüm böyle kaa itdi Hüdā ‘azze vü celāl

[11a]

⁷⁹ Devre: ola VD

⁸⁰ Nār-ı: dūd-ı VD

⁸¹ Veysi dīvanında bahrı kelimesinden sonra kahrı kelimesi gelmektedir.

⁸² Kıla: ide VD

⁸³ Bir: hiç VD

X

1 Baḳma nādān-ı gedā meşrebe kıl ehl-i naẓar

Ehl ki ola nevāzende-i ḳānun-ı hüner

2 Der-i işānuñ pīrāye-i tāc-ı ser kıl

Saçma ey kân-ı kerem ḥāk-i ḥāḳire cevher

3 Ğonce-i luṭfuñu bülbüllere iḥsān eyle

Heyfdur zağ-ı siyeh-bāle düşe gonca-i ter

4 Şāh meşreblere şun sāğar-ı ğam fersāyı

Ne bilür ānı gedā ṭab‘ u fūrū-māye güher

5 Ehl-i dilden biri manzūr-ı sa‘ādet olacaḳ

Baña luṭf it baña ki bu dil-i dāniş -perver

6 Ḳullaruñ içre senün fażlı ile fāyıḳdur

Luṭfu iḥsāna maḥal merḥamete lāyıḳdur

XI

1 Veysīyā düşmeni bu nazm ile öldürdüm ben

Oldı her satrı bunuñ erre-i ‘ömri düşmen

- 2 Naẓm-ı şīrīnūme hergiz dil uzatmaz kimse
Lezzet-i şekker-i şī'rümle cihān beste-dehen
- 3 Çarḥ ser rişte-i naẓmı baña teslīm ideli
Süfte-güş-ı suḥanumdur dürr-i deryāyı 'Aden
- 4 Yūsuf u naẓmumu bāzāra çıkardukça kıpar
Her tarafta nice hengame-i āşüb u fiten
- 5 Hıṭbe-i salṭanāt-ı naẓm benüm namımadur
Benem ol nāmzed-i sikke-i şahī-i süḥan
- 6 Tīğ-i ṭab'umla beni eyledi te'yīd Hüdā
Mālikül mülkü-i ma'āni ve emirü'ş şu'āra

[10b]

XII

- 1 En'ama'llahū 'aleyk ey kalem-i ṭurfa maḳāl
Himmetüñ oldu bu naẓma sebeb-istikmāl
- 2 Sensin ol çeşme-i ḥikmet ki senüñle tāb'um
Düşmene zehr içürür dostlara āb-ı zülāl

3 Hâce-i ‘aql ider tühfe-i hâk-ı kâdemüñ
Her güher ki ola perdâhte-i dest-i hayâl

4 Demidür hayr du‘âsın o kerimü’ş-şānuñ
İdesin hâtime-i nazm-ı belâgat-minvâl

5 Niteki reşha-i aklām-ı bedī‘-i büleğā
Ola ruhsār-ı ‘ārus -ı suhane müşkīn hāl

6 Şāhid-i gülruh-ı maḫsūd-ı murādı gülsün
‘Ömr-i devlet uzasun ‘ākıbet-i hayr olsun

[11b]

Rıżā Efendi

Mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün

1 Sülāf-ı şāfī eslāf içdiler eyyām-ı şādīde
Humāra ‘aşr-ı āhırde gelenler mübtelā oldı

Sürūrī

Mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün

1 Dahı efzün ola yā Rab ki ta‘dād eylerüm şimdi
Mülük-i mülk-i ‘Osmānī otuz sultān-ı zī-şāndur
2 Birer gelmişdür İbrāhīmveş ‘Abdü'l-ḥamīd Orḫān
İki Maḫmūd ikisi Bā-yezīd iki Süleymāndur

- 3 Uçurdur hep Selīm Aḥmed ‘Oṣmānī bu devletde
Daḥıdur der-i Meḥmedle Murād ḥāndur

[12a]

Terci‘-i Bend-i Cevrī⁸⁴

Mef‘ūlū mefā‘īlū mefā‘īlū fe‘ūlūn

I

- 1 Şanmañ bizi şūfī gibi seccāde-perestüz
Biz mescide bir kūşe-i miḥrāb-ı Elestüz
- 2 Evḳāt-ı ‘ubūdiyyyeti fevt itmezüz aṣlā
Farḳ eylemezüz rüz u şebi gerçi ki mestüz
- 3 ‘Add eyleyecek yok n’ idelüm sübhayı elde
Biz rind-i tehī-kīse-i peymāne be-destüz
- 4 Hep üstümüze sāye şalur nūr-ı ilāhī
Tā cūr‘a gibi ḥāk-i ḥarābatda pestüz
- 5 Biñ şūret ile cılve ider ḡam dilümüzde
‘İşk ehline āyīneyüz ammā ki şikestüz

⁸⁴ Hüseyin Ayan, Cevrī Hayâtı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni, Atatürk Üniversitesi Yay., Erzurum 1981, s. 160.

6 Āsāyişe yer yok bize bārān-ı belādan

Bu hāne-i vīrānde bī-cāy-ı nişestüz

7 Şīven-gede kılsak n'ola 'ışret-geh-i dehri

Mehcūr-ı şafā-yı ıarab-ı bezm-i Elestüz

8 Ol hasret ile hūn-ı ciger nūş iderüz biz

Muırıb yerine nāle-i dil gūş iderüz biz

II

1 Dūr itdi kazā çünki bizi bezm-i bakādan

Bir 'āleme düşdük ki eşer yok o şafādan

2 Bulduk göz açup ruḥumuzu⁸⁵ maḥbes-i tende

Biñ silsile-bend olmuş aña renc ü 'anādan

3 Ol bülbül-i ḳudsī ḳafes-i miḥnete düşmiş

Lerzende vü pür-ḥavf yine dām-ı he vādan

[11b]

4 Hem olmuş anuñ hem-demi bir bār- gezende

Kim her nefesi būy virür zehr-i belādan

⁸⁵ Ruhumuzu: kendümüzü CD

- 5 B lb l per a up eylemede u ma a     z
M r istemez ayrılma a bu    -ı fen dan
- 6 Ol  asret-i g l-z r-ı  ak katle fi  anda
Ge mez bu mec z  heves-i berk   ne v dan
- 7  aldu  arasında bu iki zıdd-ı kav n  
   m  kil olur ger meded ırmezse  ud dan
- 8 Ol b lb li  z d idecek  udret m z yok
Ol m r  hel k eylemege  uvvet m z yok

III

- 1 Bir  eb ki bu s zi le id p n le v  z r 
 te lere yak dum dil-i b m r u fi  ar 
- 2 S rd m y z mi  b gibi   k-i niy za
 td m hem o dem k  ide-i giryeyi c r 
- 3 Derd ile id p der-geh-i mevl ya m n c t
Did m ki ay   astalaru  m nis   y r 
- 4 Mecr  lara senden irer merhem-i   f 

Hoş-dillere senden yetişür 'illet-i sārī

5 Ben nefis-i ğavi bendine düşmüş bir esīrüm

Kim bulmadum aşlā taraf-ı rāh-ı firārī

6 Yandurma beni āteş-i kaḥrında o dīvūñ

Ey dostına gülşen iden tūde-i nārı

7 Ben sūz ü gūdāz ile iderken bu niyāzı

Oldı bu nidā cān u dilün gūş-ı güzārı

8 Ger rāh-ı necāt ister iseñ baḥr-ı belādan

Himmet taleb eyle yūri merdān-ı Hudādan

[12a]

IV

1 Ol dem nice dem ṭālib-i merdān-ı ilāhi

Gezdüm düşürüp mescid ü mey-hāneye rāhı

2 İtdüm nice dem şavma‘-i ḥalvetiyānda

Perhīz ü riyāzatla ten-i zerdümi gāhī

3 Düşdüm hem o sevdāya ki şūf ī gibi ben de

Tekmîl idüp esmâyı görem nûr-ı siyâhı

4 Evhâm u hâyâlât ile çok vâkı‘ a gördüm

Seyr itdi gözüm enfüs ü âfâkı ke-mâ-hî

5 Zannum bu ki keşf oldı baña şüret-i esrâr

Oldum bu gümân ile mecâlisde mübâhî

6 Lâzım gelicek da‘ viye ma ni nazâr itdüm

Gördüm ki benem ğafil ü güm-râh u tebâhi

7 Bir dâma düşürmiş beni şayyâd-ı hevâ kim

Her dânesi bir tohum-ı ma‘âşî vü menâhî

8 Oldum nice tedbîr ile ol dâmdan âzâd

Itldi bu hevâ hârmân-ı ümmîdimi ber-bâd

V

1 Oldum nice dem-post-nîşînân ilehem-hâl

Şandum ki olalar anları ⁸⁶ evtâdiye abdâl

2 Kûtub aîladuğum merkez-i ğafletde bulundu

⁸⁶ Ki olalar anları: ola her biri CVD

Kim dāyireden Һaric idi itdügi ef ‘āl

3 Pīrüm diye himmet Һaleb itdüklerim Һod

Таң eyledi envārına nā-bālīg u eṭfāl

4 Taḳlīd ile evzā‘ını tağyīr iden eṣrār

İtmiş nice biñ bencileyin aҺmaḳı iḍlāl

5 Girmek diledüm Һırḳa giyüp kisve-i faḳra

Gördüm ki bu bārı çekenüñ ekseri Һammāl

6 Bildüñ ki medār olmaz imiş kesb-i fenāya

Destār-ı fenā köhne Һabā ṣemle vü hem ṣāl

[13b]

7 İtdi giderek ṣübḩa-i sūfī gibi ṣübhe

Ser-riṣte-i ümmīdümü pür-‘uḳde-i iṣkāl

8 Yüz döndürüp ol ṭāyifeden āḳıbet-i kār

Oldum mütevveccih ṭaraf-ı āḩara nā-çār

VI

1 Erbāb-ı Һarābāta idüp cān ile rağbet

Ḳıldum nice dem zümre-i rindān ile ṣoḩbet

- 2 Aldum elüme āyīne-i sāğarı itdüm
Ol ıāyifenüñ şūret-i aḥvāline diḳḳat
- 3 Olmış kimisi mest-i mey-i ‘ıřḳ ı mecāzı
Almış kimini neşve-i řaḥbā-yı ḥaḳıḳāt
- 4 şalmış kimini cezbe-i keyfiyyet ayaḳdan
İtmiş yerini cür‘a gibi ḥāk-i mezellet
- 5 Meydāna ḳoyup varını itmekde gedālar
řāḥāne külāhın keḳ idüp nāz ile işret
- 6 Meşrebleri bir birine hem-vāre muvāfıḳ
şundukları hep bir birine cām-ı maḥabbet
- 7 Bin cām iḳülür gerḳı baḳılsa yine ammā
Mestāne iden cümeli bir neşve-i ḥikmet
- 8 Her birini bir şekle ḳomıř ḥālet-i mesti
Yād eyledüm ol ḥāli görüp Bezm-i Elesti

VII

- 1 Bir şubh-dem ol şevk ile alup ele sâgar
İtdüm yine âyînemi hırşide ber-â-ber
- 2 Ol şubh-ı mübârek-dem ü ol cām-ı şafānuñ
İtdi eṣeri cān u dile feyz-ı mükerrer

[14a]

- 3 ‘Aql āb-ı ruḥ-ı cevher-i āyîne-i şūret
‘Işk ise ol āyinedeki tāb u cilādur
- 4 ‘Aqluñ irişür cevherine gāhī kesāfet
‘Işkuñ dile feyz itdügi hem-vāre şafādur
- 5 ‘Aqluñ haberi mes ele-i ma nī-i mübhem
‘Işkūñ hüneri ḥall-i rumūzāt-ı kazadur
- 6 ‘Aql oldı reh-i ālem-i taḥkīkde güm-rāh
‘Işk ol tarafuñ sālīkine rāh-nümādur
- 7 ‘Āqıl aña dirler ki ola ışk ile hem-rāh
Dīvāne odur kim yürüye aql ile her gāh

XI

- 1 Ma zūr ola ey āķıl ü dānā dil ü munşıf
Oldıysa bu ma nīde sözü m aķla mufālif
- 2 Ben ‘āşık-ı devāne-i bīhūde-kelāmam
Mümkin mi ki dīvāne ola ھikmete vāķıf
- 3 Ben Vāmık u Ferħād ile hem-ھāl-i cünūnam
Sen Āşaf u Loķmān ile hem-rāz-ı maārif
- 4 Ben mevķıf-ı ھayretde zebān-beste vü mebhūt
Sen ehl-i kelām ile sebaķ-ھān-ı Mevāķıf
- 5 Ben nefşümü derk eylemede āciz ü ķāşır
Sen mesele-i vācibi vü mümkinini ārif
- 6 Ben ışķ ile āteş-zen-i ھār ü ھas-i evhām
Sen aķl ile vādī-i ھayālātde ھāyıf
- 7 Ben bī-ھaber-i ma rifet-i ālem-i heştı
Sen vāķıf-ı rāz-ı dil-i eşyā ü meķāşıf
- 8 Da vāyı ķo itme baňa bürhānuñı tefhīm

Bî-ḥüccet ider ârif olan vaḥdeti teslîm

[14b]

XII

- 1 ‘Aql sözi matbû upesendîde güherdür
Ammâ dil-i ârifde olan özge ḥaberdür
- 2 Biz aqıl ü ârif sözini itmezüz inkâr
Ol zevkını idrâk idene şîr ü şekerdür
- 3 Cāhil sözini diñlemezüz ilmî de olsa
Bāzār-ı ḥaḳāyıkda anuñ sūdı zarar dur
- 4 Cāhil ne bilür nükte-i taḥḳîḳ u mecāzı
‘Âlim de bu ma nāda giriftār-ı ḥaṭardur
- 5 Dil nev-ı diger şahş-ı beşer nev-ı digerdür
Her nev-ı beşer fehmi idemez dil ne dimekdür
- 6 İnsāna bu irfān şeref-i ilm ü hünerdür
İnsān ki bu irfānı eger itmeye taḥsîl
- 7 Dānişle Felâṭūn-ı zamān olsa da ḥardur

Na ālim ü ne ārif ü ne vākıf-ı hālüz

- 8 Na ālim ü ne ārif ü ne vākıf-ı hālüz
Cevrī gibi er hāl ile bīhūde-meḳālüz

XIII

- 1 Yā Rab bizi de vākıf idüp ma nī-i hāle
Dil-beste ḳoma ṭab umuzı nükte-i ḳāle

- 2 Yā Rab bize şevḳ-ı telebi ma‘rifetüñ vir
Cehd eyleyelüm fazluñ ile kisb-i kemāle

- 3 Yā Rab bize ḳıl şūret-i taḥḳīḳi nümāyān
Baḳmaḳdan uşandı gözümüz nakş-ı ḥayāle

- 3 Yā Rab bize tevfiḳuñ ile eyle hidāyet
Tā yol yañılup gitmeyelüm semt-i ḳalāle

- 4 Yā Rab bize tevfiḳuñ ile eyle hidāyet
Tā yol yañılup gitmeyelüm semt-i ḳalāle

[15a]

- 5 Yā Rab bizi ol sālīk-i āgāha refīk it
Kim rehber ola fırḳa-i efrād-ı ricālle

- 6 Yā Rab bizi ol ‘āşık ile eyle mülākī
Kim vāsitasuz dāhil ola bezm-i vişāle
- 7 Yā Rab dilümüz eyle o mir’āta muķābil
Kim mazhar ola pertev-i envār-ı cemāle
- 8 Envāruñ ile dīde-idrāke zīyā vir
Dīdāruñ ile āyīne-i ķalbe cilā vir

Terkīb-i Bend-i Cevrī⁸⁷

Fe‘ ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

I

- 1 Ey meh-i encümen efrüz-ı ģarīm i aġyār
Āteş-endāz-ı dil-i ‘āşık-ı bī-şabr u ķarār
- 2 Şem‘-i ruĥ-sāruñ ile ģāne i vehmin rūşen
Zulmet i hicrūñ ile ģāne⁸⁸ i dil tīre vü tār
- 3 Şerbet-i la‘lūñ ile kām-ı erāzil şīrīn

⁸⁷ Hüseyin Ayan, Cevrî Hayâtı, Edebî Kişiliġi, Eserleri ve Dīvanının Tenkidli Metni, Atatürk Üniversitesi Yay., Erzurum 1981,s.166.

⁸⁸ ģāne: külbe CVD

Zehr-i ālāmuñ ile telḥ mezāk-ı dil-i zār

4 Devlet-i vaşluñ ile ḥāṭır-ı a‘dā ḥoş-ḥāl

Miḥnet i hicrūñ ile ‘āşık-ı şeydā bīmār

5 Oldı iḥsānuñ ile gül gibi ḥurrem her dūn

Eyledi ḥār-ı ḡamuñ ehl-i dili sīne-figār

6 Hiç göstermedün erbāb-ı⁸⁹ dile rūy-ı vefā

Sende yokdur gibi ey ḡonce-i ter bŷy-ı vefā

II

[15b]

1 Gün gibi her seḥer aḡyāra idüp arz-ı cemāl

Beni ser-geşte idersin ḡam ile zerre mişāl

2 Ehl-i dil süfre- i⁹⁰ bezm-i keremüñden maḥrŷm

Nā-sezā şām u seḥer muḡtenim-i ḥŷān-ı vişāl

3 Şem‘ i meclis gibi sen her gice cem‘iyyetde

Ben ḡam-ı mihnet-i hicrūñle perīşān-aḥvāl

⁸⁹ Erbāb-ı: ehl-i CVD

⁹⁰ Süfre-i: sofa-i CVD

4 Devr-i hüsniñde ‘adū kayd-ı elemden āzād

Ben esīr-i ğam-ı endūh u giriftār- melāl

5 Tālib-i vaşluñ olan ehl-ı ğarāz rif‘atde

Bī-ğarāz ‘āşık şādık reh-i ğamda pā-māl

6 Seni cānıyla seven ‘āşıkā raġbet bu mıdur

Ehl-i dil ğülmeye devründe mürüvvet bu mıdur

III

1 Eylemezsin şanemā zerrece aġyāra sitem

Muttaşıl olmadadur mazhar-ı ihsān u kerem

2 Seni her gice çeker sīnesine bī- minnet

Bu kadar ruḥşat o nā-dāna nedendür bilsem

3 Cennet-i kūyuñ [1] ol iblīs idinmiş me‘vā

Nice ārām eyleyün Allāhı seversen ādem

4 Cām-ı la‘lūñle şafālanmada her gāh raķīb

Hūn-ı dil nūş iderin ben elemūñle her dem

5 Bilmedüm gitdi o nā-pāke bu luṭfuñ sebebin

‘Aklımı aldı bu hayret beni öldürdi bu gam

- 6 Ne vefâdur bu ki pâyân u nihâyet bulmaz
Dağı gitdükçe füzun bulmada gayet bulmaz

[16a]

IV

- 1 Luṭfuña mazhar olan layı-ı iḥsân olsa
Saña ‘ âşık geçinen şâhib-i îrfân olsa
- 2 Sen perî-rûyi çeken dâyre-i ‘âgûşa
Dâhil-i halka cem‘iyyet-i yârân olsa
- 3 ‘Âşıkumdur diyü faḥr eyledüğün nâ-dânda
‘İşkî fehm eyleyecek zerrece iz‘ân olsa
- 4 Ğam yemezdüm aña luṭf itdüğüne zerre kadar
Çehresinde eşer-i luṭf nümâyân olsa
- 5 Ağlamazdum anı iḥsân ile şâd itdüğüne
Har-ı lâyeḫem ü dün olmasa insân olsa
- 6 Şaklasa râzuñı dünyâya ‘ıyân eylemese

Nāvek-i ʔa'nesini bārī nişān eylemese

V

- 1 Niçe bir dil çeke ālām-ı meşakḳat senden
Niçe bir cānā ire yüz ğam u miḥnet senden
- 2 Vade'-i luṭfa vefā eylemez olduñ hergiz
Görmez oldum eşer-i bŷy-ı ḥakīkat senden
- 3 Beni Cevrī gibi āzürde-i hicrān itdüñ
Oldı vuşlatuña irmege himmet senden
- 4 Çünkü sen luṭfuñı iḥsānuñı kesdüñ benden
Ben de itsem ne 'aceb ḳat'-ı maḥabbet senden
- 5 Ḳalmadı bende ūmīd-i kerem ü bīm-i sitem
Dile her vech ile el virdi ferāġat senden
- 6 Yüri şimden girü her istedüġüñle yār ol
İstemezseñ bize⁹¹ yār olmaġa saġ ol var ol

[17b]

Mersiye-i Sultan Süleyman güfte-hā-yı Bāki⁹²

⁹¹ Bize: bana CVD

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

I

- 1 Ey pây-bend-i dāmgeh-i kayd-ı nām u neng
Tā key hevā-yı meşgale-i dehr-i bī-direng
- 2 Añ ol günü ki āhır olup nev-bahār-ı 'ömr
Berg-i hazāne dönse gerek rüy-ı lāle reng
- 3 Āhır mekānuñ olsa gerek cür'a gibi hak
Devrān elinden ise gerek cām-ı 'ayşa seng
- 4 İnsān odur ki āyīne veş qalbi şāf ola
Sīneñden neyler ādem iseñ kīne-i peleng
- 5 'İbret gözinde niceye dek gaflet uyğusu
Yitmez mi saña vāk'ıa -i Şāh-ı şīr-ceng
- 6 Ol şehsüvār-ı mülk-i sa'ādet ki rahşına
Cevlān deminde 'arşa-i 'ālem gelürdi teng
- 7 Baş egdi āb-ı tīgina küffār-i Üngürüs

⁹² Sabahattin Küçük, Bâkî Divanı, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>, [erişim tarihi 10.04.2020].

Şemşîr-i gevherini pesend eyledi Freng

- 8 Yüz yire kodı lutf ilegül-berg-i ter gibi
Şandūka saldı hāzin-i de vrān güher gibi

II

- 1 Hākka-i zīb ü zīnet-i iqbāl ü cāh idi
Şāh-ı Sikender-efser ü Dārā-sipāh idi

- 2 Gerdūn ayağı tozına eylerdi ser-fürū
Dünyāya hāk-i bārgēhi secdegāh idi

- 3 Kemter gedāyı az ‘aṭāsı kılurdu bay
Bir lutfi çok mürüvveti çok pādīşāh idi

[18a]

- 4 Hāk-i cenāb-ı hāzreti dergāh-ı devleti
Fazl u belāgat ehline ümmīdgāh idi

- 5 Hük-m-i kazāya virdi rızāyı egerçi kim
Şāh-kazā-tevān u kader-destgāh idi

- 6 Gerdūn-ı dūna zār u zebūn oldu şanmañuz
Maḳşūdı terk-i cāh ile ḳurb-i ilāh idi

7 Cān u cihānı gözlerümüz görmese n 'ola

Rūşen cemāli 'āleme hūrşīd ü māh idi

8 Hūrşīde baksa gözleri halkuñ tola gelür

Zīrā bakınca⁹³ hātıra ol meh-likā gelür

III

1 Döksün sehāb kıddin añup kıtre kıtre kıan

İtsün nihāl-i nārveni nahl-i ergavān

2 Bu acılarla çeşm-i nücūm olsun eşk-bār

Āfākı tutsun āteş-i dilden çıkan duhān

3 Kılsun kebūd cāmelerin āsmān siyāh

Geysün libās-ı mātem-i Şāhı bütün cihān

4 Yaqsun derūn-ı sīne-ins ü perīde dāğ

Nār-ı firāk-ı Şāh Süleymān-ı kām-rān

5 Kıldı firāz-ı küngüre-i 'arşı cilvegāh

Lāyık degüldi şāmına hākkā bu hākdan

⁹³ Bakınca: görünce BD

6 Çāpük-süvār-ı ‘arsa-i kevn ü mekân idi
İkbāl ü devlet⁹⁴ olmuş idi yār ü hem-inān

7 Mürğ-i revānı göklere irdi hümā gibi
Qaldı ḥazīz-i ḥākde bir iki üstühān

[18b]

8 Ser-keşlik itdi tevsen-i baht-ı sitūzekār
Düşdi zemīne sāye-i elṭāf-ı Kirdgār

IV

1 Olsun ḡamuñda bencileyin zār u bī-ḡarār
Āfāḡı gezsün ağlayuraḡ ebr-i nev-bahār

2 Tutsun cihānı nāle-i mürḡān şubḡ-dem
Güller yolınsun āh u figān eylesün hezār

3 Sünbüllerini mātem idüp çözsün ağlasun
Dāmāne döksün eşk-i firāvānı kūhsār

4 Añduḡça bŷy-ı ḡulḡuñı derdüñle lāleveş
Olsun derŷn-ı nāfe-i müşḡ-i Tatar tār

⁹⁴ Devlet: ‘izzet BD

5 Gül hasretüñle yollara tutsun kulağını
Nergis gibi kıyāmete dek çeksün intizār

6 Deryālar itse ‘ālemi çeşm-i güher-feşān
Gelmez vücūda sencileyin dürr-i şāhvār

7 Ey dil bu demde sensin olan baña hem-nefes
Gel nāy gibi inleyelüm bārī zār zār

8 Āheng-i āh u nāleleleri idelüm bülend
Eşhāb-ı derdi cūşa getürsün bu heft bend

V

1 Gün toğdı şāh-ı ‘ālem uyanmaz mı hā’bdan
Kılınmaz mı cılve hayme-i gerdün-cenābdan

2 Yollarda kaldı gözlerümüz gelmedi haber
Hāk-i cenāb-ı südde-i devlet-me’ābdan

[19a]

3 Reng-i ‘izārı gitdi yatur kendü huşk-leb
Şol gül gibi ki ayru düşüpdür gül-ābdan

- 4 Gāhī hicāb-ı ebre girüp⁹⁵ husrevā felek
Yād eyledükçe luṭfuñı terler hicābdan
- 5 Tıfl-ı şirişki yirlere girsün du‘ām odur
Her kim ğamuñdan ağlamaya şeyḥ u şābdan
- 6 Yansun yakılsun āteş-i hecrüñle āfītāb
Derdüñle kara çullara girsün sehābdan
- 7 Yād eylesün hünerlerüñi kanlar ağlasun
Tıguñ boyınca qaraya batsun kırābdan
- 8 Derd ü ğamuñla çāk-i girībān idüp kalem
Pīrāhenini pārelesün ğuşşadan‘ ālem

VI

- 1 Tıguñ içürdi düşmene zaḥm-ı zebānları
Baḥs itmez oldu kimse kesildi lisānları
- 2 Gördi nihāl-i serv-i ser-efrāz-ı nīzeñi
Ser-keşlik adın añmadı bir dahı bānları

⁹⁵ Girüp: girür BD.

3 Her anda bařřa pāy-ı semendūñ niřār iūn
Hānlar yoluñda cūmle revān itdi cānları

4 Deş-i fenāda murğ-i hevā turmayup onar
Tīguñ Hudā yolında sebīl itdi anları⁹⁶

5 řemřīr gibi rūy-ı zemīne araf araf
řalduñ demūr uřaklu cihān pehlevānları

6 Alduñ hezār bütkeveyi mescid eyledūñ
Nāķūs yirlerinde oķutduñ ezānları

[18b]

7 Āħir alındı kūs-ı rahīl itdūñ irtiħāl
Evvel onaguñ oldu cinān būstānları

8 Minnet Hudāya iki cihānda ılup sa‘īd
Nām-ı řerīfūñ eyledi hem ġāzī hem řehīd

VII

1 Bāķī cemāl-i pādīřeh-i dil-peżīri ġor
Mir‘āt-i şun‘-ı Ĥazret-i Ĥayy-i Ĥadīri ġor

⁹⁶ anları: kanları BD

- 2 Pîr-i ‘Azîz-i Mıŝr-i vücûd itdi intiķāl
Mîr-i cevân-ı çâpük-i Yûsuf-naẓîri gör
- 3 Gün toĝdı şimdi ĝâyete irdi sepîde-dem
Ruĥsâr-ı ĥûb-ı ĥusrev-i rûşen-zamîri gör
- 4 Behrâm-ı vaķtı ĝûra yitürdi bu ŝaydgâh
Var işigine ĥidmet-i şâh Erdŝîri gör
- 5 Ber-bâd kıldı taĥt-ı Süleymânı rûzgâr
Sulţan Selîm Ĥân-ı Sikender-serîri gör
- 6 Vardı peleng-i kûh-ı veĝâ ĥâˆb-ı râĥate
Kûhsâr-ı kibriyâda ŧuran nerre ŝîri gör
- 7 Cevlâne gitdi ravzaya tâvûs-ı bâĝ-ı ķuds
Ferr-i ĥümây-ı evc-i sa‘âdet-mesîri gör
- 8 İkbâl ü baĥt-ı ĥusrev-i âfâķ müstedâm
Rûĥ-ı revân-ı ŝaĥa Taĥiyyât ve’s-selâm

VIII

- 1 Kıldukça şâh-ı ‘âleme Ĥaķ fazlu raĥmeti

Virsün cihānda Hazret-i pāşaya devleti

2 Şāhib-kırān-ı ‘arşa-i iklīm-i saltanat

Ol dem ki kıldı mülk-i beķāya ‘azīmeti

[19a]

3 Ol cism-i pākī cāmı gibi eyledi nihān

Āsūde kıldı hāl-i sipāh u ra‘iyyeti

4 Halk-ı cihāna kırk sekiz gün tıyurmayup

Bir hafta kıldı ğayrılar ancak bu hāleti

5 Tedbiri gör ki irmedi kimse hayāline

Āşaf cihāna gelse göreydi vezāreti

6 Ğayret kemerlerini kuşandı kılıç gibi

Aldı Hışārı virdi Hudā feth ü nuşreti

7 Rāhat yüzini görmedi çalışdı cān ile

Çekdi efendi yoluna bu deñlü zaħmeti

8 Yā Rab kemāl-i luṭfuña kaldı senüñ hemān

Paşa kuluñ cihānda tamām itdi hidmeti

IX

- 1 Āsīb-i dehr ü āfet-i devr-i zamāneden
Hıfz u himāyet eyle o şāhib-sa‘ādeti
- 2 Dā ’im çerāğ-ı devlet ü bahtın münevver it
İki cihānda göñli murādın müyesser it

Mersiye-i ...⁹⁷ Sulṭān⁹⁸

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Cāy-ı āsāyiş olur şanma cihān-ı fānī
Eyleme kaşd-ı ‘imāret bu harāb eyvānı
- 2 Menzīl-i bār-ı belā kühne-serādur dünyā
Künc-i rāhat yiri zann eyleme bu vīrānı

[20b]

- 3 Felegüñ kaşr-ı dil-āvīzine meftün olma
Nice mīrāsa giripdür bu sārāy-ı fānī
- 4 Düşmen-i ehl-i keremdür felek-i sifle-nevāz
Göriñüz n’itdi o şeh-zāde-i ‘ālī-şānı

⁹⁷ Baki divanında başlık Mersiye-i Mihrümah Sultan olarak geçmektedir.

⁹⁸ Sebahattin Küçük, Baki Divanı, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>, [erişim tarihi 02.03.2020].

5 Āb u tābın giderüp teff-i semūm-ı ahır
Berg-i nīlūfere döndürdi gül-i andānı

6 anı ol küngüre-i tāk-ı sa‘adet güheri
anı ol bārgēh-i luf u kerem sulānu

7 anı ol dürr-i dil efrūz-ı sehā deryāsı
anı ol gevher-i nā-yāb-ı mürüvvet kānı

8 Mihr ü māk-ı felek-i baht u sa‘adet sulān
em‘i eyvānı serā-perde-i ‘İsmet sulān

II

1 Ebr-i bārān ki yağar bāk u gülīstān üzre
atreler kim dökilür sūnbül ü reyhān üzre

2 Cuylar kim olanur dāmen-i ahrālarda
Jāleler kim görinür lāle-i Nu‘mān üzre

3 Hep o gözyaşlarıdır akdı bisāt-ı arza
Ağlaşur ehl-i sema azret-i Sulān üzre

4 Matemin dutsa n’ola ‘ālemi ‘ulvīde melek

Sāye-i raḥmet-i Raḥmān idi insān üzre

5 Bu fenā gülşeninüñ ḥār u ḥasından göçürüp

Ḳurdılar bār-gehin ravza-i Rıdvān üzre

6 Cismi pākin götürüp hākden aldı Rıdvān

Döşedi bargehin⁹⁹ ğurfe-i ğufrān üzre

[21a]

7 Ser-be-ser şalmış idi sāye-i fazl u ihsān

Şeh-peri ‘atıfeti ḥayl-i yetīmān üzre

8 Ağlañ ey ḥayl-i yetīmān u garīban ağlañ

Yād idüp ni‘met-i Sulṭān-ı firāvān ağlañ

III

1 ‘Id yaklaşdı döşensün yine ıasr u eyvān¹⁰⁰

Çıkup eyvān-ı sa‘ādetde buyursun sulṭān

2 Der-i dergāhına ‘azm eyleyesün eşrāf-ı kebār¹⁰¹

İşigi ḥākine yüzler süre gelsün a‘yan

⁹⁹ Bargehin:h‘ābgehin BD

¹⁰⁰ Eyvān: dīvān BD

¹⁰¹ Kebār: diyār BD

- 3 Hālā sulṭān diyü şeh-zādeler iḳbāl itsün
Gelsün ol luṭf u kerem ḥavānına ṣād u handān
- 4 Āh kim h'āb u ḥayal oldı bu devletler hep
Durmadı 'aksine devr eyledi çarh-ı gerdān
- 5 Gelüp āhbāb serīnīnde seni görmeyicek
Ḳanı sulṭān diyü eflāke iriṣsün efgān
- 6 Kimse ummazdı bu tarihe degin çāk bu kadar
Bī vefālık yüzini göstere mirāt-ı zamān¹⁰²
- 7 Ne ḥaṭa eyledüñ ey tır-ı kec-endāz-ı felek
Merdüm-i dīde-i eflāke ṭoḳunsun¹⁰³ peykān
- 8 Meded Allāh meded avn ü ināyet senden
Bu firak āteşine döymege tākat senden

IV

[21b]

- 1 Bir yire cem olalum ḥāṭır-ı mahzunlarla

¹⁰² Baki divanında 6. Beyit ile 7.beyit yer değiştirmiştir.

¹⁰³ Eflāke ṭoḳunsun: devrāna tokındı BD

Zār zār ağlaşalum dīde-i pūr hūnlarla

2 Gülmenüñ oynamanuñ gitdi zamanı şimdi¹⁰⁴

Hālümüz söyleşelüm hāli dige-gūnlarla

3 Şöyle bī-hūş u harāb eyledi efsāne-i ğam

Aklumuz başumuza gelmeye efsūnlar la

4 Nakd-i vaqt oldu bize eşk-i sefid ü ruh-ı zerd

Derd ü ğam t̄alibiyüz aqçeler altunlarla

5 Ni‘met-i raḥmet-i Raḥmāna yitişdi o velī

Biz ciger hun-ı yirüz bunda ciger-hunlarla

6 Kapusunda işigi ḥidmetin eyler ğilmān

Hūriler karşı t̄urur aṭlas u eksūnlarla¹⁰⁵

8 Minnet Allāha kemāl-i kerem-i Rabbāni

Eyledi iki cihān devletini erzāni

¹⁰⁴ gitdi zamanı şimdi: ‘alemi gitdi şimdi BD

¹⁰⁵ Kapusunda işigi ḥidmetin eyler ğilmān

Hūriler karşı t̄urur aṭlas u eksūnlarla beyiti Baki divanında Kōndı sahn-ı çemene ravza-i firdevs içre Sāyebānlar kurlup çetr-i hümāyūnlar ile şeklindedir.

V

- 1 Lāyık-ı mağrifet-i Hazret-i Ğaffār olsun
Devlet-i nā-mütenāhiye sezāvār olsun
 - 2 Hıl'at-i faħiresi dāmen-i afv-ı sulţān ...
Rūh-ı pākine gıdā lezzet-i didār olsun
 - 3 Merķād-i pākin idüp şem'-i hidāyet rūşen
Meşhed-i tāhiri müstağrağ-ı envār olsun
 - 4 'Aķıbet yoķlık imiş kār-ı cihān ey Bāķi
Nidelüm şah-ı cevān-baħt-ı cihān var olsun
- [22a]**
- 5 Daķı ol duķter-i sa'd- aķter-i pākize güher
Çeşm-i Nāhid gibi rūşen ü bī-dār olsun
 - 6 Āb-rūy-ı vūzerā Ğazret-i Ahmed Pāşā
Mazhar-ı luţf-ı Ğudāvend cihāndār olsun
 - 7 Aķ gül goncaları gibi güzel körpelerin
Ğār-ı āzārdan Allah nigeħdār olsun

- 8 Ğarķa-i raķmet olan ruķ-1 revān-1 Sultān
Hūriler mūnis ola gūlķen-i firdevs meķān

Mersīye-i Fa’iā Efendi Ez-ān Nergisī¹⁰⁶

Fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn feilūn

I

- 1 Dönmesün çarķ-1 felek hāk ile yeksān olsun
Toğmasun māh-1 cihān ol dahı pinhān olsun
- 2 Dilerin yirlere geķsün bu kühen kāk-1 felek
Hāne-i hātır-1 yārān gibi vīrān olsun
- 3 Esmesün bād-1 şabā tāb-1 temūz-1 ğam ile
Çemenistān-1 cihān külhān-1 sūzān olsun
- 4 Yağmasun bir dahı nisān-1 emānī cāna
Hāşılı murğ-1 dil-i sebze-i hırmān olsun
- 5 İttiḥād eylesesün biribiriyle varaķı
Sünbül-āsā gül-i ra’nā da perişān olsun

[22b]

¹⁰⁶ Bahir Selçuk, **Nergisī' nin Kafzāde Fāizī Mersiyesi**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, s.8

- 6 Gülşen-i ‘ālemi şimden girü n ’eyler ādem
Biz çekildük gerek ol ravza-i rıdvānolsun
- 7 Tevbeler ‘ıyş u deme şabr idelüm nîş-i ğama
Tarab-ābād-ı cihān külbe-i aḥzān olsun
- 8 Girmesün kûşemüze zemzeme-i şevḳ u sürür
Dehr pür-velvele-i nevḥa vü efgān olsun
- 9 Hey dirîğa ne aceb gerdiş-i hüzn-efzādur
Nice bu ḥasrete şabr itmeğe imkân olsun
- 10 Kimdür ol kim yaqasın derd ile şad çāk itmez
Kimdür ol kim yirini şimdi teh-i ḥāk itmez

II

- 1 Kim alur destine şimdengirü levḥ u qalemi
Meger ol kimse ki taḥrîr ide aḥvāl-i ğamı
- 2 Nice ğam āteş-i can-süz-ı muşîbet ki yaqar
Kemterîn şu‘lesi bünyān-ı ḥarîm-i İremi
- 3 El-ḥazer şevḳ u tarabdan ki ḥarām itdi bize

Hük-m-i devrân-ı sitem-pîşe mey-i ‘ıyş u demi

- 4 Meclis-i ünsümüzi başdı meded şahne-i ğam
Hâke dök bâde-i şevk-i¹⁰⁷ yire çal cām-ı Cemi

- 5 Zehr-i ‘âlem-küş-i hasretle geçinsün aḥbâb
Dest-i devrân yine tayy itdi simât-ı keremi

- 6 Taşlarla dögünürsek yeridür aḥduḳça
Seng-i dergâh-ı mu‘allâ-yı Veliyyü’n-ni ‘ami

- 7 Ey felek bu ne mürüvvet bu ne inşâf olsun
Hâke pest eyleyesin öyle bir ‘âlî-himemi¹⁰⁸

- 8 Kâf-zâde Çelebi gibi vücûda ne revâ
Dehrün ‘anḳası iken cāy ide ğâr-ı ‘âdemi

- 9 Hey meded hey ne ‘aceb kıyduñ o ḳân-ı kerem
Hey meded nice helâk itdün o Hâtem-şiyemi

¹⁰⁷ Şevk-i : nâbı BS: Nergîsî'nin Kafzâde Fâizî Mensîyesi (Bahir Selçuk 2015)

¹⁰⁸ NKFM de 7. Beyit ile 8. Beyit yer değiştirmiştir.

- 10 D n-perver felek  sende m r vvet yoğ imiş
Ehl-i ‘irf  a der nu nda ma abbet yoğ imiş

III

- 1 N’eyled  n  k bet ol p dişeh-i ‘irf  n 
 ağ lup gitdi bozuldu mı anu  d v n 
- 2 N’old  h dd m  o derg h-  felek-merteben  
 apanup  apus   ağ ld  mı hep erk n 
- 3 R  -  p  i  oy cak h ne-i cismin h l 
Beyt-i ma’m r na y z t td  o dem v r n 
- 4  ekdi ol dergeh-i ‘ l ye ‘an k b perde
C y-   s yiş-  b m oldu b lend eyv n 
- 5 Gitdi   v s-ş fat cilve   lun¹⁰⁹ bendeleri
ş mdi ş  n nda ider z   u z  an ce vl n 
- 6  oymad  gitdi yaz   h n-  ş b ba ger i
Der-miy n itmiş idi ni‘met-i b -p y n 

¹⁰⁹ K lun: k lup BS : Nerg si’nin Kafz de F iz  Mersiyesi (Bahir Sel uk 2015)

- 7 Ben ümid eyler iken tehniyet-i iqbâlin
Dehr-i gör mersiye-güy itdi dil-i nālânı¹¹⁰
- 8 Şemle şarındı felek¹¹¹ dime tülû' itdi güneş
Karalar giydi cihân¹¹² şanma şeb-i zulmânî
- 9 Bilmedük qadr-i celîlin diye feryâd ideler
Taşlarla döginüp ağlaşalar yārânı
- 10 Hey meded ehl-i dile özge muşîbet oldu
Özge ğam özge belâ özge felâket oldu

IV

- 1 Nice oldu o kerem-pîşe-i devrân bilelüm
Nice oldu o şeh-i mülk-i 'irfân bilelüm
- 2 N 'eyledüñ ey felek ol zât-ı kerîmü' ş -şânı
N 'eyledi saña o maḥdum-ı sühan-dân bilelüm
- 3 Ne idi cürmi anuñ luṭf u keremden ğayrı

¹¹⁰ NKFM 'de bu bentten sonra Bilmedük qadr-i celîlin diye feryâd ideler mısrası yer almaktadır.

¹¹¹ Felek: cihan BS : Nergîs'inin Kafzâde Fâizî Mersiyesi (Bahir Selçuk 2015)

¹¹² Cihân: zaman BS: Nergîs'inin Kafzâde Fâizî Mersiyesi (Bahir Selçuk 2015)

N 'oldı ol bî-günehe bâ'is-i 'udvân bilelüm

4 Kim bilür kadrini şimdengirü suhan-dānuñ

Kim olur müştērî-i cevher-i 'irfān bilelüm

5 Kim olur mail-i nev güfte-i nağz-ı şu'arā

Kim ider rağbet-i cem'iyet-i yārān bilelüm

6 Haber alsak 'acabā şimdi ne 'ālemde ola

Neye meşğul ki ol fāzıl-ı devrān bilelüm

[23b]

7 Uydı mı meşreb-i pākine hevā-yı cennet

Hizmetin ide mi hūrî ile ğılmān bilelüm

8 Maḳdemin gūş idicek geldi mi istikbāle

Öñine düşdi mi bin şevḳ ile Rıdvān bilelüm

9 Önünü görmez gözümüz he vabdagörmek onu güç

Ḥaşre dek böyle kalur¹¹³ mı ğam-ı hicrān bilelüm

10 Nic ' olur ḫālimüz āḫir bu ğam-ı fırḳat ile

¹¹³ Kalur; тұнур BS : Nergisi'nin Kafzâde Fâizî Mersiyesi (Bahir Selçuk 2015)

Ėayrı bilmem ben ölem gibi hele Ėasret ile

V

- 1 Toğınup başuma bir gürz-i girān-ı mātem
Dālveş ķāmetümi eyledi bir Ėarb ile Ėam
- 2 Bir dağı nic olalum rāst-rev-i rāh-şafā
Nice mümkin reh-iķbāle idem vaż‘-ı ķadem
- 3 Āh kim oldu yine taht-ı meķārim Ėālī
Eyledi terk-i cihān gitdi o sultān-ı kerem
- 4 Kim virür memleket-i nażm-ı ma‘nīye niżām
Kim ider zabiķa-i ma‘rifet-i müstahkem
- 5 Kim ider bir dağı icrā-yı ķavānīn-i şeķā
Kim ider bir dağı iķyā-yı rüsüm-ı Ėātem

[24b]

VI

- 6 Ėoş Ėarāb eyledi mülk-i dili seyl-āb-ı keder
Ėoş fenā virdi meķā‘-ı ķaraba āteş-i Ėam
- 7 Dīde-i devr-i zamān mislini Ėörmek heyĖāt

Nice biñ yıl dañı ger devr ide çarh-ı a'zam

8 Ne 'aceb birbirine girmeye bünyân-ı felek

Ne 'aceb zîr ü zeber olmaya tarh-ı 'âlem

9 Ne gûne kıatlanur âyâ yire geçmez bu felek¹¹⁴

Ġâlibâ oldu aña âh-ı sehergâh direk¹¹⁵

10 Āh maḥdûm-ı hümermend-i kerîmü's-şânum

Āh 'izzetlü sa'âdetlü efendüm cânum

VII

1 Fuḳara doştı kerem-kâr-ı 'Alî mânendüm

Ehl-perver suḥen-ârâ-yı celî-'unvânum

2 Āh sensiz n 'ideyin ben bu fenâ dünyâda

Āh ḥasretle ḳodun bendelerini sulṭânum

3 Āh o demler ḳanı kim dâḥil olup meclisüñe

İltifâtuñ görüp eylerdi ḥased aḳrânum

4 Āh o günler ḳanı kim ḥizmet-i dergâhuñla

¹¹⁴ Bu felek: gerdün BS: Nergîs'i'nin Kafzâde Fâizî Mersiyesi (Bahir Selçuk 2015)

¹¹⁵ Direk: sütun BS: Nergîs'i'nin Kafzâde Fâizî Mersiyesi (Bahir Selçuk 2015)

Şāh-ı devrāna ber-ā-ber görünürdi şānum

[24a]

5 Kānı ol şeb ki idüp da‘vet-i yārān-ı suḥan
Her birine buyururduñ gel efendüm cānum

6 Rūzgār itdi bu dem şem‘-i ümīdüm mürde
Tutsa āfākı n’ola dūd-ı dil-i sūzānum¹¹⁶

7 Cüst ü cū itmek içün ālem-i bālāda seni
Tırmaz eflāke çıkar nāle ile efgānum

8 Hāḫ budur¹¹⁷ sencileyin zāt-ı kerīme ne revā
‘Arş-ı a‘lā var iken arşa-i anber ola cā

9 Hāḫ te‘ālā yirini cennet-i ‘alā itsün
Cāy-ı āsāyişini sāye-i tūbā itsün

10 Dehrden alımadı kām u ‘ömrden dāye¹¹⁸
Hāḫ murādātını ‘uḫbāda müheyyā itsün

VIII

¹¹⁶ 3.Beyit BS: Nergîsî'nin Kafzâde Fâizî Mersiyesi (Bahir Selçuk 2015)'nde Döndi pervîn iken aḫbāb benātü'n-na'şe/Taht-ı arz olduğu dem cāy-ı meh-i tībānum şeklindedir.

¹¹⁷ Budur: bilür BS : Nergîsî'nin Kafzâde Fâizî Mersiyesi (Bahir Selçuk 2015)

¹¹⁸ Dāye: behre BS : Nergîsî'nin Kafzâde Fâizî Mersiyesi (Bahir Selçuk 2015)

- 1 Ȧoymadı seyrine gülzār-ı cihānuñ bārī
Gülşen-i dil-keş-i firdevsi temāşā itsün
- 2 N'ola dşdiyse cdā bunda aḥbābından
Anda ecdāduñı Ḥaḳ yār-ı eḥibbā itsün
- 3 Bunda mu'tādı kerem olduğı ..zre yine
Anda da ḳaide-i luṭfunu icrā itsün
- 4 Kendiden şoñra gelen ḥalkā şefā'at ḳılsun
Cümleyi dāḥil-i firdevs-i mu'allā itsün
- [25b]
- 5 Bāğ-ı firdevs-i berīn oldu aña menzilgāḥ
Bā-hüner ğayrısı bu rtbeyi peydā itsün
- 6 Cümle yārān bile Nergisi-i zār gibi
Seyl-i eşkin aḳıdup yaşını deryā itsün
- 7 Biz maşıyyet-gede-i dehrde çekdkçe elem
Ol şafā-yı ni'am-ı cennet-i me'vā itsün
- 8 Ḳurb-ı ḥazretde çemen-şoffa-i raḥmetde müdām

Hur u ğilmān ile şoĥbet kıla tā rūz-ı kıyām¹¹⁹

Müseddes-i Āzerī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Gerçi āyīn-i vefā uymaz senüñ mu‘tāduña

Muttaşıl resm-i cefā ammā ki düşmez aduña

Haste ki raĥm eylemek bir kerre gelmez yāduña

Bī-güneh şemşīr çekmiş ‘āşık-ı nā-şāduña

Sen mi öğretdüñ cefāyı ğamze-i cellāduña

Hüb ta‘līm eylemişsin āferīn üstāduña

II

Gözlerüñ hūn-rīzlik fennini taḥşīl eylemiş

Mübtelālar ḳanını dökmeke tac‘ īl eylemiş

Hışmını efzūn luṭfını taḳlīl eylemiş

Yok ḳuşūrı mekteb-i ḥüsn içre taḥşīl eylemiş

Sen mi öğretdüñ cefāyı ğamze-i cellāduña

Hüb talīm eylemişsin āferīn üstāduña

[26a]

III

Bendeñe lāyık görüp derd ü belādan ğayrısın

¹¹⁹ BS: Nergisî'nin Kafzâde Fâizî Mersiyesi (Bahir Selçuk 2015)'in devamında 9 bend daha bulunmaktadır.

Eylemezdüñ düşmene cev̄ ü cefādan ğayrısın

Görmez idi ehl-i dil zevk u şafādan ğayrısın

Bilmez idi ‘āşıkā mihr ü vefādan ğayrısın

Sen mi öğretdüñ cefāyı ğamze-i cellāduña

Hüb ta‘līm eylemişsin āferīn üstāduña

IV

Dergehüñden redd idüp aġyārını mehcūr tūt

‘Āşık-ı dil-ḥasteden derd ü belāñı dūr tūt

Ḳullaruñ ğam-nāk olur her dem gehī sürūr tūt

Pādişāhum şorduġum ‘ayb eyleme ma‘zūr tūt

Sen mi öğretdüñ cefāyı ğamze-i cellāduña

Hüb ta‘līm eylemişsin āferīn üstāduña

V

Āzerīnüñ itdigi feryād u āh u vāh için

Çarḫa āteşler şalan sūz-ı dil-i güm-rāh için

Mehbiṭ-ı rūḫü'l-emīn ol şaḫ-ı ‘ālem-penāh için

Ṭoġrı söyle ‘ālemi var eyleyen Allāh için

Sen mi öğretdüñ cefāyı ğamze-i cellāduña

Hüb ta‘līm eylemişsin āferīn üstāduña

[26b]

Terkib-ī Bend-ī Bekrī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

- 1 Hüsrevâ ikbâl ü devletle sipeh-sâlâr iken
Kevkeb-i burc-ı şerefde bedr-i zü'l-envâr iken
- 2 Çeşm-i bahtuñ mihr ü mehveş rûz u şeb bîdâr iken
İçmedin cām-ı fenâyı cān u dil hüşyār iken
- 3 Şoḥbet-i devletde ya'nî ḥāzinü'l-esrār iken
Vir revācî himmete germiyyet-i bāzār iken
- 4 Kıl 'imāret bulduḡuñ vîrāneyi mi'mār iken
Koma ayıḡda za'îf olan ḡulı serdār iken
- 5 Al elin düşmüşlerüñ saña sa'âdet yār iken
Başda devlet dilde himmet elde fırsat var iken

II

- 1 Devlet-i dünyā-yı dūna āḡılān olur mı şad
Hāṭıra gelmez mi İskender ya devr-i Keyḡubād
- 2 N'itdi evreng-i Süleymāna su'āl olınsa bād
Ḳanı Rüstem ḡılmışıken pehlivānlıḡla cihād

3 Nūḥdan artuḳ ola mı kimsenüñ ‘ömri ziyād

Gel şey'-i ḥālün remzin bil ey ālī-nejād

4 Olayum dirseñ cihānda kıble-i ehl-i murad

Eyleme iḥyā merde ecsāmı ḳo dehr içre bir ad

5 Al elin düşmüşlerüñ saña sa‘ādet yār iken

Başda devlet dilde himmet elde fırsat var iken

Müseddes-i Sādık

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

I

Ḥudāyā itme ḥālī dā‘imā dilden Şekūr ismin

Gözümden dūr ḳılma pertev-i envār-ı nūr ismin

Enīs it dem-be-dem bu ḳalb-i bī-şabra Şabūr ismin

Baña gayret müyesser eyle virdüm ḳıl Ğayūr ismin

Ya maḥv it levḥ-i ‘iṣyāndan bu ‘abd-i ber-ḳuşūr ismin

Ya ḥod esmā-i ḥüsnādan çıkar yā Rab Ğafūr ismin

II

‘Uṣātuñ cürmini ‘afv itmek iken dā‘imā kāruñ

‘Āyān iken zünüb ehline remz-i nām-ı ğaffāruñ

‘Uyūbın kā’inātuñ setr iderken nām-ı settāruñ

Kerīmā geçmemek lāyık mı cürminden bu ğam-h'āruñ
 Ya maḥv it levḥ-i 'iṣyāndan bu 'abd-i ber-kušūr ismin
 Çıkar yā Rabb yā esmā-i ḥüsnādan Ğafūr ismin

III

Gelelden 'āleme cürm ü şenā'atdūr baña hep kār
 'İbādet kıлмаğa kıalmaz he ves bu kıalb-i nā-hem-vār
 İderken her günāha nādim olup biñ kez istiġfār
 Revā mı rüz-ı maḥşerde benüm kārüm ola düşvār
 Ya maḥv it levḥ-i 'iṣyāndan bu 'abd-i ber-kušūr ismin
 Çıkar yā Rabb yā esmā-i ḥüsnādan Ğafūr ismin

IV

Ola ḥāşā ki Vaḥdāniyyetüñ ḥaqqında inkārüm
 Resülün Muştafā ya var dil ü cānumla ikrārüm
 Muṭābıkken kamu şer'-i şerīfe vaz'u eṭvārüm
 Revā mı düzaḥ içre āh u zār olmaḳ benüm kārüm
 Ya maḥv it levḥ-i 'iṣyāndan bu 'abd-i ber-kušūr ismin
 Çıkar yā Rabb yā esmā-i ḥüsnādan Ğafūr ismin

V

Du'āsın müstecāb it Şādıkuñ şubḥ u mesā ḥaqqı
 Resülün Muştafā ile cem'-i enbiyā ḥaqqı
 Refīḳ it aña tevfiḳuñ gürüh-ı evliyā ḥaqqı
 Ya maḥv it levḥ-i 'iṣyāndan bu 'abd-i ber-kušūr ismin

Çıkar yâ Rabb yâ esmâ-i ḥüsñadan Ğafûr ismin

[28b]

Terkīb-i Bend-i Şıdkı¹²⁰

Mefâ'ılün mefâ'ılün mefâ'ılün mefâ'ılün

I¹²¹

- 1 Ğurûr itme tekebbürden berî ol añla insânı
 Ḥaḳâretle nazâr kıılma görüp mûr-ı Süleymânı
- 2 Bu dünyānuñ beḳāsı yok bilürsen 'âkıbet fânî
 Tûtalum kim ser-â-ser olduñ idi 'âlemüñ ḥânı¹²²
- 3 Xanı Dārâ vü İskender xanı Fağfûr u Ḥâḳânı¹²³
 Nic'oldı Zâl ü Rüstem 'âlemüñ Sām u Nerîmânı
- 4 Şavurdı bâda virdi niçe evreng-i Süleymânı
 Şaḳın tîğ-ı ecelden ḥâlî şanma sen bu meydânı
- 5 Xanı Dâḥḥâk u Cem Nûşî'r-revân u orduvân xanı

¹²⁰ ERKAN, Ahmet Serdar , Mecmu'âtü'l-i Eş'âr (1b-249a) İnceleme-Metin, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2016.

¹²¹ Mecmuada terkiḳ-i bent yazmasına rağmen metin terci-i bent 'tir.

¹²² Tûtalum kim ser-â-ser olduñ idi 'âlemüñ ḥânı mısrası SD.da şu şekildedir: Xanı dārâ vü İskender xanı Fağfûr u Ḥâḳânî

¹²³ 2. Bendin 2. Mısrası ile 3.bendin ilk mısrası yer değiştirmiştir.

Bozuldı cümlesinüñ ‘izzeti maḥv oldu devrānı¹²⁴

- 6 Tekebbürlük Hudāya yaraşur ādemīdensin
Vücūduñ añla ey ġāfil ki bir kıatre menīdensin

II

- 1 Görinen ādemīler şūretā gerçi ki insāndur
Nazar kııl cān göziyle ekseri ma‘nīde ḥayvāndur

- 2 Bu remzi fehmi idenler şöyle bil kim ehl-i ‘irfāndur
Nazar kıılmaz sözüñ gūş eylemez anlar ki nā-dāndur

- 3 Cihānda şimdi kāmiller yatur ḥākile yeksāndur
Sürer her cāhil-i nā-dān şafā vü zevkı ḥandāndur

- 4 Kimi nālān kimi ḥayrān kimi derd ile giryāndur
Kimisi kibr ü kīn ile şanur kendin ki insāndur

- 5 Sürer bir gün anı ḥarca ecel zīrā ki devrāndur
Benüm ḥayretdedür ‘aqlum buña ḥayli perīşāndur

- 6 Tekebbürlük Hudāya yaraşur ādemīdensin

¹²⁴ SD.da 3-4-5. Bendlerde farklılık vardır.

Vücūduñ aña ey gāfil ki bir kıatre menīdensin

III

- 1 Nedür bu şevket ü bu tımıturaķ ey tālīb-i dünyā
Cihān bir pīrezendür bir nazarda görünür zībā
- 2 Şoñunda zehr-i ğam nüş itdürür yok kıurtuluş aşlā
Tıtalım kim yemişsin bir iki ğün sükkerī ħelvā
- 3 Nice Behrām-ı Ğür ğuruñ içinde kıaldı nā-bīnā
Yatur zīr-i zemīnde niçe yüz biñ Ħusrev u Dārā
- 4 ‘Abā-puş ol gider benüñ hevesin eyle istignā¹²⁵
Ecel geldikde birğün diyesin āh eyleyüp ħayfā
- 5 Zamānuñda olursan nefi‘ yok şāh-ı cihān-ārā
Zebān-ı ħālile bu remzi söyler aña sen eşyā
- 6 Tekebbürlük Ħudāya yaraşur ādemīdensin
Vücūduñ aña ey gāfil ki bir kıatre menīdensin

IV

- 1 Zamānuñda olursañ devletile ger şeh-i ‘ālem

¹²⁵ ‘Abā-puş ol gider benüñ hevesin eyle istignā beyiti ‘Aba puş ol gider meylüñ heves itme kıl istignā şeklindedir.

İñende ğarra olma bir iki gün oluben¹²⁶ ħurrem

2 Beķāsı yok bilürsin ‘ākıbet āħirinde ğam

Şanup cāmı kim oldı¹²⁷ ‘ibret al kim niçe yüz biñ Cem

3 Yaturlar bī-nişān ħāk içre niçe Ĥusrev ü Rüstem

Cihānda bir iki gün şād olursañ āħiri mātem

4 Tayanma lezzet-i dehre soñında şunardur¹²⁸ semm

Kimi güldürse birkaç gün ider çeşmin yine pür-nem

5 Fenāsın añlayup ağlar¹²⁹ cihānuñ her seher şebnem

Göñül virmez aña meyl eylemez ‘ākıl olan ādem

6 Tekebbürlük Ĥudāya yaraşur ādemīdensin

Vücūduñ aña ey ğāfil ki bir kıatre menīdensin

[29b]

V

1 Sürersin devlet-i dünyayı şimdi gerçi ey ğāfil¹³⁰

¹²⁶ Oluben: olasn SD

¹²⁷ Şanup cāmı kim oldı: nazar eyle cihāna SD

¹²⁸ şunardur: sana sunar SD

¹²⁹ añlayup ağlar: añuben āħir SD

¹³⁰ Sürersin devlet-i dünyayı şimdi gerçi ey ğāfil mısrası seversin şöhet-i dünyayı gerçi şimdi ey ğafil şeklindedir.

Şoñunda zehr-i ğam nūş itdürür āhir ecel müşkil

2 Libāsuñ¹³¹ bir kefen şāhum saña tābūt olur muḥmel

Gider benlik¹³² hevesin cān u dilden eylegil zāyil

3 Hevā-yı nefis-i terk it olma dünyā semtine māyil

Bu remzi fehmi ider añlar cihān içre olan ‘ākil

4 Bilürsin kırtuluş yok zīr-i ḥāk olur saña menzil

N’idersin manşıb-ı dehri sözüml tut olma lā-ya‘qil

5 Bu dünyā-yı denīye aldanur mı Şıdkıyā kāmīl

Baňa pend ü naşihat kıldı gūş itdüm bir ehl-i dil

6 Tekebbürlük Ḥudāya yaraşur ādemīdensin

Vücūdūñ añla ey ğāfil ki bir kıatre menīdensin

Müseddes-i Āzeri

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

¹³¹ Libāsun: giyersin SD

¹³² Gider: meylün SD

Añmaduñ bir kez ğam-ı ‘aşķuñla giryān olduĝum
 Firķatüñle ĥāñķāh-ı ğamda miħmān olduĝum
 Reh-güzārında sirişküm gibi ğaltān olduĝum
 Şimdilik ğuş itmedüñ kūyuñda nālān olduĝum
 İşidirsin bir zamān ĥākile yeksān olduĝum
 İşte gitdüm sağ esen ħal imdi ķurbān olduĝum

II

Ben ķuluñ ğamz eylemiş sana ‘adū-yı bed-ĝüher
 ‘Āķıbet şalduñ diyār-ı ĝurbete bī-pā vü ser
 Tīr-i āhum eyleyüp ey seng-i dil bir ĝün eser
 Merķamet idüp şorarken ben ĝarībiñden ĥaber
 İşidirsin bir zamān ĥākile yeksān olduĝum
 İşte gitdüm sağ esen ħal imdi ķurbān olduĝum

III

Redd idüp ķapuñdan ey miħr-i sipiħr-i meķremet
 Ķılmaduñ ben zerre-i nā-cīze herĝiz merķamet
 Cism-i bīmārumda ķalmadı ümīd-i ‘āfiyet
 Şimdi sen cevır öldürmek ne lāzım ‘āķıbet
 İşidirsin bir zamān ĥākile yeksān olduĝum
 İşte gitdüm sağ esen ħal imdi ķurbān olduĝum

IV

Dem mi var kim ĥāķır- āzādemo incitmedüñ

Resm-i cevri hūy idüp semt-i Vefāya gitmedüñ
 Çok cefâlar eyledüñ bir kez teraḥḥum itmedüñ
 Bunca demlerdür kapuñda nâle mi işitmedüñ
 İşdirsın bir zaman hâkiler yeksân olduğum
 İşte gıtdüm sağ esen ḳal imdi ḳurbân olduğum

V

Dostum yoluñda âḥır terk idüp cân u seri
 Âzerîveş vādî-i hicrâna düşdüm serseri
 Aldı düşmenlar elümden sen gül-i nâzik- teri
 ‘Ömrüñ efzûn eylesün Ḥaḳ şād olursañ ey perî
 İşdirsın bir zamân ḥâkile yeksân olduğum
 İşte gıtdüm sağ esen ḳal imdi ḳurbân olduğum

[30b]

Müseddes-i Tîḡî Big

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

I

Pâyüñe yüz sürmeyen gün gibi göğsın girmesün
 Düşmeyen şebnem-şıfat mihrüñle kendin dirmesün
 Ḥaḳ Te‘âla bendeñe senden cüdâlık virmesün
 Üstümüzden sâye-i serv-ḳadüñ gidermesün
 ‘Âfıtâb-ı ṭal’atüñ cânâ zevâle ırmesün
 Mâh-ı tâbânsın Ḥudâ eksikligüñ göstermesün

II

Mihr ü mähāsā felekde görmeyüp naķş u ze vāl
 Devletüñ pāyinde ҡalsun lā-yezāl ü bī-zevāl
 Ҷonmayup mir'āt-i ҡalb-i pākūñle gerd-i melāl
 Sāye-i zıll-i mezāda olasın āsūde-ḥāl
 ‘Āfitāb-ı ғal'atüñ cānā ze vāle irmesün
 Māh-ı tābānsın Hudā eksikligüñ göstermesün

III

Hāķ Te‘āladan budur maķşūdumuz her şubḥ u şām
 Devletile şadr-ı devletde olasın şād-kām
 Gece gündüz eyleyüp burc-ı sa‘ādetde maķām
 Devr idüp ғuṭb-ı murāduñ üstine gerdün müdām
 ‘Āfitāb-ı ғal'atüñ cānā ze vāle irmesün
 Māh-ı tābānsın Hudā eksikligüñ göstermesün

IV

Eyleyüp evc-i ‘alāda gün gibi dā‘im mekān
 Devlet ü iķbālile ol baña baḥş u kām-rān
 Māhveş bulsun teraķķī mihrüñile ins ü cān
 Tīgī-i bīmāra olsun bu du‘a vird-i zebān
 ‘Āfitāb-ı ғal'atüñ cānā ze vāle irmesün
 Māh-ı tābānsın Hudā eksikligüñ göstermesün

Müseddes

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

Murğ-ı dil gülzâr-ı kûyuñda dem-â-dem zâr olur

Bülbülñ güldür murâdı ğayrısı aġyâr olur

Aġlamağdan künc-i ġamda gözlerüm hûn-bâr olur

Eşk-i çeşmüm dervîşün reşki ile enhâr olur

Ğande bir ġam yârsız ġalsa benümle yâr olur

Bir belâ kim şâhibin bulmaz baña ġam-h'âr olur

II

Çekmeden yâr ġamıñı ġaddümi dâl eyledüm

Püte-i 'aşkuñda yağdum cismümi ġâl eyledüm

'Aks-i la'lüñle gözüm yaşın mey-i âl eyledüm

Geldi bu beyt-i muşanna' şubh-dem fâl eyledüm

Ğande bir ġam yârsız ġalsa benümle yâr olur

Bir belâ kim şâhibin bulmaz baña ġam-h'âr olur

III

Bezm-i hicrûñle kebâbum dil baña yaşum şarâb

Nân-ı dâğ-ı sînem ü sâġar gözüm âhum rebâb

Ey yüzi hürşîd enver-i nûr mağz-ı 'âfîtab

Budurur ben bildüm kim vallâhu a'lem bi'-ş-şavâb

Çande bir ğam yārsız ҡalsa benümle yār olur

Bir belā kim şāhibin bulmaz baña ğam-ḥ'ār olur

IV

Tīr-i müjgānun ki atdı baña ol ҡaşı kemān

Bu ten-i çākūmi itdüm aña ol dem nişān

Oķıdı cān bülbüli bu maṭla'ı ol dem hemān

Budurur 'aşķ ehline şām u seher vird-i zebān

Çande bir ğam yārsız ҡalsa benümle yār olur

Bir belā kim şāhibin bulmaz baña ğam-ḥ'ār olur

[31b]

Müseddes-i Mānī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

Āh kim bilinmedi bī-şabr u sāmān oldığum

Rāh-ı 'aşķ-ı yārda ḥākile yeksān oldığum

Olmadı ma'lūmı yārūñ zār u nālān oldığum

Bilmedi la'l-i lebinden mest ü ḥayrān oldığum

Yüzime bakmaz ne bilsün yār giryān oldığum

Ḥāṭırum şormaz neden añlar perīşān oldığum

II

Vaşlıla birden gönül mesrūr u ḥandān olmadı

Çekdiğüm derd ü belāya ḥadd ü pāyān olmadı
 Hālümü bildürmege cānāna imkān olmadı
 Bilmedi derd-i derūnum gitdi dermān olmadı
 Yüzüme bakmaz ne bilsün yār giryān olduğum
 Hâtırum şormaz neden añlar perīşān olduğum

III

Rāh-ı ‘aşq-ı yārda çekdi niçe derd ü ta’ab
 Başladı cevır ü cefāya yok yere ol gönca-leb
 Yüz çevirdi ben ġarīb-i üftāde senden bī-sebeb
 Bilse hāl-i dil-i zāruñ degül kaṭ‘ā ‘aceb
 Yüzime bakmaz ne bilsün yār ġiryān olduğum
 Hâtırum şormaz neden añlar perīşān olduğum

IV

Bilmedi hāl-i dilimden ol şeh-i Yūsuf-liḳā
 Olmadı ahvālūme vāḳıf dirīḡā ḥasretā
 Bilse derdüm raḥm iderdi hālūme ol bī-vefā
 Şanma kim ‘aşqum bilüp eyler baña cevır ü cefā
 Yüzime bakmaz ne bilsün yār giryān olduğum
 Hâtırum şormaz neden añlar perīşān olduğum

[32a]

V

Māniyā ol şeh beni ‘aşqında nālān añlamaz

Haste-i miḥnet-i seyr-i derd-i hicrān anlamaz
 Baḳ beni böyle zebūn u zār u giryān anlamaz
 Hāṭırum maḥzūn olup göñlüm perīṣān anlamaz
 Yüzime baḳmaz ne bilsün yār giryān olduğum
 Hāṭırum şormaz neden añlar perīṣān olduğum

Müseddes-i Āzerī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘il ün

I

İtme vīrāne meded zulmile beytü'l-ḥüznüm
 Hāṭırum yıḳar ḥarāb eyleme iḳlīm-i tenüm
 Baña cev r itme ki kāfīdür o gül-pīreḥenüm
 Beni öldürmege yetmez mi o nāzik bedenüm
 Gele ey ṭüb-ı elem göñlüme doḳunma benüm
 Taş mı şanduñ yüregüm ḳal ‘a mı şanduñ bedenüm

II

Bir yūzi mihr-i cihān-tāba çün oldum nigerān
 Zerreveş eyledi yollarda beni ser-gerdān
 Rāstī bu kezā bilem yār-ı belā-yı hicrān
 Çekdigüm baña yeter bir yaña gel sen de hemān
 Gele ey ṭüb-ı elem göñlüme doḳunma benüm
 Taş mı şanduñ yüregüm ḳal ‘a mı şanduñ bedenüm

III

Ben mi kaldum dün ü gün derdile nālān olacak
 Āteş-i āh-ı cihān-sūzıla sūzān olacak
 Niçe yüz derdle vü miḥnete vü giryān olacak
 Yıkılup ḥāṭırı biñ ḡulmile vīrān olacak
 Gele ey ṭūb-ı elem göñlüme doḡunma benüm
 Taş mı şanduñ yüregüm ḡal'a mı şanduñ bedenüm

[32b]

IV

Niçe sulṭānlara oldı bu göñül dār-ı selām
 Dest-i ḡudretile virildi aña zīb-i itmām
 ‘Aşḡ-ı pākile yapıldı der ü dīvārı tamām
 Ya'nī oldı cürmi Ka'be-i ḡācetde enām
 Gele ey ṭūb-ı elem göñlüme doḡunma benüm
 Taş mı şanduñ yüregüm ḡal'a mı şanduñ bedenüm

V

Cān u dilden o şehe Āzeriyā bende iken
 Gice gündüz ḡam-ı zülfiyle perākende iken
 Sīne-i nār-ı elem-i 'aşḡla tābende iken
 Bu cihānuñ Kevşeri ḡussaları bende iken
 Gele ey ṭūb-ı elem göñlüme doḡunma benüm
 Taş mı şanduñ yüregüm ḡal'a mı şanduñ bedenüm

Müseddes-i Raḥmī-i Bursevī¹³³

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

I

İrmeden vuşlat-ı nigāra daḥı

Bitmedin¹³⁴ sīnemizde yāre daḥı

Devr idelden meh ü sitāre daḥı

Dönmedi çerḥ-i-ber-ḳarāra daḥı

Fülk-i dil çıḳmadan kenāra daḥı

Rüzgār atdı bir diyāra daḥı

II

Baḥr-i ‘ummān olup aḳar yaşum

Mevc-i ḥayret durur iki ḳaşum

Döndi girdāba çeşm-i ḥün-pāşum

Ġam-ı yemem Hızr olursa yoldaşum

Fülk-i dil çıḳmadan kenāra daḥı

Rüzgār atdı bir diyāra daḥı¹³⁵

[33a]

Müseddes-i Tīġī Big

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün

¹³³ Mustafa Erdoğan (2017), Bursalı Rahmî Ve Divânı, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divani.pdf?0>, [erişim tarihi: 10.04.2020].

¹³⁴ Bitmedi: bitmedin BRD

¹³⁵ Bu müseddesin 2. Bölümü BRD'de 3. Bölüm olarak yazılmıştır.

I

Ben dimem kim lâıık-ı in‘âm u ihşân it beni
 Sâğar-ı vaşluñ şunup gül gibi handân it beni
 Cür‘aveş pâ-mâl idüp hâkile yeksân it beni
 Eşk-i çeşmüm gibi isterseñ perîşân it beni
 Şem‘ gibi râzıyam sūzân u giryân it beni
 Eşk-i çeşmüm gibi isterseñ perîşân it beni

II

Şevkıla pervâneveş sūzân olup şeb-tâ-seher
 Ağlayayın yâd-ı lâ‘lünle döküp hûn-ı ciger
 Olmadın senden cüdâ mıkrâs-ı hicrânla her
 Luţf idüp lâıık görürseñ gözlerüm nûr eger
 Şem‘ gibi râzıyam sūzân u giryân it beni
 Meclis-i hâşuñda teg bir gice mihmân it beni

III

Hasret-i bezm-i şafâ-başuñla ey sîmîn-beden
 sūz u güdâz üzre olupdur cân u ten
 Mâh-rûlar karşıña olup çerâğ-ı encümen
 Bezm-i hâş itdikçe her gice şebistânuñda
 Şem‘ gibi râzıyam sūzân u giryân it beni
 Meclis-i hâşuñda teg bir gice mihmân it beni

IV

Şoḥbet-i ḥāş eyleyüp şevkıla olsañ bāde-ḥ'āh
 Mūmdur yanmağa bezmünde çerāğ-ı mihr ü māh
 Kākülün fikri şeb-i ğamda idüp rūzum siyāh
 Çekmezem ğam göklere çıksa depemden dūd-ı āh
 Şem' gibi rāzıyam sūzān u giryān it beni
 Meclis-i ḥāşuñda teg bir gice mihmān it beni

[33b]

V

Niçe demdür künc-i fūrkatde tutup Tīgī maḳām
 Ḥ'ab-ı ğaflet dīde-i giryānuma oldu ḥarām
 Şāhid midür zāhir ü bāṭın Ḥudā-yı lā-yenām
 İltifāt-ı bī-naẓırūñle kılup in'ām-ı 'ālem
 Şem' gibi rāzıyam sūzān u giryān it beni
 Meclis-i ḥāşuñda teg bir gice mihmān it beni

Müseddes-i Āzerī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

Didi ol meh çāk ider tīgum girībānuñ senüñ
 Ḥāke şimşir-i dem-i ālūdum döker ḫanuñ senüñ
 İrgürür zaḥmum şaḫın gerdūna efġānuñ senüñ

Ben didüm bu cān u dil serkeşte-i hayranun senüñ
 Çekmezem ğam dökse ғанum tīġ-ı bürrānuñ senüñ
 Қорқum andandur ki pür-hün ola dāmānuñ senüñ

II

Vehm ider dirlerse tīġuñdan benümçün her denī
 İl sözün ğuş eyleme sultānum aldarlar seni
 Diñleme ‘uşşāķ hāķķında kelām-ı düşmeni
 Hañçerüñden şanma rū-gerdān olam ‘ömrüm beni
 Çekmezem ğam dökse ғанum tīġ-ı bürrānuñ senüñ
 Қорқum andandur ki pür-hün ola dāmānuñ senüñ

III

Çünkü öldürmek muķarrerdür beni cānum şaķın
 Ğayr eliyle tutma luţf eyle ġirībānum şaķın
 Kendü şimşirüñle çāk it cism-i ‘uryānum şaķın
 Der-miyān it dāmenüñ ğül-berg-i hañdānum şaķın
 Çekmezem ğam dökse ғанum tīġ-ı bürrānuñ senüñ
 Қорқum andandur ki pür-hün ola dāmānuñ senüñ

[34a]

IV

Olmadı hāşıl lebüñden dostum kāmum benüm
 Bezm-i ‘aşķ içre şikest itti ğamuñ cāmum benüm
 İstemezseñ levh-i ‘ālemden gide nāmum benüm

Gel o ibrām eyleme devletl  sulţānum ben m
 ekmezem am d kse anum t g-ı b rrānu  sen  n
 orum andandur ki p r-h n ola d m nu  sen  n

V

Olsa c num  ems r-i end hdan  ad-p re ten
 Zerrece t g-ı amu ndan m n arif olmaz neden
 D nmezem bi  zah m urursa  sen g zi cell ddan
  zer ves  r-i  ab um  ar a-i naz m i re ben
 ekmezem am d kse anum t g-ı b rr nu  sen  n
 orum andandur ki p r-h n ola d m nu  sen  n

M seddes-i T g 

Mef  l n Mef  l n Mef  l n Mef  l n

I

Ba a kemlik  ananlar d  im  iylikle y r olsun
 Zev l m isteyenler g n gibi r  en neh r olsun
 u  urum g zleyen k miller     mri ziy d olsun
 M k f t  dimem bir m  te  -y   ad  d d olsun
 Y kanlar h  ır-ı n -  dum  y  Rabb   d olsun
 Ben m  n n -mur d olsun diyenler ber-mur d olsun

II

Sitemgerlikde   n ol b -ve   y r oldu a y ra

Cefâsından şafâlar kesb idüp zevk itmedür çâre
 Naşîb olan belâdur muttaşıl çün ‘âşık-ı zâra
 Dil-i zârum elümden hazz idüp incinmez ‘ağyâra
 Yıkanlar hâtır-ı nâ-şādumı yâ Rabb şād olsun
 Benümçün nâ-murād olsun diyenler ber-murād olsun

[34b]

III

Göñül oldukça pür-ğam cümle halkı şādmān ister
 Ne deñlü zār u nā-kām olsa dehri kām-rān ister
 Cihānū kendü gibi şanma zār u nā-tüvān ister
 Meşeldür gerçi dirler yıkılanı yıkılan ister
 Yıkanlar hâtır-ı nâ-şādumı yâ Rabb şād olsun
 Benümçün nâ-murād olsun diyenler ber-murād olsun

IV

Revān olunca rūḥum ḥāne-i vīrāne-i tenden
 Kimesne istemem rencīde-hâtır oldığın benden
 Qabūlümdür ne gelse cevri-i yār u qahr-ı düşmenden
 Murādı bu dil-i nâ-şād nâ-qāmuñ budur senden
 Yıkanlar hâtır-ı nâ-şādumı yâ Rabb şād olsun
 Benümçün nâ-murād olsun diyenler ber-murād olsun

V

Murād üzre felekden görmeyüp şenlik yüzün üstād

Harāb-ābād-ı ‘ālemde çeker biñ cevri le bī-dād
 Olup derd ü belā-yı dehr-i dūna Tīgiyā mu‘tād
 Koyup bu maṭla‘ı hūznile gitdi ‘ulvī nā-şād
 Yıkanlar hāṭır-ı nā-şādumı yā Rabb şād olsun
 Benümçün nā-murād olsun diyenler ber-murād olsun

Müseddes

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Dimiş idüñ ki belā-keşlerümi yād ideyin
 Dil-i vīrānelerin luṭfıla ābād ideyin
 Hicrüme şabr ideni luṭfuma mu‘tād ideyin
 Dir iken zār olanı ‘aşqumla şād ideyin
 Bunca feryādum işitdün dimedün dād ideyin
 Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

[35a]

II

Nāvek-i āh-ı şehir eylemedin hergiz eşer
 Dil-i sengün ne ‘aceb saht itmiş ey gonca-i ter
 Ser-i kūyuñda fīgān eyler iken şām u şehir
 Saht-ı dil olduğıña şahid-i ‘ādil bu yeter
 Bunca feryādum işitdün dimedün dād ideyin

Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Cinānī¹³⁶

I

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Nev-bahār oldı güzellendi ser-ā-ser ‘ālem

Oldı ezhār ile her gūşe gülistān-ı İrem

Sīneler tıldı şafā kalmadı endūh ile ğam

Eyledi müjde-i gül dilleri şād u hurrem

Ġoncanuñ göñli açıldı güle düşdi şebnem

II

Cūy-bāruñ baña ‘arz itme kenārın sensüz

Oda yansun n’ideyin serv ü çenārın sensüz

Bāġ-ı dehrüñ kim ider geşt ü güzārın sensüz

‘Ālemüñ n’eyleyeyin bāġ u bahārın sensüz

Baña sen ruĥları gül-zār ile hoşdur ‘ālem

III

Nedür ol tarz-ı reviş şīve-i refitārında

Nedür ol hüsn-i edā nāz ile güftārında

Şabra tākāt mı kalur cezbe-i dīdārında

Dāne-i hāline baķ cennet-i ruhsārında

¹³⁶ Cihan Okuyucu, **Cinani Hayatı- Eserleri-Tenkidli Metni**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1994,s.180.

Nice şabr eylesün Allāhı severseñ ādem

[35b]

IV

İderüz şavma‘a küncinde ‘ibādet geh geh

Ğıllaruz anda namāz itmege niyyet geh geh

Demidür sen de idüp luṭf u mürüvvet geh geh

Dil-i şūrīdeye kıl pend ü naşīḥat geh geh

Nefesüñ gelsün eyā şūfī-i nāşīḥ dem dem

V

Ey Cinānī pür idüp şöhret ile āfākı

Haşre dek nāmın ola devr-i felekde bākī

Demidür sākin idüp sūz-ı dil-i ‘uşşākı

Āb-dār olsa n’ola mīve-i şī‘r-i Bākī

Urmadı kimse bu bāğ içre daḥi böyle kalem

Muḥammes-i Fevrī

Mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün

I

Ḥudāyā kimini mülküñde şāḥib-i ḥil‘at ü tāk it

Kiminüñ kaşrını Şeddād kimin bir pūla muhtāc it

Kimin Hārūn kimini Mu‘taşım kimini Ḥallāc it

Beni ne mübtelā-yı imtilā eyle ne hōd aç it
 Ne senden eyle müstağnī ne senden ğayra muhtāc it

II

Şafā-yı hāṭıra mālīk ğınā-yı ḳalbe ḳādir ḳıl
 Evāmirde mücāhid luṭfa ḥāmid derde şābir ḳıl
 Nevālarum āb u nān it himmetüm ğayrıda ḳāşır ḳıl
 Libāsun hil‘at-ı faḳr eyle tek rāzī vü şākir ḳıl
 Ğanīler gibi camem dimezem zer-beft ü dībāc it

[36a]

III

Kimini ḥ‘āce-i ‘ālem kimini ḳalb-i devrān it
 Kimini Cāmi-i devrān kimin dehre nigh-bān it
 Kimini Şeh Selīm eyle kimini Ḥān-ı Süleymān it
 Ḥudāyā Fevrīyi mülk-i fenā taḥtına sultān it
 Ğubār-ı āsitān-ı ‘aşḳı anuñ başına tāc it

IV

İşitdüm kim eşedd-i cevır ‘ulū’l-‘azme olurmuş hep
 Çekermiş evliyā daḥı belā vü derdi rüz u şeb
 Alışmazmış şafā-yı ḳalbile ārāyiş-i ḳālib
 Eger aşılma başılma medār-ı ḳalb ise yā Rab
 Gerek Seyyid Nesīmī ḳıl gerek Manşūr-ı Ḥallāc it

V

Cemālūñ görmedin īmān getürdüm saña ezberden
 Göñül seyr itmek lık hüsniñ huşkdan terden
 Kānā‘at itmez amma görmekile dīde-i terden
 Tecellī ide şāyed mihr-i şevkuñ niçe biñ yerden
 Hevā-yı ‘aşkıla dil baħrini deryā-yı mevvāc it

Müseddes-i ‘Ulvi¹³⁷

Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün

I

Te‘ālla’llāh yed-i kudret ne demde urdı bünyāduñ
 Nedendür bilsem āyā āb u hāk u āteş ü bāduñ
 Ne bāguñ bāğ-bānı beslemişdür kıdd-i şimşāduñ
 Ne şahıñ-ı dil-güşāda çekdi kāmēt serv-i āzāduñ
 Efendi saña kim derler ne yerdensin nedür aduñ
 Cefāyı kimden öğrendüñ a zālīm kimdür üstāduñ

[35b]

II

Ne gül-zāruñ nesīmidür hevā-yı ‘unşur-ı pāküñ
 Ne şem‘üñ şu‘lesidür nār¹³⁸-ı ruħ-sār-ı ‘araķ-nāküñ
 Ne nehrüñ şuyıdur ābuñ ne yer toprağıdur hāküñ

¹³⁷ Büşra Çelik, Muzaffer Kılıç, **Derzi-zāde ‘Ulvi Dīvān**, Dün Bugün Yarn Yayınları, İstanbul 2018, s. 292.

¹³⁸ Nār: táb CD

Ne hilqatsin¹³⁹ ki kırsañ halkı yokdur kimseden bākūñ

Efendi saña kim derler ne yerdensün nedür aduñ

Cefāyı kimden öğrendüñ a zālīm kimdür üstāduñ

III

Ruḥuñ göster baña¹⁴⁰ bize ey mülk-i ḥüsnuñ şāhı luṭf eyle

Şafā-baḥş olsun āfāka cemālūñ māhı luṭf eyle

Cefā vü cevre gāhī kāyıl olduḡ gāhı luṭf eyle

Ḥabībüm şorduḡum ‘ayb olmasun bi’llāhi luṭf eyle

Efendi saña kim derler ne yerdensün nedür aduñ

Cefāyı kimden öğrendüñ a zālīm kimdür üstāduñ

IV

Kimūñ ta’līmine düşdüñ aceb ey ḡonce-leb mazḥar

Cefā fendini kılduñ nā-resīde tıfl iken ez-ber

Saña vermiş bu deñlü kābiliyyet sāni‘ ekber

Zihī izān-ı pāk u ‘aql-ı evvel ṭab‘-ı nāzūk-ter

Efendi saña kim derler ne yerdensün nedüraduñ

Cefāyı kimden öğrendüñ a zālīm kimdür üstāduñ

V

Müjeñ ḡaddāre sen bir merdüm-i ḡaddāra beñzersin

Niçe başlar keser kanlar döker ḥün-ḥāra beñzersin

Gönüller kapımda¹⁴¹ mahīr büt-i ‘ayyāra beñzersin

¹³⁹ Hilqatsin: milletsin CD

¹⁴⁰ gösterbaña: ‘arz et CD

Dil-i ‘Ulvīye raḥm etmez vefāsız yāra beñzersin
 Efendi saña kim derler ne yerdensün nedüraduñ
 Cefāyı kimden öğrendüñ a zālīm kimdür üstāduñ

[36a]

Taḥmīs-ī Hāşimī¹⁴²

Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün

I

Cüvānuñ ğamzesi sāḥir sözi siḥr-i ḥelāl olsa
 Büleñd-i elfāzı dendānı gibi ‘ıķd-ı lāl olsa
 Cihānuñ tūṭı-i ğüyāları yanında lāl olsa
 Kişinüñ sevdigi ‘ālemde bir şīrīn-maķāl olsa
 Nedīm olsa söz añlasa muḥaşşal ehl-i ḥāl olsa

II

Söze gelse zḥūr eyler lebinden mu‘ciz-i ‘İsā
 Cihānda göstereñ şī’r ü inşādan yed-i beyzā
 Kemāl-i ḥüsn ü ḥıl’atle¹⁴³ bulunmaz zātuña hem-tā
 Perī-peyker melek-sīret güzeller çokdur ammā
 Zārīf ü nūkte-dān olsa güzel ehl-i kemāl olsa

III

Naẓīrūñ gelmemişdür ey perī-rū cins-i ādemde

¹⁴¹ Gönüller kapumda: Dil ü cān UD

¹⁴² Ayşe Bulan, *Hāşimī Hayatı Edebi Kişiliği Ve Divanının Tenkidli Metni*, Yüksek Lisans Tezi, Konya- 1993, s.86

¹⁴³ ḥıl’atle: ḥulk ile H.D.

Senüñ gibi laṭīf olsa olıcaḡ devr-i 'ālemde
 Tesellā kılsa luṭf-ı ṭab'ıla aḥbābı her demde
 Ḳomasa 'āşık-ı girye ide Ya'ḳūbveş ġamda
 'Azīz-i Mısr-ı ḥüsn olsa Şeh Yūsuf-cemāl olsa

IV

Baḳılmaz ġayra gelse ol cüvān-ı pādişāh-meşreb
 Görünmez mihr-i 'ālem-tāba karşı nite kim kevkeb
 Utanup ṭal'atinden girmeseydi yerlere her şeb
 Anuñ ruḥsārına benzer dir idi ehl-i diller hep
 Güneş ṣābit-ḳadem olsa eger kim bī-zevāl olsa

[37b]

V

Olup ol şem'-i ḥüsne Hāşimī cānıla pervāza
 Cemālî pertevinden āteş ursa cān-ı sūzāna
 Şarāb-ı dilüñ geldikçe bezm-i ehl-i 'irfāna
 Otursa gelse dilber şem'-i meclis olsa meydāna
 Ḳızarsa tāb-ı müldeñ ruḥları hem al al olsa

Tahmīs-i 'İyḏī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

Seyl-i eşkümle cihānı lāle-zār itsem gerek
 Dūd-ı āhumla semāyı pür-şerār itsem gerek
 Nām u nengi yire çalup tārūmār itsem gerek
 Kūşe-i mey-hāne şadrın ihtiyār itsem gerek
 Şabra tākāt kalmadı terk-i diyār itsem gerek

II

Düşeli sevdā-yı ‘aşka geçdi ‘ömrüm āhıla
 Nā-murādam dem-be-dem ‘ömrüm geçürdüm vāhıla
 Ben giderem kaldı ‘aqlum dostum sen şāhıla
 Hoşça tut ısmarladum anı saña Allāhıla
 Şabra tākāt kalmadı terk-i diyār itsem gerek

III

Zerre deñlü görmedüm sen mihr-i enverden vefā
 Kimden öğrendüñ ‘aceb bu ‘ādeti kılmak cefā
 Bize kılduğñ cefādur gayrıya mihr ü vefā
 Hāsıllı ben bunu senden hergiz ummazdum şehā
 Şabra tākāt kalmadı terk-i diyār itsem gerek

[38a]

IV

Sālik-i ‘aşk oluban kılsam gerek terk-i diyār
 Tā ‘adem şahrāsına dek baña oldu reh-güzār

Hānķāh-ı dehr-i dünyā hergiz olmaz pāyidār
 Çün beni ķapuñdan itdi dūr düşmen-i h'ār-zār
 Şabra tākāt ķalmadı terk-i diyār itsem gerek

V

'İydiyā meyl eylemez kimseye gerdün u cihān
 'Aķl u idrāki olanlar eyler anı imtiķān
 Düşdi Leylā 'aşķına Mecnūn göñlüm nā-gehān
 Teşnedür Ferhād-ı dil la'liñe ey şīrīn-dehān
 Şabra tākāt ķalmadı terk-i diyār itsem gerek

Ėazel-i Fevrī Tahmis-i Cinānī¹⁴⁴

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

I

Dilā bākī degüldür şevket-i dünyāyı¹⁴⁵ n'eylersin
 Libās-ı 'āriyetdür hil'at¹⁴⁶ u dībāyı n'eylersin
¹⁴⁷Ėam-ı 'azline degmez manşıb-ı a'lāyı n'eylersin
 Çün āķir ķor gidersin devlet-i dünyāyı¹⁴⁸ n'eylersin
 Riyāset 'add idüp bu hālķ ile Ėavgāyı n'eylersin

II

Nedür bā'is düşen bu intizām-ı hāl-i devrāna¹⁴⁹

¹⁴⁴ Cihan Okuyucu, **Cinani Hayatı-Eserleri- Tenkidli Metni**, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 1994, s.164.

¹⁴⁵ şevket-i dünyāyı : şevket-i Dārāyı C.D.

¹⁴⁶ hil'at: atlas C.D.

¹⁴⁷ 3. ve 4.beyitler dīvānda yer değişirmiştir C.D.

¹⁴⁸ devlet-i dünyāyı : devlet-i dārāyı C.D.

Ne ma'nā ғаşd ider şüretviren eşkāl-i insāna

Sağın ғāfil sağın aldanma mekr ü āl-i dünyāya¹⁵⁰

Başıretle çü kılmazsın naẓar āsār-ı dünyāya¹⁵¹

Yā dünyāya açup bu dīde-i bīnāyı n'eylersin

[38b]

III

Girip fāḥir¹⁵² libās-ı fāḥirüñle ḥalka 'arż-ı devlet eylersin

Gedā-yı hırka-pūşı faqr ucından tōhmet eylersin

Fenāsın bilmeyüp dünyāya şarf-ı himmet eylersin

Gedā-veş çünki āḥir bir kefenle rıḥlet eylersin

Bu tāk-ı Keyḡubād u ḡusrev-i¹⁵³ Dārāyı n'eylersin

IV

Çemen bezminde bād-ı şubḡ-ḡahī olsa ferrāşuñ

Müheyyā kılsa her esbāb-ı 'īş u nūşı¹⁵⁴ 'ayyāşuñ

Elüñde cām-ı gül-gün olsa Cem gibi ayakdaşuñ

Bu bezmüñ çün beḡāsı yok ya ḡavgāya virüp başuñ

Bu 'īş ü nūş u¹⁵⁵ sūz u çeng ü nāyı n'eylersin

V

Hemīşe kārumuz cürm ü ḡaṭādur gerçi rūz u şeb

¹⁴⁹ ḡāl-i devrāna :dunyāya C.D.

¹⁵⁰ Bu mısra Cinani Divanı'nda şu şekildedir: Vücūd-ı vācibi idrāk için geldün bu meydāna

¹⁵¹ āsār-ı dünyāya: āsār-ı Raḡmāna C.D.

¹⁵² Girip fāḡir:- C.D.

¹⁵³ ḡusrev-i: ḡil'at-i C.D.

¹⁵⁴ her esbāb-ı īş u nūşı: hep esbāb-ı īş i nefis-i 'ayyāşuñ C.D.

¹⁵⁵ Cināni Dīvānında sāz u sūz şeklindedir.

Bihār-ı ma‘şiyetde ğarķ olupdur cümleten kālīb
 Anı¹⁵⁶ pāk eyleyüp çirk-i me‘āşiden ser-ā-serhep
 Yumazsa āb-ı rahmet ehl-i cürmüñ cürmini yā Rab
 Yā ol bī ḥadd ü bī-pāyān olan deryāyı n’eylersin

VI

Cinānī çün sever ‘arz-ı niyāzı ḥazret-i ‘izzet
 Demidür ağla ḥālūñ ğāfil olma geçmesün fırsat
 Cihāndan cürm ile ālūde iken eyleyüp rıḥlet
 Musī vü muḥsine ta‘yīn olunca düzaḥ ü cennet
 ‘Acep ol demde Fevrī sen dil-i şeydāyı n’eylersin

[39a]

Müseddes-i Selīmī¹⁵⁷

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün

I

Za‘f-ı ‘aşķ-ı yār-ıla kalmadı tende kuvvetüm
 Bār-ı miḥnet çekmeden iki büküldi kāmētüm
 Yār bī-pervā durur derdā ki bilmez ḥāletüm
 Gerçi yoķdur bir nefes nuṭķa mecāl ü tāķatüm
 Söylemek kaşđ itdükçe¹⁵⁸ yāre derd-i ḥasretüm
 Ağlamak tutar beni güftāra kalmaz kudretüm

¹⁵⁶ Anı : Eger C.D.

¹⁵⁷ Şairin divanında yer almayan bu müseddes için şu kaynaktan yararlanılmıştır: M.Fatih Köksal, II. Selim’in Divançesinde Bulunmayan Şiirleri, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2017, C.I, Sayı 2, s.159

¹⁵⁸ İtdükçe: itdügümce SD

II

Her gice fikr eylerem kim şubha irürsem eger
 Şubh-dem şalduğda ol hurşîd-i enver nûr u fer
 Hâlûmi ‘arz idem âña kûyına idüp güzër
 Çünkü varup ‘arz-ı hâl için âña idem nâzar
 Söylemek kaçd itdügümce yâre derd-i hasretüm
 Ağlamak tutar beni güftâra kalmaz kudretüm

III

Bir¹⁵⁹ tabîbe hâlûmi ‘arz eyledüm ben mübtelâ
 Nabzuma el urdı bağıdı yüzüme didi baña
 Derd-i ‘aşk ancak buna dildârdan olur devâ
 Ben didüm dermân yoğ ımış her kaçan varsam âña
 Söylemek kaçd itdügümce yâre derd-i hasretüm
 Ağlamak tutar beni güftâra kalmaz kudretüm

IV

Ol perî-peyker kaçan ki karşıdan olur ‘ayân
 Tağılur ‘aqlum benüm bî-hûş oluram bir zamân
 ‘Aqlum cem‘ eyleyem kim söyleyem âña revân
 Lîk kaldum şöyle hayrân kim nice idem beyân
 Söylemek kaçd itdügümce yâre derd-i hasretüm
 Ağlamak tutar beni güftâra kalmaz kudretüm

¹⁵⁹ Bir: ben SD

[40b]

V

Hālūmi bilmez benüm pes n'eylesin aña habīb
 Bilmeyince hastenüñ derdin 'ilāc itmez tabīb
 Yoğ ımuş dermān ezelden derd imiş aña naşīb
 Nice 'arz idem aña hālüm Selīmī ben ğarīb
 Söylemek kaşd itdügümce yāre derd-i ḥasretüm
 Ağlamak tutar beni güftāra kıalmaz kudretüm

Ġazel-i Nev'ī Tahmīs-i Hudāyī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

Ser-fürü itme dilā cāhıla ḥāḳān ise de
 Sevme bī-ma'rifet-i bī-hüneri ḥān ise de
 İtme nā-ehle nazar 'āleme sulṭān ise de
 Baḳma nā-dān olanı ḥusrev-i devrān ise de
 Nazar it ehl-i dile ḥākle yeksān ise de

II

Leb-i yāḳūtūña öykünse şehā la'l-i müzāb
 Rāzuñı eylese 'āşıqlara ifşā mey-i nāb
 Sāḡar-ı mey dehenüñ öpmege hem it şitāb
 Ursa dendān ṭama'-ı leblerüñe cām-ı şarāb

O günāhı bize bağışla eger ған ise de

III

Dil-i maḥzūnumı gel yine ḥandān idegör

Būseler eyle ‘aṭā luṭf-ı firāvān idegör

Leb-i cān-baḥşını derd ehline dermān idegör

Bezm-i rindāna gelüp la‘lūñi iḥsān idegör

Ne dilerlerse dirīg itme eger cān isede

[41a]

IV

Sāḳī şehnāzı ḳo ‘uṣṣāḳla gel bezm-i meye

Eylesün ehl-i hevā şavtını āheng-i neye

Ḳavline düşmen-i bed-kāruñ ‘amel eylemeye

Saña ‘uṣṣāḳ hevāsın şu ki terk eyle diye

Olma dem-sāz aña Dāvūd-ı ḥoş-elḥān ise de

V

Ġaflet itme yūri aç dīde-i ‘ālem-bīnūñ

Herkesūñ göñül evin yapmaḳ ise işūñ

Şād ola tā ki Ḥudāyī gibi bir ğam-gīnūñ

Ḥāne-i ḳalbini yap luṭfuñ ile Nev‘īnūñ

Maḥzen-i sırr-ı Ḥudādur n’ola vīrān ise de

Mu‘aṣşer-i Aḥmed

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

I

İdelden âşinâlık ol sehî-kâmet nigârumla
 Cihân mülkini ğarķ itdüm sirişk-i cûy-bârumla
 Devâsız derde uğradum dil-i bî-ihtiyârumla
 Görinmez bir belâ buldum bu çeşm-i eşk-bârumla
 Müyesser olmadı gülmek baña vaşl-ı nigârumla
 Cihân pür-şûr u ğavġâdur şebüm feryâd u zârumla
 Ferâġat eyleyüp cân u cihândan ihtiyârumla
 Dilümde bir durur ‘ahdüm ġanî perverd-ġârumla
 Eger haşr olmazisem ol kıyâmet-ķad nigârumla
 Gezem maşşerde göġsüm dögerek seng-i mezârumla

II

Niçün cev̄ ü cefâ eyler baña ol şâh-ı hûbânum
 Yüzime bir gülebakmaz benüm ol verd-i ġandânum
 Ğam-ı hicrânla eflâke irdi âh u eġġânum
 İşitmez mi benüm zârum ‘aceb ol mâh-ı tâbânum
 Niçe bir ķanlar aġlasun ġamıla çeşm-i giryânum
 ‘Aceb bilsem nedür yâ Rab anuñ yanında noķşânum
 Beni derd ü belâdan ger rehâ kılmazsa sulţânum
 Firâķ u derd ü miġnetle çıkarsa sînedden cânım
 Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet-ķad nigârumla

Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

III

Belā-yı miḥnet ü derd-i firāka hiç nihāyet yok

Cefā vü cev-r-i hicrāna cihānda ḥadd ü gāyet yok

Marīz-i derd-i hicrāna ebed ‘ālemde şıḥḥat yok

Devāsız derde uğradum baña hergiz ‘ināyet yok

Muḥarrredür benüm baḥt-ı siyāhumda sa‘ādet yok

Anuñ ‘çün ol şeh-i ḥüsnüñ yanında baña rağbet yok

Bu dirlikden ölüm yegdür dilā hiç başda devlet yok

Ölürsem Tañrı ḥaḳḳı ‘çün gönülde gayrı niyyet yok

Eğer ḥaşr olmaz isem ol kıyāmet-ḳad nigārumla

Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

IV

Uşanur mı şanur cānān beni cev-r ü cefāsından

Ya anuñ terkin uram mı şanur hicrān belāsından

Naşībüm yoğısa anuñ eğer mihr ü vefāsından

Müyesser olmaz ise ger baña luṭf u ‘aṭāsından

Dirīğ eylerse iḥsānın bu ben kemter gedāsından

Eğer raḥm itmeyüp baña utanmazsa Ḥudāsından

Ölürsem künc-i miḥnetde eğer hicrān belāsından

Bile ḥaşr ehli aḥvālüm bu çeşm-i mā-cerāsından

Eğer ḥaşr olmaz isem ol kıyāmet-ḳad nigārumla

Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

V

Olaldan mübtelā gönüm benüm ol şāh-ı hūbāna

Düşüpdür derd ü miḥnetle dem-ā-dem āh u efgāna

Terahḥum kılmayup hergiz bu ben ḥāl-i perīşāna

Şalupdur derd-i firḳatle belā-yı nār-ı hicrāna

Müyesser olmayup vuşlat firāk irmezse pāyāna

Nihāyet yoğısa Aḥmed eger ‘ālemde hicrāna

Ölürsem ger firākıla irişmedin o cānāna

Ḥudā ḥaḳkı budur fikrüm gönülde şimdi dīvāne

Eger ḥaşr olmaz isem ol kıyāmet-ḳad nigārumla

Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

[41b]

Mu‘aşşer-i ‘Ālī¹⁶⁰

Mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün

I

Yine bir serv-i bālāya ḳul oldum ihtiyārumla

Görinmez bir derde düşdüm dīde-i gevher-nişārumla

Ṭuyurdum rāz-ı pinhānum cihāna āh u zārumla

Müyessir olmadum hem-bezm olam şabr u ḳarārumla

Gönül bir yaña gitdi ḳaldı cān-ı cism-i nizārumla

¹⁶⁰ İ. Hakkı Aksoyak, (2018), Gelibolulu Mustafa Ali Divanlar, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0>, [erişim tarihi: 10.04.2020].

Barışmaz yılduzum hayfâ o mihr-i tâbdârumla
 Dem-â-dem hâtırım maḥzûn ḳaldum inkisârumla
 Eger ḥaşr olmazsam ol ḳıyâmet-ḳad nigârumla
 Gezem maḥşerde göğsüm döğerek seng-i mezârumla

II

Niçün ser-keşlik eyler bilmem ol serv-i ḥırâmânum
 Ne ḳanlar dökdüğün görmez mi her dem çeşm-i giryânum
 Niçe bir ḥâr-ı miḥnet birle şad-çâk ola dâmânum
 Alınmaz mı ölince dest-i miḥnetden girîbânum
 İşitmez mi ‘aceb şeb-tâ-seḥer feryâd u efğânum
 Yahud görmez mi âh itdükçe dūd-ı âteş-efşânum
 Bu ğamdan ḥâk olursam ayrılursa sîneden cânum
 Mezârum sengine naḳş eylesün bu beyti yârânum
 Eger ḥaşr olamazsam ol ḳıyâmet-ḳad nigârumla
 Gezem maḥşerde göğsüm döğerek seng-i mezârumla

[41a]

III

Şeb-i hicrân-ı yâra hergiz ey dil ḥadd u ğâyet yok
 O meh-rû saña râm olmağa baḥtuñdan sa‘âdet yok
 Ne kevkebdür bu kevkeb kim nüḥûset var sa‘âdet yok
 Ne maḳşûd idinürseñ mâni‘üñ çok ehl-i himmet yok
 Ser-i kem-baḥtuñı ur taşa kim başuñda devlet yok

İhānet kaçd ider ağıār yāruñdan ri‘āyet yok
 Hele ben bildüğüm bu kim firāka hīç nihāyet yok
 Öürsem şimdilik hātırdā bundan ğayrı fikret yok
 Eger haşr olamazsam ol kıyāmet-kaç nigārumla
 Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

IV

Uşanmaz mı ‘acep ol bī-vefā cevı ü cefāsından
 Hicāb itmez mi Ḥaqquñ maḥzarından mübtelāsından
 Dehāmı gibi hergiz bir ‘alāmet yok vefāsından
 Tūtalum şāh imiş lāyık mı ‘ār itmek gedāsında
 Kūlından şermsār itmezse ḥavf itmez Ḥudāsından
 Ḥalāş itmez dil-i dīvāne mi hicrān belāsından
 Ferāġat eylemezmiş çūnki bu ben ḥāke ezāsından
 Şaķınsun ehl-i maḥşer eşk-i çeşmüm mā-cerāsından
 Eġer haşr olmazsam ol kıyāmet- kaç nigārumla
 Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

[42b]

V

Gören rūyın o māhuñ mā’il olmaz ḥūr u ğilmāna
 Rızāsın gözleyen baķmaz riyāz-ı ḥuld u Rıdvāna
 Eger dünyāda derd-i fürķati irmezse pāyāna
 Ziyā virmezse mihr-i vaşl-ı dil-ber şām-ı hicrāna

Zebānum bir nefes yād itmezin feryād u efgāna
 Su'āl itsün melekler çekdügüm ālāmı mizāna
 Niçe biñ zaḥm iriṣsün bu dem içre cism-i 'uryāna
 Benüm bu 'ahdüm ey 'Ālī iriṣdür cümle yārāna
 Eger ḥaṣr olamazsam ol kıyāmet-ḳad nigārumla
 Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

Müseddes-i Sānī

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

I

Ölürsem zaḥm-ı tīg-ı ḥün-feṣān -ı şeh-süvārumla
 Ten-i mecrūḥımı yuñ āb-ı çeşm-i cūy-bārumla
 Ser-i kūyında defn eyleñ ki derd-i 'aşḳ-ı yārumla
 Diyem ihyā-yı emvāt olıcaḳ feryād u zārumla
 Eger ḥaṣr olmazisem ol kıyāmet-ḳad nigārumla
 Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

II

Dem-i nez'-i vefātumda ümīdi ḳaṭ' ideñ benden
 Vedā' eyler ḥayāl-i yār zīrā çeşm-i revişinden
 Ferāḡat eyleñüz bir laḫza kim feryād u şivenden
 Diyem rūḥu'l-emīne ḳabz idicek cānumı tenden
 Eger ḥaṣr olmazisem ol kıyāmet-ḳad nigārumla

Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

[43a]

II

Bu derd-i ‘aşk u ālām-ı firākla ölürsem ger
 Ser-i kabrimi telkīn itmege gelsün diñ ol dil-ber
 İşitsün tā ki geldikde su’āl içün baña Münker
 Diyem bu maṭla‘-ı cān-baḥşı aña ey melek-manzar
 Eger ḥaşr olmazisem ol kıyāmet-ḳad nigārumla
 Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

IV

Der-i dārü’ş-şifā-yı yārda yatur dil ḥaste
 Vaşıyyet itmege yok iktidārı ḳaldı dem-beste
 Devāt u kāğıd ihzār itdürüp ‘uşşāk-ı ser-meste
 Diyem derd-i demi taḥrīr idüp āheste āheste
 Eger ḥaşr olmazisem ol kıyāmet-ḳad nigārumla
 Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

V

Ṭabībā eyleyüp niyyet dil-i bī-mār u zārumda
 Mecālüm ḳalmayup Sānī gibi cism-i nizārumda
 Müyesser olıcaḳ ölmek baña kūy-ı nigārumda
 Diyem bu beyti yārāna yazuñ seng-i mezārumda
 Eger ḥaşr olmaz isem ol kıyāmet-ḳad nigārumla

Gezem mahşerde göğsüm dögerek seng-i mezārumla

[43b]

Şarkı

4+4=8'li hece ölçüsü

Var iken bu şebde sende

Ben de oldum saña bende

Çalınadı hiç şabrum tende

Nağarat

‘Āşık-ı zār sīnem bende

Bārī luṭf it baña sen de

Ben seni ey gül fidanum

Çaynadı gördükçe çanum

Ya nasıl hazz itdi cānum

Eyzan

Şadrıñı gayet begendüm

Cān [u] dilden saña bendüm

Nice vazgeçem efendüm

Eyzan

‘Āşık-ı zār sīnem bende

Bārī luṭf it baña sen de

Şarkı

4+4=8'li hece ölçüsü

Çıkalum şadr-ı şikāra

Çataruz belki o yāra

Geçmez gönül dil-berinden

Doğunur zülf-i nigāra

Nağarat

Hüsnuñ gören seni ister

Aç fesini perçem göster

Gel gülüm gel aman yanıyor ‘āşık-ı bī-çāre¹⁶¹

Aman Tarabyalı bir cüvān¹⁶²

Hüsnuñi gāyet begendüm

Şarmağ belime özendüm

Āteşüñ beni yakıyor

Biñ şağın zülf-i kemendüm

Eyzan

Tarabyalı şehrin virür

Görenüñ ‘aqlını alır

Şeftālūsı biraz hāmdur

Şabr iderseñ o da olur

Eyzan

[44a]

Şarkı

¹⁶¹ Mısraın vezni bozuktur.

¹⁶² Mısraın vezni bozuktur.

6+5=11'li hece ölçüsü

Ġurbet elde ġam yükini bağlarum

Cigercigüm ‘aşķa oddan dāġlarum

Āh efendüm senüñ içün aġlarum

Naķarat

Anuñ için taşā tutar el beni

İki deryā arasında kimüm var

Yüregümde dürlü dürlü ġamum var

Āh efendüm senden ġayrı kimüm var

Eyżan

Yaz gelince atlar çıkār çayıra

İkimiziñ kayduñ Mevlā kayıra

Meger beni senden buçaġ ayıra

Eyżan

Anuñ için taşā tutar el beni

[İki deryā arasında kimüm var

Yüregümde dürlü dürlü ġamum var

Āh efendüm senden ġayrı kimüm var]

Şarkı

6+5=11'li hece ölçüsü

Yāri gördüm bir ġayāl oldu baña

‘Ālemi görmek muġāl oldu baña

Başka bir dāğ-ı melûl oldu baña

Nağarat

Ey gönül bilmem ne hâl oldu baña

Merhamet ider cihānda bulmadum

Âh u feryād itmeden kurtulmadum

Müddet-i ‘ömrümde böyle olmadum

Eyzan

Gözlerümde ḥāb u rāḥat kalmadı

Bir nefes cānumda şıḥḥat kalmadı

Zerrece tende liyāḳat kalmadı

Eyzan

Ey gönül bilmem ne hâl oldu baña

[44b]

Şarkı

Nāzlı nāzlı segirüp gider âh

Ne güzel ceylāndan şirin ceylān

Dönüp dönüp bakar gören güzel

Nağarat

Aldanmaz aldanmaz serkeş olmasa

Eve gelmez o güzel ceylān o şirin

4+4=8'li hece ölçüsü

Gelir yazın gider güzün

Ercesine ider nâzın

Sürmelemiş elâ gözin

Eyzan

Kaşları benzer hilâle

Şîvesi gelmez hayâle

Kim gördi böyle gazâle

Eyzan

Bakmayanı bu bakdurur

Yanmayanı bu yandurur

‘Âkıbet dervîş itdürür

Eyzan

[45a]

Murabba‘

Mef‘ûlü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ûlün

I

Bülbül gibi ‘aşk ehli figân eylemek olmaz

Esrâr-ı sūzın halka beyân eylemek olmaz

Gencîne-i ‘uşşâka ziyân eylemek olmaz

Ser virmek olur sırrı ‘ayân eylemek olmaz

II

Hicr âteşine cānumı cānâne yakarsa

Bāzār-ı ğama şem‘a gibi iltüp aşarsa
 Mıkrāz-belā ile başum dahı keserse
 Ser virmek olur sırrı ‘ayān eylemek olmaz

III

Bülbül gibi ol ğonce beni zār ider olsa
 Eyyüb gibi derdile bī-mār ider olsa
 Manşūr gibi zülfine berdār ider olsa
 Ser virmek olur sırrı ‘ayān eylemek olmaz

IV

Cānāne için hañcer-i bürrāna düşersem
 Dür-dāne için lücce-i ‘ummāna düşersem
 Pervāne gibi āteş-i sūzāna düşersem
 Ser virmek olur sırrı ‘ayān eylemek olmaz

V

Ḳassām-ı ezel derd ü belā itdi naşībüm
 Dil derdine oldu yine ‘ālemde ṭabībüm
 Her pāremi eylerse ḳulağumca ḥabībüm
 Ser virmek olur sırrı ‘ayān eylemek olmaz

VI

Seng-i ğamıla āteşi ḳalbümi çaḳarsa
 Ḳav gibi beni āteş-i sūzāna yaḳarsa
 Cercīs gibi erre ile dahı biçerse

Ser virmek olur sırrı ‘ayān eylemek olmaz

[45b]

Müseddes-i Ahmedi

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

‘Ārif ol mürşide ir zātuñi insān idegör

Baş koyup işigine cāñunı kurbān idegör

Katresin bahre karış kendüñi ‘ummān idegör

Kul iken var özüñi ‘āleme sultān idegör

Ġāfil olma gözün aç sen seni insān idegör

Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

II

Saňa insān görinüp ma‘nide hayvān yüriyen

Şüretā cānlı gibi sîret-i bî-cān yüriyen

Baş açık yalın ayak çıplağ u ‘uryān yüriyen

Bilmeyüp kendöziñi vālih ü hayrān yüriyen

Ġāfil olma gözün aç sen seni insān idegör

Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

III

Ey ‘abes yerlere kendüñi sağın itme telef

Rabbüñe eyle ‘ibādet bu durur fi‘l-i selef

Ādemī ol ki disünler saňa bu hayr-ı halef

Ġafleti terk idegör tã bulasın ‘izz ü şeref
 Ġāfil olma gözüñ aç sen seni insān idegör
 Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

IV

Aldadı hırş u heves nefsuñi ġarrālıġı ҡo
 Uşlanur mı deli dīvāne bu rūs vālıġı ҡo
 Ehl-i hāle gele şimden-girü şeydālıġı ҡo
 Aķluñı başuña dir fikr ide a‘mālıġı ҡo
 Ġāfil olma gözüñ aç sen seni insān idegör
 Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

[46a]

V

Ĥamd ü şŭkr eyle Ĥudāya virilen ni‘mete baķ
 Seni tekrīm idüben eyledigi ‘izzete baķ
 Ol Ĥakīmüñ kerem ü luţfını gör ĥikmete baķ
 ‘Āķil iseñ bir degül saña olan devlete baķ
 Ġāfil olma gözüñ aç sen seni insān idegör
 Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

VI

Sen seni şanma tehī ‘ālem-i kübrāsın sen
 Dünyede eşref olan mazhar-ı esmāsın sen
 Ma‘nide eşref iseñ ‘arş-ı mu‘allāsın sen

Yerde gökde ne ki var cümleden a'lāsın sen
 Ğāfil olma gözüñ aç sen seni insān idegör
 Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

VII

Enbiyā gitdi azın azlayu dergāha ulaş
 Evliyā hayline ser-çeşme olan şāha ulaş
*Men 'aref*¹⁶³ sırrını didi 'ārif-i billāha ulaş
 Nefsüñi aña muḥakḳak dahı Allāha ulaş
 Ğāfil olma gözüñ aç sen seni insān idegör
 Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

VIII

Ḥālīkuñ ma'rifetin ḥāşıl iden buldı kemāl
 Odur insān-ı mükemmel aña yok kıl ile kāl
 Benligi terk idegör tā olasın nīk-ḥışāl
 Yok durur şoñ ucı bir zerre şehā 'özre mecāl
 Ğāfil olma gözüñ aç sen seni insān idegör
 Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

[46b]

IX

Aḥmedī gayrı ҡo kendiñe 'ālī nazār it
 Mürşid-i kāmile var nāmuñı bir gerçek er it

¹⁶³ Kendini bilen Rabb'ini de bilir.

Vāşıl-ı ma‘rifetullāh olıgör bir hüner it
 Hasb-i hāliñi hemān bir sözle muhtaşar it
 Ğāfil olma gözün aç sen seni insān idegör
 Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

Tercī ‘-Bend-i Ziyā‘¹⁶⁴

Mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün

I

- 1 Diyār-ı ğurbete düşdüm ğam u derd oldı yārānum
 Bu fānī ‘ālem içre ne serāyum var ne dükkānum
- 2 Mekīn olmağa aşla bir mekānda yokdur imkānum
 İrişdi nice¹⁶⁵ dürlü devlete emşālüm¹⁶⁶ akrānum
- 3 Hisāb olmağ ne mümkindür benüm derd-i firāvānum
 Benüm derdüm bana kāfīdür ey pākīze-dāmānum¹⁶⁷
- 4 Gözüme karşı her¹⁶⁸ nā-ehle uyma sen de sultānum
 Koşlama her pelīd ile benüm serv-i hırāmānum

¹⁶⁴ Müberra Gürgendereli, Mostarlı Hasan Ziyā‘i Divānı, Ankara 2017.

¹⁶⁵ Nice: anca ZD

¹⁶⁶ Ziyai divanında akrānum emsalim şeklinde kelimeler yer değiştirmiştir.

¹⁶⁷ Benümser-pençe-i muhtelle çāk okı giribānum Usandum tatlu cānumdan benüm ey mäh-ı tātānum beyiti Ziyai divanındaki 3.beyitle 5. beyit mecmuada yer değiştirmiştir.

¹⁶⁸ Gel: her ZD

[46a]

- 5 Benüm ser-pençe-i muhtelle çāk oldı girībānum
Uşandum taṭlu cānumdan benüm eymāh-ı tābānum
- 6 Qalursa böyle derd-i ‘aşk ile hāl-i perīşānum
Helāk olur belā vādilerinde cism-i ‘uryānum
- 7 Gelürsen öldüğümde kabrüm üstine benüm cānum
Muḳadderdür işitmen cān kulağıyla bu efgānum
- 8 Revā mıdur gidem zulm ile boynunda qala qanum
Umarken luṭfunı ihsānını devletlü sulṭānum

II

- 1 Gezerken gül-şen-i ‘ālemde ser-gerdān u āvāre
Dil-i āvāre düşdi şimdi sen yār-ı cefā-kāra
- 2 Nedür māhiyyetüñ hiç görmedüm bu resme meh-pāre
Kimün cānisun ey rūḥ-ı mücessem başla güftāra
- 3 Ne bāgun servisisin gel şalun¹⁶⁹ nāz ile reftāra
Hezārān işve ile salınup geldükçe gül-zāra

¹⁶⁹ Ziya‘i divanında Ne bāgun servisisin gel şalun nāz ile reftāra şeklinde olmasına rağmen metinde gel şalun ol nāz ile şeklindedir.

- 4 Esirge şefkatünden bir nazar kıl ben siyeh-kāra
Ya derdünden helāk oldum ya eyle bana bir çāre

[47b]

- 5 Senüñ vaşluñ olur dermān olursa derd-i bīmāra
Gözüm pür-nem gönül pür-ğam belā çok tāli‘üm kıra

- 6 İşüm kaldı hemān şimdi kemāl-i luṭf-ı Settāra
Za‘īfem pādişāhum kıyma inen ben günāh-kāra

- 7 Yazuḡdur zulm ile kan eyleme mazlūm-ı nā-çāra
Peşīmān olasın itdüklerüne sonra elvere

- 8 Revā mıdır gidem zulm ile boynunda kıla kıanum
Umarken luṭfunı ihşānunu devletlū sulṭānum

III

- 1 Cihānda görmemişdür kimse ol şīrīn lebūñden dād¹⁷⁰
Kıya bakışlaruñ cāna yeter¹⁷¹ derd ehline cellād

¹⁷⁰ Ziya‘i divanında Cihānda görmemişdür kimse şīrīn lebünden dād şeklinde yazılmıştır , metinde ise şirin lebünden ol dād şeklindedir.

¹⁷¹ Ziya‘i divanında Kıya bakışların derd ehline cānā yeter cellād şeklinde iken metinde cānāyeter derd ehline şeklindedir.

2 Vefāyı itmesün ben bî-vefāya kimse hîç isnād
Cefā resmini yohşa sen mi itdün ibtidā icād

3 Bu vîrān olası gönlüm ebed olmaya mı ābād
Meger sen dest-i luṭfuñla esāsın idesin būnyād

4 Hevāna gerçi ey servüm düşen ğamdan degül āzād
Hevā-dār oldum uşta ben de sana herçi-bād-ābād

[48a]

5 Sana ‘āşık olan olmak gerek derd ü ğama mu‘tād
Mutī‘ olmak gerek cevri-i zamāna derdüne münkād

6 Vücūd hırmenini ḥāşılı itmek gerek ber-bād
Ġamunla āşinā olan olur hayr ile ‘āhir yād

7 Keserken bî-sütümü derd-i dilden eyleyüp feryād
İşitdüm kim dem-i ‘āhirde Şîrîne dimiş Ferhād

8 Revâ mıdur gidem zulm ile boynunda kıla kıanum
Umarken luṭfunı ihsânımı devletlü sulṭânım

1 Kūdūret var ziyâde şimdi alb-i pür-melâlümde
Saa derd-i derūnum dimege yokdur mecālümde

2 Bugūn ey āfitābum geldi yaklařdı zevālümde
Şehādet var şehīd olmaa şimdi eşk-i alümde

3 Belā budur beni ‘aşun omayur kendū hālümde
Cihān zevk ü şafāda ben günāh ile vebālümde

4 Hele başdan ıar bir gün vücūd-ı pāy-mālümde
Ser-i zūlfūn tezekkürdür muaşşal kıl u ālümde

[48b]

5 Cihānda bundan ayruk fāide yokdur kemālümde
Sana iller dolaşur muttaşıl ben infisālümde

6 İrişen vuşlatuda ben kemāl-i infi‘ālümde
Göñül miħnetde şimdi¹⁷² şehir-yār-ı bī-mişālümde

¹⁷²Ziyai divanında Göñül miħnetde fikrūm şehir-yār-ı bī-mişālümde şeklinde yazılmışken metinde gönül miħnetde şimdi şehir-yār bī-mişālümde şeklinde yazılmıştır.

7 Ümīdüm var hemān lutf-ı Kerīm-i lā-yezālümde
Gice gündüz bu beyt eglencem olmuşdur hayālümde

8 Revā mıdır gidem zulm ile boynunda kala kanum
Umarken luṭfunı ihsānını devletlü sulṭānum

V

1 Gice seyrümde seyr itdüm o māh-ı meclis-ārāyı
Münevver eylemiş ḥurşīd-i ruḥsārı her ārāyı

2 Utandurmuş bülend-‘unvân ile dārāt-ı Dārāyı
İder ‘aşq ehline bir lahzada yüz bin müdārāyı

3 Bir özge bezm-i hās itmiş getürmiş bezme şahbāyı
O şahbā ile mest itmiş ser-ā-ser ḥalk-ı dünyāyı

4 Duḥūl itdüm o şāhun bezmine ağlayı ağlayı
Düşüp ayağına itdüm vişālinden temennāyı

[49a]

[Ġazel-i Āgehī Tahmīs-i Za‘fī]¹⁷³

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I

¹⁷³ Kopuk varak nedeniyle tahmisin ilk bend(ler)i mecmua metninde yoktur.

Şıhhatüñ kadrini bil zanca durur bozanca

Bu demi bulmayasın nâdim olasın anca

Ṭā‘at-i Hâkdan ala kanca durur bozanca

İtmek isterseñ eger bâğ-ı cinānda manca

‘Amel ü zühd kumanyasını vâfir yüklen

II

Esicek bād-ı ecel aşla rücū‘ oldı şavāb

Düşdi girdāb-ı gama zevrağ-ı dil oldı harāb

Yağa başladı belā kapladı eṭrāfı seḥāb

Ursa varsañ çıkamazsın boca gitseñ girdāb

Nice kullansañ atar qaraya bu keştī-i ten

III

Ḳanı mesken ki huzūr ola fenā yurında

Bād-ı rāḥatdan eṣer mi ona dırsen bunda

Miḥnet ü renc ü cefādur çekilen gerdūnda

Olmadın lenger-i ten baḥr-i fenāya funda

Pupa ālātla cān kullan

IV

Niçe gün fırsatumuz gözleyüben gütdi hevā

Merse-i ma‘şiyet içre şun ucı yetdi hevā

Sa‘yile kurtulamadık yolumuz tıtdı hevā

Ey dirîgâ bizi gâfille zebûn itdi hevâ

Geldi çatdı demür üstinde yaturken düşmen

[49b]

V

Bād-ı ‘aşkıla hevâ mevc ise tırılmaz artar

Fülk-i dil ise irem sâhile deyr-hâ yürter

Vay aña kim bu hevâyîlîgin 'ömrin yırtar

Yâ İlâhî bizi girdâb-ı hevâdan kurtar

Bize yol vir varalum bir ilimana erken

VI

Żayfiyâ baña bedel olmaya qorşan dirdüñ

Bu ‘acebdür ki varup bir şaneme dil virdüñ

Rüzgāruñ elem-i haşmına çünkim tırduñ

Olsa deryâ kumu miqdârı kayırmaz derdüñ

Sā‘ati var geçer ey Āgehî şabr it katlañ

VII

Bu ‘ibārāt-ı şu kim ola ferāset añlar

İşbu elfāzı yine ehl-i tarīkat añlar

Sālik-i rāh-ı vefā bunda çok 'ibret añlar

Kelimātum der-i deryā-yı haqīkat añlar

Baħr-i ma‘nāda şenā-verlik iden ehl-i suħan

Müseddes-i Cinânî¹⁷⁴

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

I

Halkuñ ne 'aceb hikmet olur 'aḳdile ḥallî

Her ḥāle münāsib görünür cümle maḥalli

Eyler kimisi fikr-i teraḳḳî vü te'allî

Gelmiş kimine 'ālem-i süflîde tesellî

Hallâḳ-ı cihân 'āleme kıldıḳda tecellî

Her şahşı¹⁷⁵ birer ḥālile kılmış mütesellî¹⁷⁶

II

Olmuş kimisi cümle cihân mülkine sulṭān

Başında ḡam-ı tañṭana-i şevket-i dîvân

Ammā kiminüñ ḳudreti yok müflis-i devrân¹⁷⁷

Her birisi ḥālince yine ḥurrem ü ḥandān

Hallâḳ-ı cihân 'āleme kıldıḳda tecellî

Her şahşı¹⁷⁸ birer ḥāl ile kılmış mütesellî

[50b]

III

Geymiş kimisi cāme-i zer-beft [ü] zer-endūd

¹⁷⁴ Cihan Okuyucu (1994), Cinânî, Hayatı, Eserleri, Dîvânının Tenkidli Metni, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 277

¹⁷⁵ şahşı: şey'i C.D.

¹⁷⁶ Bu müseddesin devamındaki varaklar kopuktur. Bu kopuk varaklar mecmua metninin devamında tespit edilerek yeni harfli metne eklenmiştir.

¹⁷⁷ müflis-i devrân: müflis ü 'uryân C.D.

¹⁷⁸ şahşı: şey'i C.D.

Peşmîne geyüp kimi gezer fakr ile merdūd
 Hırmān iledür kimi kimi vāşıl-ı maķşūd
 Hikmet bu ki her biri yine hāline hoşnūd
 Hallāk-ı cihān 'āleme kılduķda tecellī
 Her şahşı¹⁷⁹ birer hāl ile kılmış mütesellī

IV

Olmış kimisi mīr ü kimi şahne vü kādī
 Ğavġāsı olur derd ü belā vü¹⁸⁰ müteķādī
 Şorsañ yine ahvālını¹⁸¹ müstaķbel ü māzī
 Her birisi hālinden olur şākir ü rāzī
 Hallāk-ı cihān 'āleme kılduķda tecellī
 Her şahşı¹⁸² birer hāl ile kılmış mütesellī

V

Erbāb-ı ğınā devlet ü iķbāl ile maġrūr
 Aşķāb-ı hüner fażl u kemālātıla mesrūr
 Zühhāda Cinānī harem-i cennet ile hūr
 'Uşşāķa şadā-yı ney ü āvāze-i tanbūr
 Hallāk-ı cihān 'āleme kılduķda tecellī
 Her şahşı¹⁸³ birer hāl ile kılmış mütesellī

¹⁷⁹ şahşı: şey'i C.D.

¹⁸⁰ belā vü: belā-yı C.D.

¹⁸¹ Şorsañ yine ahvālını: Lakin şorar olsañ yine C.D.

¹⁸² şahşı: şey'i C.D.

¹⁸³ şahşı: şey'i C.D.

Ġazel-i Hākānī Tahmīs-i Meşrebī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ılün

I

‘Ażamet vaşfin idüp şāh-ı mu‘azzamcasına
Ceng düşmez bize sihr eyleme Rüstemcesine
Sāķiyā vaḥşet-i ķo mūnis ol ādemcesine
Şun şarāb-ı lebūñi aǵzuma emsemcesine
Cām-ı la‘lūñle şafālar sürelüm Cemcesine

II

Bizüz ol rind-i ḥarābātī-i bezm-i gerdün
Kimi Loķmān Hekīmüz kimine Eflātūn
Pādişāhān-ı selef böyle ķurupdur ķānūn
Sāķiyā sāǵarı bezm ehline zemzemle de şun
Zemzemile içelüm bādeyi zemzemcesini

III

Biñ ḥicābıla geçer taḥtuñ öñinden tenhā
Göze görünmegi cūr’et mi ider bād-ı şabā
Reşķ ider salṭanat-ı şānuña cümle dünyā
Bir Süleymān-ı aķālīm-i ümemsin ki şehā
Yaraşur bezl-i kerem destüñe Hātemcesine

IV

Söyle māhiyyetūñ ey yār-ı ser-efrāz nedür

Bize keşf it bilelüm ol yüce pervāz nedür

Saňa nisbet-i suhan Hâfız-ı Şirāz nedür

Dem-i cān-bağş-ı bedī'üñdeki i'cāz nedür

Nedür ol hüsn-i edā 'İsī-i Meryemcesine

V

Feth ider Meşrebiyā memleket-i 'irfānı

Şevketüñ debdebesi tutdı bu çār-erkānı

Hüsrev-i Rūm u 'Acemdür derbānı

İrdi āvāze-i nazmum felege Hākānī

'Ālemüñ devleti hākān-ı mu'ażzamcasına

Tahmīs-i Nāṭıkı

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

I¹⁸⁴

Āh kim fāriğ u āzāde neyistānda iken

Vaṭanumdan beni dūr eyledi bu kayd-ı beden

Ney-i ten nağme-i cāna olalıdan mesken

Dem-be-dem kūşe gelür zemzeme-i ḥubb u vaṭan

Nāle kılsam n'ola ney gibi derūn-ı dilden

II

Nālemi gūş idicek bu ney-i tenden şanma

¹⁸⁴ Mecmuada tahmis yazmasına rağmen metinde muhammes şeklindedir.

Ḥarekāt eyle sükūn-ı ney-i senden şanma

Nağmemi Rāst [u] Ḥicāz aña Yemenden şanma

Şuretā gerçi neyüm nālemi benden şanma

Ne fiğān eyleyeni olmasa cāna neyzen

III

Ney şadāsı dili āgāh olana hātıfdür

Vaḥdet esrārını erbāb-ı dile kâşıfdür

Neyden ol ḥālet alur kim neğama vākıfdür

Ney şadāsı aña te'sīr ide kim 'ārıfdür

Kesb-i ḥālet idemez nağme-i neyden gören

IV

Sīnede āteş-i ğam ğonca gibi kat katdur

Getüren nāleye her dem beni ol ḥarḳatdür

Sebeb-i nevhā-i ney derd-i ğama fūrḳatdür

Nālesiz şabr idemez dil katı bī-ṭāḳatdür

Gūş idende ne 'aceb dıtrır ise dir dir ten

V

Beni 'ayb eylemeñ esrārı beyān eylerisem

Dīdemi ḥasretile eşk-feşān eylerisem

Şerḫa şerḫa dilümi na'ra-zenān eylerisem

Her nefesde n'ola ney gibi fiğān eylerisem

Yeter miḥnet tenümi eyledi revzen revzen

VI

Ol sehāyla ‘alem-i Hātem-i Tayy gibi dilā
 Koma efsürde-ṭabī‘at seni nı gibi dilā
 Cūşa gel bezme yetürsün seni mey gibi dilā
 Bād-ı āhıla pür it sīneñi ney gibi dilā
 Virse furşat bir iki dem saña bu deyr kühen

VII

Āteş-i ‘aşka yakup lāle iden Nāṭıķīyi
 Geh ruḥa māyıl ü geh ḥāle iden Nāṭıķīyi
 Nevḥa-zen rub‘a-i eklāle iden Nāṭıķīyi
 Ney gibi hem-nefes ü nāle iden Nāṭıķīyi
 Sensin ey dilber-i ‘ayyār dem-ā-dem sensin

Merḥūm ‘Ālī-i defter-dār¹⁸⁵

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 ‘Arab u Kürd¹⁸⁶ ü ‘Acem Arnavud Efrenc ü Urum

Şırf cāhil neferātı budur ey faḥr-ı kibār

- 2 Acı sözlerle gelüp¹⁸⁷ cümle mevācib dileyü¹⁸⁸

Ṭatlu cānumdan iderler beni dā‘im¹⁸⁹ bī-zār

¹⁸⁵ İ. Hakkı Aksoyak, (2018), Gelibolulu Mustafa Ali Divanlar, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695.gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0>, [erişim tarihi: 10.04.2020].

¹⁸⁶ Kürd: Türk G.A.D.

¹⁸⁷ gelüp: gelür G.A.D.

¹⁸⁸ dileyü: ister G.A.D.

3 Dūd-ı āhum elemümden toköz eflāke çıkar
Eşk-i çeşmüm yedi¹⁹⁰ deryâyı o dem kana boyar

4 ‘Ayn-ı ef‘î görünür ‘ayn-ı ‘ulûfe gözime
Lām u vāv ile dahı fā ile hā halka-i mār

5 Kātlanuñ bir iki¹⁹¹ gün diyü temennā kılsan
Herbiri kendi dilince sögüp eyler beni zār

6 ‘Arab olan ‘Arabī dil ile dā‘im¹⁹² bunı dir
Ene mā- ‘ārefu ġayrātū¹⁹³ fülūs ruh¹⁹⁴ fi ‘n-nār

7 ‘Acem olan neferuñ dahı dem-ā-dem sözi bu¹⁹⁵
Men tevaḳḳuf ne-konem haḳḳ-ı merāhim¹⁹⁶ şümār

8 Kürd olan velvele ile bunı irād eyler
Dekojim tā tu bizānī dirivī men tu biyār

¹⁸⁹ dā‘im: her dem G.A.D.

¹⁹⁰ yedi: dahı G.A.D.

¹⁹¹ Kātlanuñ bir iki: Şabr idüñ bir niçe G.A.D.

¹⁹² dā‘im: her dem G.A.D.

¹⁹³ ġayrātū: ġayruke G.A.D.

¹⁹⁴ ruh: rūḥ G.A.D.

¹⁹⁵ sözi bu: bunı dir G.A.D.

¹⁹⁶ merāhim: merā zūd G.A.D.

- 9 Şırf cāhil olanuñ Şırfça cevābı dañı bu

Gospodari day 'ulūfe nısam nijā govedār

- 10 Arnavudlar ğazabıla atulup üstüme dir

Taço ti Boğa y a merkezī 'ulūfe di-totviyār

- 11 Hep fireng yek-dil olup cümle ile dirler kim

Dāimü'l-boğa sinyor veyā ti pul-bār

- 12 Urumuñ da sözi bu o teşrik Uruma uyuñ¹⁹⁷

Dāne ekşer fī-toter to 'ulufe fa to par

- 13 Bosnavī dir be belki bilmezdüm men hemverti

Davire haqqumuzu hażretümüz defterdār

- 14 Bir iki var Çağatay ādemi anlar dañı dir

Bizge vir¹⁹⁸ haqqını biz Mekkeye kitken kişiler

- 15 Dir manavlar dañı vir aqçaña yoħsa çoķarıķ¹⁹⁹

İderik başuña²⁰⁰ ğiñ dünyeyi şol zūrı tolku dāķa key dar

¹⁹⁷ o teşrik Uruma uyuñ: kendi lisānı üzre G.A.D.

¹⁹⁸ vir: bir G.A.D.

¹⁹⁹ aqçaña yoħsa çoķarıķ: aqcamı yoķsa boķarıķ G.A.D.

²⁰⁰ başuña : başuña ğiñ dünyeyi G.A.D.

- 16 Bu zebānla zebāniler ider baña cefā
Böylelik ile²⁰¹ geçer 'ömr-i 'azīzüm her bār

[53a]

Muhammes-i Monla Ğarībī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

'Āşıkam hem bülbülem kūyuñ durur gül-zār men
Gāh olur mest-i harābum gāh olur hüşyār men
Gāh olur kemter gedāyum gāh olur hünkār men
Hem mü'ezzīn hem mu'arref hoş muşāhib yār men
Kātībem hem şā'irem dīnār men

II

Kimse yād itmez beni her kişinüñ bilişiyem
Hem 'imāret sūlḥtesi hem tekyenüñ dervīşiyem
Zevkıyam hem şevkıyam hem 'işiye hem nūşıyam
Hem zarīfem hem şabīyem hayli gökçek kişiyem
Bildi ra'nā işlerüm düşmenlerüm tağlar men

III

Hem haṭībem vā'azum va'z iderüm tefsīr ile
Himmetüm bālā vü gönlüm şan berāber pīr ile

²⁰¹ Böylelik ile: Bu felāketle G.A.D.

Vardur istihrāc-ı men ders iderüm takrîr ile

Hoş muvaşşahlar bilürem okuram tahrîr ile

Yaḥşî āvāzıla hoşça türkiler ırlar men

IV

Bir deli dīvāneyem kim yok durur aşlum benüm

Ki gider fikrüm başumdan ki gelür ‘aqlum benüm

Naḳş idüp gez dürlü budur şüretüm şeklüm benüm

Merd-i naḳḳāşam cihānda yok durur mişlüm benüm

Dolanurum kūy-ı yârı şanasın pergār men

[54b]

V

‘Āşıkı rüsvā kılan sevdā ‘ilācın bilürüm

‘Ālem içre her ne derd varsa ‘ilācın bilürüm

Ya ki dermānın bilürüm ya ‘ilācın bilürüm

Hem ṭabībüm ḥāzıḳum ḥummā ‘ilacın bilürüm

Şıçrarum āhū gibi hemoynar men

VI

Zāhid olup bīmden içmekden ırlasam gerek

‘İlmile göklere ağuben girü insem gerek

Dünyede Monla Ġarībī gibi egilsem gerek

Gerçi bilmem ne ‘Arabca Farsī öğrensem gerek

Türkî sözler söyleyicek şu gibi çağlar men

Kaşide-i Āgehī Bi-İştālāh

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Çekdirüp firķatañı bizden ırağ olduñ sen
Baħr-i firķatde niçe furtunalar çekdüm ben
- 2 Sen yıķarsın bu yaķalarda göñüller şehrın
Dil ü cān mülkinı yağmā idici sensin sen
- 3 Bād-ı ‘aşķuñ alavand eyledi şabrum gemisin
İlevend oldu göñül tıflı senüñ derdüñden
- 4 Barbarıçañ siyeh atlasdan olaldan cānā
Gemici neftilerin ‘āşık-ı zār itdüñ sen²⁰²
- 5 Seyr iden rüyuñı²⁰³ deryāda irişür Hızra
Ķadre uğrar seni bir kerre Ķadırgada gören
- 6 Baħr-i ‘aşķ içre yürürsem n’ola yelken toruda
Bir ħarāmī baķıcı yāre esīr oldum ben

²⁰² XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili adlı makalede 4.beyitten sonra mecmuada olmayan farklı beyit ler yer almaktadır.

²⁰³ Rüyuñı: yüzüñü GDM

[54a]

- 7 ‘Aşk deryāsına şalduñsa gönül zevrağını
Bulımazsın bu yaçalarda dilā sen mesken
- 8 Kūlzūm-i ‘aşka sefer eylemege ‘azm eyle
Rūzgār eyle yūri tenta fora sök yelken
- 9 Alamarğayıla yūri yoğısa yel yelkende
Çünkü ‘āşık olamazsın hele bārī yelten
- 10 Baħr-i ‘aşka düşeli oldu muhālif çenber
Korkum oldur ki gele bād-ı belā yaprakdan
- 11 Rūzgār oldu muhālif başuma üşdi belā
Başladı geldi qarıntı yine başdan kıçdan
- 12 Eger olduñsa maħabbet denizinde mellāh
Pusula şevkı gerek ħartī-i ğam [u] derd ü miħen
- 13 Cānda şugur yadurur derd ü belā renc ü ‘anā
İstifā oldu gönül mangaları miħnetden

14 Geldi çatdı dil ü cān zevraķına derd ü belā
Bizi ignetmege bu fülk-i felek tıtdı dümen

15 Götür ırğalyayı olma paçariz ey ağıār
Yāri ben baħr kenārında kinār eyler iken

16 İtmek isterseñ eger bāğ-ı cinānda manca
‘Amel ü zühd komanyasını vāfir yüklen

17 Orsa varsañ ıkamazsın poa gitseñ girdāb
Nice kullansañ atar araya bu keştī-i ten

18 orşan ol hāşılı dünyādan alarğa olıgör
Bu hayırsuz atada ırma dilā ise seren

[55b]

19 Yār ağıārla deryāya ıkar seyrāna
Ehl-i dil ‘āşık olan volta urur giñ yaķadan

20 Dūd-ı āhum direk oldu bu zemīn keştīdür
Bir yeñi yelken olupdur aña gerdün-ı kühen

21 Hūblar forsa açup saña kenār olmazsa

Olma anlardan alarga bir iki gün kıatan

- 22 Ey gönöl niçe yatarsın bu limān-ı tende
Himmetün lengerin al mevsimidür aç yelken

- 23 Himmetün göncüğüñ elden şalıvırme zinhār
Keşt-i şabruñı şakla alavand olmağdan

- 24 Olmadın lenger-i ten baħr-i fenāya fonda
Pupa ālātıla cān fūrķatesini kıullan

- 25 Ey dirīgā bizi ġāfille zebūn itdi hevā
Geldi çatdı demür üstinde yaturken düşmen

- 26 Baħr-i ‘aşķ içre olan ‘āşıkā pend ey zāhid
Ķaradan ālet oñarmağ gibidür geñ yağadan

- 27 Yā İlāhī bizi girdāb-ı hevādan kıurtar
Bize yol vir varalum bir ilimana erken

- 28 Kelimātum dürr-i deryā-yı haķīķat añlar
Baħr-i ma‘nāda şināverlik iden ehl-i suħan

29 Olsa deryâ kumu miqdârı kayurmaz derdüñ

Sâ'ati var geçer ey Âgehî şabr it katlan

[55a]

Kaşide-i Mezbûre Tahmîs-i Za'fî²⁰⁴

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

I

Yüri ey baħr-i melâhatde ħapûdānlık iden

Dili girdāb-ı ğam içinde belâlarla koyan

Geçüp alargā yanumdan voĝa fırtıla²⁰⁵ hemen

Çekdirüp fūrķatiñi bizden ıraĝ olduñ sen

Baħr-i fūrķatte niçe furtunalar çekdüm ben

II

İdüp a'dā gibi yār bula²⁰⁶ cihānuñ zahrın

Baňa²⁰⁷ cevı eyleyüp içürme felâket zehrın

Getürüp başuma 'ummān-ı belānuñ ħahrın

Sen yıķarsın bu yaķalarda göñüller şehrın

Dil ü cān mülkini yaĝmā idici sensin sen

²⁰⁴ Tietze, A., XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili Makalesi, Türkiyat Mecmuası, s.17.

²⁰⁵ voĝa fırtıla: düşe ħırtıla AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²⁰⁶ İdüp a'dā gibi yār bula: alıp aĝyār gibi n'ola AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²⁰⁷ Baňa: bize AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

III

Ṭālī‘um alyetesi almaz umarum girüde
 Rüzgār ile felek fülk-i murādum yürüde
 Ser-fürü eylemeyüp düşmene yaşda uruda
 Bar-i ‘aş içre yürürsem n’ola yelken oruda
 Bir arāmī baıcı yāre esīr oldum ben

IV

Niçe bir cāna avāle ılasın am kümesin²⁰⁸
 Yem-i ‘aşuñ amıla itme helāk ādemīsin
 Ṭāatüm almadı ey meh daı minetde misin
 Bād-ı ‘aşuñ alavand eyledi şabrum gemisin
 İlevend oldu oñül tıflı senün derdüñden

V

Ḥāk-i pāyüñe özüm yaşı revān olsa n’ola
 Ey gül-i bāğ behiştüm bedel olmaya saña
 Yaraşur saña hemān ırmızılar gibi²⁰⁹ şanemā
 Barbariañ siyeh atlasdan olaldan cānā
 Gemici neftilerin ‘āşık-ı zār itdüñ sen

VI

Kimi yemde kimi şarāda irişür Hızra
 Çāresiz aldıı esnāda irişür Hızra

²⁰⁸ Kümesin: kömisin AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²⁰⁹ kırmızılar gibi: fermeneler gey sānem-ā AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

‘Āşık ammā ruḥ-ı zībāda irişür Hızra

Seyr iden rüyuñı²¹⁰ deryāda irişür Hızra

Ḳadre uğrar seni bir kerre Ḳadırğada gören

VII

Hüblar resmi budur mâyil olur nā-dāna

Ehl-i²¹¹ ‘irfānla gitmez bir ādem²¹² yabana

Āh kim gayretle döndi yaşum²¹³ ‘ummāna

Yār ağyārla deryāya çıkar seyrāna

Ehl-i dil ‘āşık olan volta urur giñ yaḳadan

VIII

Gel şerī‘atden ırağ olma emīn keştīdür

Rāh-ı Hāḳḳa saña varmağa mu‘īn keştīdür

Baḥr-i ‘aşḳ içre tenüm daḥı hemīn keştīdür

Dūd-ı āhum direk oldı bu zemīn keştīdür

Bir yeñi yelken olupdur aña gerdün-ı kühen

[56a]

IX

Ġam-ı cānāneyi ni‘met diyü germ olma dilā

Elem ü derdle cān meclisi pür göre gilā²¹⁴

Ehl-i ‘aşḳuñ daḥı artuḳ yeyüp içdigi n’ola²¹⁵

²¹⁰ Rüyuñı: yüzüñi AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²¹¹ Ehl-i: velī AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²¹² Ādem: adım AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²¹³ Yaşum: başum AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²¹⁴ Elem ü derdle cān meclisi pür göre gilā beyitid AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010) makalesinde şekildedir: Ḳasdı oldur ki bu ten ḳayıgını ḳıla fenā.

Cānda şuğur yadurur derd ü belā renc ü ‘anā

İstifā oldı gönül mangaları miḥnetden

X

Yine ğam baḥri ḥurūş itmege başladı bu dem

Kaşdı oldur ki bu ten kayıgını kıla ‘adem

Ḳurtuluş yokdur elinden soñı bilmem nice idem

Geldi çatdı dil ü cān zevraḳına derd ü elem²¹⁶

Bizi çignetmege bu fülk-i felek dutdı dümen

XI

Ḥarekāt itdi yine cūşa gelüp baḥr-i belā²¹⁷

Dil-i bī-çāreyimiḥnetde kıoya²¹⁸

Yā İlāhī ḳuluña çāre meger senden ola

Rūzgār oldı muḥālif başuma üşdi belā

Başladı geldi ḳarıntı yine başdan kıçdan

XII

Mevc-i ğam zāhir olup oldı muḥālif deryā

Şaldı girdāba gönül ze vraḳını bād-ı belā

Ḥazret-i Nūḥ nebī saña meger rehber ola

Rūzgāruñ ḳarışık esdi ḥazer eyle dilā

Üstine aldurasın tīre Mevlā yanuma seren²¹⁹

²¹⁵ Ehl-i ‘aşḳuñ daḥı artuḳ yeyüp içdigi n’ola beyiti GDM’de şu şekildedir: Ehl-i artuk yeyüp içtügi daḥı olsa n’ola.

²¹⁶ Derd ü elem: bād-ı belā AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²¹⁷ "belā" kelimesinin üzerinde "fenā" yazmaktadır.

²¹⁸ kıoya: kıoma AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

[57b]

XIII

Puşulasız pusula bu yola kılduñ çü sefer²²⁰

Ey re'îsüm gözüñ aç irdi felâketden eser

Bî-çâruz²²¹ koma arada yûri âlâtuñ öñer

Bahr-i 'aşka düşeli oldu muhâlif çenber

Korğum oldur ki gele bād-ı belâ yaprakdan

XIV

Kâfir nefse gazâ eyle budur aşıl şalâh

Jeng-i gamdan aç a mir'ât-ı dili ol Fettâh

Ṭut kulağıñı saña gör ne dirüm ey sebbâh²²²

Eger oldunsa maḥabbet denizinde mellâh

Pusula şevkı gerek ḥartî-i ğam [u] derd ü miḥen

XV

Ey göñül mülküñe rüsvâyılık itmiş aķını

Yağmalatduñ gibi şabruñı şaķını şaķını

Sîneye alduñ ise mihr ü muḥabbet oķını

'Aşķ deryâsına şalduñsa göñül zevraķını

Bulımazsın bu yaķalarda dilâ sen mesken

XVI

²¹⁹ AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)makalesinde XII de bulunan beyitler yoktur.

²²⁰ kılduñ çü sefer: kıldukda sefer AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²²¹ Bî-çâruz: paçariz AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²²² sebbâh: fellâh AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

Ṭālī‘u baḥtuñ eger mevsimi yār olmazsa

Ol ḥarāmī yıķıcı körpe²²³ şikār olmazsa

Dāmen-i şabra papuş²²⁴ āḥir-kār olmazsa

Hūblar forsa kaçup saña kenār olmazsa

Olma anlardan alarğa bir iki gün kıatan

[57a]

XVII

Dil-i āşūfteye ‘aşķ oldu çü bend ey zāhid

Düşüp ‘ummān-ı ğama oldu levend ey zāhid

İstemez²²⁵ dil-i sūzuñ olursa da kıand ey zāhid

Baḥr-i ‘aşķ içre olan ‘āşıkā pend ey zāhid

Ķaradan ālet oñarmaķ gibidür geñ yaķadan

XVIII

Gitmesün bir dem elüñden göreñ²²⁶ olup saña yār

Baḥr-i miḥnetde gez āvāre olup bulma kenār

Tek yüzüñ görmeyelüm bizden ırağ ol yūri var

Götür ırğalyayı olma paçariz ey āĝyār

Yāri ben baḥr kenārında kinār eyler iken

XIX

Yatur ğafletle kıarar eyleyü bir meskende

²²³ yıķıcı körpe: ḥarāmī baķıcı AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²²⁴ Papuş: yapış AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²²⁵ İstemez: dinlemez AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²²⁶ Göreñ: kürek AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

Düşmen-i nefse şaķın olmayasın t -bende
 Baħr-i ‘aşka sefer eylemege ‘azm it sen de
 Ey g  n l ni e yatarsın bu lim n-ı tende
 Himmet   lengerin al mevsimid r a  yelken

XX

Miħnet- b d-ı felek şanma dil  c y-ı s r r²²⁷
 Bu fen  etegin  ²²⁸  te yaķasın a a ur
 D men-i t ‘ati t t f lk-i dili H k yola s r²²⁹
 K rşan ol h şılı d ny dan alarĝa olıĝ r
 Bu hayırsuz a ada t rma dil  ise seren

XXI

İħtiy t la y ri yolu ı řoylamaĝla
 K rk lar  ekmeyesin dil-i H k a baĝlanmaĝla²³⁰
 Va t ola b d-ı mur d ire kolaylamaĝla²³¹
 R zg r   pupe olmazsa olamaĝla²³²
 Y ri dery   zerinde bir iki g n oyalan

XXII

T ĝrı yoldan bocalar²³³ olmayasın nefse şik r
 Bir iki s ‘at olan²³⁴ ‘ mre cih nda ne ş m r

²²⁷ dil  c y-ı s r r: ola c y-ı huz r AT:XVI. Asır T rk şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²²⁸ Etegin  : enginin   AT:XVI. Asır T rk şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²²⁹ yola s r: bula g r AT:XVI. Asır T rk şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²³⁰ Baĝlanmaĝla: Baĝlamaĝa AT:XVI. Asır T rk şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²³¹ Va t ola b d-ı mur d ire kolaylamaĝla:   n ele girmeye so  ucı y r aĝlamaĝla AT:XVI. Asır T rk şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²³² Olamaĝla: avlamaĝla AT:XVI. Asır T rk şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

²³³ Bocalar: po alatma AT:XVI. Asır T rk şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

Yelken altında yürüt düşmene yol virme ey yār
 Himmetüñ göncügiñ elden şalıvirme zinhār
 Keşti-i şabruñı şakla alavand olmağdan

XXIII

Rehberi ‘aşk olanuñ kalmadı hiç yabanda
 Cehd idüp ‘aşkı şikār eyleyegör var sen de
 Eyleme cânuñı ser-geşte bu baħr-i tende
 Alamarğayıla yüri yoğısa yel yelkende
 Çünkü ‘āşık olamazsın hele bārī yelten

XXIV

‘Ömrüñi zāyi’ idüp bezm-i hevā-yı meyle
 Ğarķ-ı ‘işıyān olup eyyāmuñı gel virme yele
 Aç gözüñ bir daħı fırsat ele girmez böyle
 Kulzüm-i ‘aşka sefer eylemege 'azm eyle
 Rūzgār olsa yüri tenta fora sök yelken

XXV

Olmuş kimisi cümle cihān mülkine sulṭān
 Başında ğam tañtana-i şevket-i dīvān
 Ammā kiminüñ kudreti yok mu‘nis duran
 Her birisi hālince yine harām u zindān
 Halka cihān ‘ālemi kıldıkda tecellī

²³⁴ sā‘at olan: günlük ‘ömre AT:XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili(A.Tietze 2010)

Her şahşı birer halle kılmış mütellî

[59b]

Ġazel-i Sulţān Süleymān Tahmīs-i ‘Aşk²³⁵

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Ülfet-i ‘aşk eyleyen ünsiyyet-i cān istemez

İltifāt-ı halk u teklīfāt-ı insān istemez

Terk ider cümle cihān mülkiñi ‘unvān istemez

İhtiyār-ı fakr iden dergāh u eyvān istemez

Zād-ı ğamdan özge hergiz kendüye nān istemez

II

Eyleyenler gūşe-i fakr u fenāyı ihtiyār

Tāc-ı hūrşīd ü felek tahtında eylerler qarār

Mā-sivādur ‘aynına²³⁶ almaz bu fānī kār u bār

Şol ki istiġnā serīrine²³⁷ oturdı şāh-vār

Ser-te-ser olmaġa heft-iġlīme sulţān istemez

III²³⁸

Dāġlarla lāle-zār sīnem olmış bāġ u rāġ

Cūybār-ı eşküm ol bāġ içre aķar çağ çağ

N’ola gülzār-ı cihān seyrinden eylersem firāġ

²³⁵ Süreyya, Uzun, Üsküdarlı Aşkî Divanı Tenkitli Metin, Nesre Çeviri ve 16. Osmanlı Hayatının Divandaki Yansımaları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2011.

²³⁶ ‘aynına: ayna AD

²³⁷ Serīrine: serīrinde AD

²³⁸ ‘Aşkî dīvānında 3. bendler ile 4. Bendler yer değiştirmiştir.

Sīnesine her ki kesdi²³⁹ yaqdı tāze tāze dāğ

Eylemez bāğa naẓar seyr-i gülistān istemez

IV

Nūr-ı Mevlā²⁴⁰ ile çünkim mü'minüñ ẓalbi ٲolar

Feyz-i Hāqdan ٲutar āfākı ziyāsı ser-te-ser

Sāyesinden mihr ü māh eyler temennā nūr u fer

Şu'le-i āhı kimüñ kim 'āleme pertev şalar

Zerreze almaz günü ol māh-ı tābān istemez

[59a]

V²⁴¹

Dil²⁴² ğamından özge 'aşq ehline olmaz pīrehen

Meclis-i 'uşşāqda bī-lafz u şavt olur suhan

Pādişāh-ı 'aşq u dergāhı açık gelsün gelen

Bāb-ı Hāqdan redd olunmaz kimse varur isteyen

Men' olunmaz hiç kes 'aşq ehli derbān istemez

VI

Ẕılsalar kūyuñda cānā cism-i efgārum dü-nīm

İşigüñden bıraқdum²⁴³ gitmem yabana Hāq 'Alīm

Çün buyurmuş Hāzret-i Sultān Süleymān bin Selīm

Ol ki 'aşq ehlidür olur kūy-ı dilberde muķīm

²³⁹ Kesdi: kesdi

²⁴⁰ Mevlā: Allāh AD

²⁴¹ Aşki divānında 5.bendler ile 6. bendler yer değiştirmiştir.

²⁴² Dil: dāğ AD

²⁴³ Bıraқdum: bir ƣadem AD

Eyleyüp dīvānelik kūh u beyābān istemez

VII

‘Aşķiyā cām-ı ezeldür cāmı bī-hūş eyleyen

Yād kılmaz ‘ālemi kendin ferāmūş eyleyen

Kaṭreye şaymaz muḥīṭi ‘aşķıla cūş eyleyen

Ey Muḥibbī yār elinden bir kaḍeḥ nūş eyleyen

Ger olursa Hızr elinden²⁴⁴ Āb-ı Ḥayvān istemez

Müseddes-i Atâî²⁴⁵

Fe‘lātün/fe‘lātün/fe‘lātün/fe‘lātün

I

Bī hamdillāh idüp taḥrik bād-ı luṭf-ı Yezdānī

Hıram itdi sa‘ādet bağınun serv-i ḥırāmānı

Çeküp hāk-i rehin mānende-i kuhl-ı Şıfāhānī

Seher bu matla‘ı gördüm oḡur hayli senā-ḥānī

Şafā geldüñ eyā dūd-ı sipihrüñ mihr-i raḥşānı

Ġubār-ı maḡdemüñle rüşen itdün çeşm-i ‘āyanı

[60b]

II

Cemālün āfītābından zemāne pür-ziyā oldı

²⁴⁴ Ger olursa hızr elinden: hızr elinden ger olursa AD

²⁴⁵ Saadet Karaköse(2017), Nev‘î-Zāde Atâî Dîvânı, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55734.nevi-zade-atayi-divanipdfpdf?0>, [erişim tarihi: 10.04.2020].

Ayağũn toprağı çeşm-i zamāna tũtĩyā oldu
 Misal-i çarh-ı mĩnā sīneler şāfĩ şāfa oldu
 Dil-i tārĩk rũşen dīde-i cān rũşenā oldu
 Şafā geldũn eyā dũd-ı sipihrũn mihr-i raşşānı
 Ğubar-ı mağdemũnle rũşen itdũn çeşm-i ‘āyanı

III

Ekābir hĩdmetũnde bende-i fermānuñ olsun hep
 Gedālar devletũnde mazhar-ı ihsānuñ olsun hep
 Kudũmuñ gũş idenler hāzır-ı dīvānuñ olsun hep
 İşigũnde dil ü cāndan kuluñ kurbānuñ olsun hep
 Şafā geldũn eyā dũd-ı sipihrũn mihr-i raşşānı
 Ğubār-ı mağdemũnle rũşen itdũn çeşm-i ‘āyanı

IV

Halepden şehir-i İstanbula geldũn ‘izz ü devletle
 Ğarĩk-i baħr-ı ihsān itdũn ol eṭrāfĩ himmetle
 Muḥaşşal cezr ü medd izhār edũp esbāb-ı şevketle
 Çekildũn yine geldũn yiriñe şimdi sa‘ādetle
 Şafā geldũn eyā dũd-ı sipihrũn mihr-i raşşānı
 Ğubār-ı mağdemũnle rũşen itdũn çeşm-i ‘āyanı

V

Rikābuñ şu‘lesiyle kurş-ı²⁴⁶ mihr-i táb-dār itdũn

²⁴⁶ kurş-ı : feyz-i NAD

Cemālūñ perteviyle deşt ü kühî tâb-dâr itdūñ
 ẖarâr it burc-ı devletde yiter geşt ü güzâr itdūñ
 Bizi yol gözlemekden hûre-çeşm-i intizâr itdūñ
 Şafâ geldūñ eyâ dūd-ı sipih-rûn mihr-i raḥşânı
 Ğubar-ı maḳdemūñle rûşen itdūñ çeşm-i ‘āyanı

[60a]

VI

Şarâb-ı rûḥ bâḥş-ı nazma ḥumdur çün dil-i dâna
 Müseddes ol şarâba sāğar-ı şeş hânedür gūyâ
 O şahbâdan ‘Aṭâyî ḳaldırup bir cām-ı ğam-fersâ
 Şunar ma‘zûr tut ey dâver-i dünyâda bezm-i ârâ²⁴⁷
 Şafâ geldūñ eyâ dūd-ı sipih-rûn mihr-i raḥşânı
 Ğubar-ı maḳdemūñle rûşen itdūñ çeşm-i ‘āyanı

Müseddes-i ‘Aṭâyî²⁴⁸

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

I

Şâm-ı hicrân içre şem‘üm²⁴⁹ âh-ı âteş-bâr olur
 Görinen ancak yanumda²⁵⁰ sâye-i dīvâr olur

²⁴⁷ dünyâda bezm-i ârâ: Devrân-ı mülk-ârâ NAD

²⁴⁸ Saadet Karaköse(2017), Nev‘î-Zâde Atâyî Dîvânı, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55734.nevi-zade-atayi-divanipdfpdf?0>, [erişim tarihi: 10.04.2020].

²⁴⁹ şem‘üm: şem‘ün NAD

²⁵⁰ Ancak yanumda: yanumda ancak NAD

Meskenüm künc-i belā yārüm ğam-ı aġyār olur

Ülfet itmek derd u miḥnetle ne müşkil kār olur

Ğande bir ğam yārsız ıalşıa benümle yār olur

Bir belā kim şāhibin bulmaz baña ğam-ḥ̣ār olur

II

‘Aşık u zāruñ kimi mehcūr-ı bezm-i dil-rübā

Kiminüñ bār-ġam-ı aġyār ile ıadd-i dü-tā

Ğısmet olaldan cihāne miḥnet ü derd ü belā

Her kişı bir ğamda herkes bir belāya mübtelā

Ğande bir ğam yārsız ıalşıa benümle yār olur

Bir belā kim şāhibin bulmaz baña ğam-ḥ̣ār olur

[61b]

III

Ğüşe-i rāḥatda iller eyleyüp ‘ayş u demin

‘İşret-ābād itdiler dehrüñ sarāy-ı mātemin

Ğalk-ı ‘ālem def‘-i ğam itmekde bulup²⁵¹ hem-demin

Baña mı ışmarladılar cümle dünyānuñ ġamın

Ğande bir ğam yārsız ıalşıa benümle yār olur

Bir belā kim şāhibin bulmaz baña ğam ḥ̣ār olur

IV

Eyleyüp hicrüñ beni hem ḥāl-i Ķays u Kūh-ken

²⁵¹ Bulup: buldu NAD

Gerçi olmuşdur yirüm peygüle-i derd ü mihen
 Herkesiñ hālince²⁵² var eglencesi ey sīm-ten
 Künc-i miḥnetde beni tenhā mu şanduñ şimdi sen
 Kānde bir ğam yārsız qalşa benümle yār olur
 Bir belā kim şāhibin bulmaz baña ğam-ḥār olur

V

Çıkşam eflāke eger āh-ı şerer-bārum gibi
 Zīr-i hākke girsem eşk-i çeşm-i hūn-bārum gibi
 Bulur elbette yine baht-ı siyeh-kārum gibi
 Ğam-güsārum hem-demüm yār-ı vefā-dārum gibi
 Kānde bir ğam yārsız qalşa benümle yār olur
 Bir belā kim şāhibin bulmaz baña ğam-ḥār olur

VI

Mübtelāyı ‘aşq olaldan hāturu āşüfte-hāl
 Deşt-i vāḥşetdür ‘Āṭāyī menzilüm Mecnūn- misāl
 ‘Uzlet itmişken cihānda²⁵³ kılmağa def‘-i melāl
 Ğuşşa vü ğamdan yine kurtulmağa yokdur mecāl
 Kānde bir ğam yārsız qalsa benümleyār olur
 Bir belā kim şāhibin bulmaz baña ğam-ḥār olur

[61a]

Ġazel-i Yahyā Efendi Tahmīs-i ‘Āṭāyī²⁵⁴

²⁵² hālince: gönlüñce NAD

²⁵³ Cihānda: cihāndan NAD

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

I

Dil ü cāna belādur ẓadd-i bālā dil-rübālarda²⁵⁵

Belā üzre belādur bir yaña zülf-i dü-tālarda

Dilā bir sen degülsin bend-i zencîr-i cefālarda

Ne diller var o zülf-i pîç-pîçe mübtelālarda

Ne âdem cânları ẓurtulmadı ẓaldı belālarda

II

Meyân-ı hûb-rûlarda görüp sendil-ber-i cāna

Göñül virdümse kâfir olmadum ben ey büt-i ra‘nā

Yüziñe baqmayup şad-pāre eylersin hazef-āsā

Çalarsın yirlere kaḥr ile mir‘ât-i dili ammā²⁵⁶

Ele alur çoğ olur ānı şahum dil-rübālarda

III

Diriğ ol yār ağıyāra olaldan hem-dem ayrılmaz

Dil-i mecrûḥ-ı baḥr ü ‘aşıkdan nitekim merhem ayrılmaz

Göñül sırr-ı ğam-ı ‘aşkuñla olmış maḥrem ayrılmaz

Ferah gelmez ğamuñ āvāre dilden bir dem ayrılmaz

Beni bir şād ider yok yādlarda āşinālarda

IV

²⁵⁴ Saadet Karaköse(2017), Nev‘î-Zâde Atâyî Dîvânı, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55734.nevi-zade-atayi-divani.pdf?0>, [erişim tarihi: 10.04.2020].

²⁵⁵ Dil-rübālarda: dil-rübālarda NAD

²⁵⁶ NAD'da beyit şu şekildedir: Çalarsın kaḥr ile mir‘ât-i dili yirlere ammā.

Hoş ol derviş kim pā-māl iken hāk-i mezelletde
 Ğınā-yı kalb ile dā'im ola devletde 'izzetde
 Misāl-i serv-i āzāde turup kūy-ı ferāğatda
 Kānā'āt küncine mālın olup künc-i selāmetde
 Fıkr olrsa duran baş egmez gedālarda

V

[62b]

Haṭṭ-ı dilber gibi tıtdı çemen taraf-ı gülüstānı
 Esüp bād-ı şabā itdi nevā murğ-ı hoş-elhānı
 'Aṭayī gibi bī-dār eyle sende dīde-i cānı
 İrişdi yine Yahyā-feyz ebr-i lutf-ı Yezdānī
 Tarāvet var çemenlerde leṭāfet var havālarda

Ġazel-i Yahyā Efendi Tahmīs-i 'Aṭayī²⁵⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

Ey gül bāğ-ı leṭāfet iltifāt itdükçe sen
 Gülşen-i kūyuñda oldum çeşm-i ā'dāya diken
 Ġayret-i 'aşkuñla olmuşdur muḥammer hāk-i ten
 Rüzgār ile ğubār olursa da cāna beden
 Kōmıyam tenhā ḥayālün dīde-i ağıāre ben

²⁵⁷ Saadet Karaköse," Nev'izāde Âtayı Divanı", <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55734.nevi-zade-atayi-divani.pdf?0>[erişim tarihi: 09.10.2019].

II

Cevri baḥş²⁵⁸ gerdiş-i dolāb-ı çarḥuñ devrine
 Yārūn ammā itdügi mümkin degüldür kim dine
 Devr elinden ‘uḳd-i ğamla pūr olmışken yine
 Cān uzatmak neydi çarḥuñ döne döne cevrine
 Nev-civānum rişte-i cānum ideydi pīrehen

III

Pīr-i mey ḥāneyle dün seyr-i sarāy-ı seyr edüp
 Gördüm itmiş nice şahbā ile pūr ḥayr idüp
 ‘Ārifāne şohbet itdük ḥāneyi bī-ğayr idüp
 Ḥumlar içre bādenüñ mestāne cūşın seyr idüp
 Didüm ey pīr-i muğan yok mu bize ol bādeden

[62a]

Müseddes-i Fuḫūlī²⁵⁹

Mef‘ūlü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

I

Dün sāye saldı başuma bir²⁶⁰ serv-i ser-bülend
 Kim ḳaddi dil-rübā idi reftārı dil-pesend
 Güftāra geldi nāgeh açup la‘l-i nūş-ḥand
 Bir piste gördüm anda döker rīze rīze ḳand

²⁵⁸ baḥş: nedür NAD

²⁵⁹ İsmail Parlatır, **Fuḫūlī Türkçe Divan**, Akçağ Yay. 2014,s.412.

²⁶⁰ bir: ol F.D.

Şordum meger bu dürc-i dehendür didüm didi

Yok yok devā-yı derd-i dehānuñmıdır senüñ

II

Egmiş hilālî üstine taraf-ı külāhını

Çok dil-şikestenüñ göge yetürmiş āhını

Zülfin dağıtdı gizledi ebr içre mähını

Gördüm yüzinde halka-i zülf-i siyāhını

Ol²⁶¹ pīç ü tābı çok ne resendür didüm didi

Devr-i ruhumda rişte-i cānuñ durur senüñ

III

Virmiş fürüg şem‘i ruhı gün çerāğına

Şalmış şikest serv-i kadı gül budağına

Dün serv tek başanda kadem göz bulağına

Bir nice hārdan elem irmiş ayağına

Gül bergine batan ne dikendür didüm didi

Müjgān-ı çeşm-i eşk-feşānuñ durur senüñ

IV

Seyr ile şaldı bağa güzer ol semen-‘izār

Envā‘-ı zīb ü zīnet ile faşl-ı nev-bahar

Açmış²⁶² gül üzre sünbül-i gīsū-yı müşg-bār

Yakmış laţif ayağına gül-berg tek nigār

²⁶¹ ol: şol F.D.

²⁶² Açmış: dökmüş FD

Nesrîne reng-i lâle nedendür didüm didi

Ėamzem ĥadengi dökduği ĥanuñ durur senüñ

V

Düşmiş ‘izārı üzre mu‘anber selāsili

Āşüfte-hāl idüp nice bī-şabr u bī-dili

‘Aqlumnı vālih eyledi şekl ü şemā’ili

Göz gördi ĥāmetüñ dil ü cān oldu mā’ili

Veh bu ne tırfa serv-i ĥemendür didüm didi

Manzūr-ı dīde-i nigerānuñ durur senüñ

VI

Seyl-i sirişküm oldu revān ĥāk-i kūyına

Cān vālih oldu la‘l-i leb ü güft ü gūyına

Dil düşdi dām-ı silsile-i müşg-būyına

Ol laĥza kim şataşdı gözüm zülf ü rūyına

‘Akreb meh-i münīre vaţandur didüm didi

Ārayış riyāz revānuñdur senüñ

VII

Dün şubh-dem ki lâle vü nesrîn şalup niĥāb

Gül ĥehresinden aldı şabā perde-i ĥicāb

Gül-zāra çıkdı seyr ile ol reşĥ-i āfitāb

Şeb-nem nisārın itdi yüküş lü’lü-i ĥoş-āb

Budur nedür ne dürr-i ne ‘Adendür²⁶³ didüm didi

Ebsem Fuzûlî eşk-i revānuñ durur senüñ

Tahmīs-i Nev‘ī Efendi²⁶⁴

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

I

Ne mümkün oldu ğam-ı fūrkatünle ülfet idem

Ne çāre var ki²⁶⁵ talebünden senüñ ferāgat idem

Ne kādirem ser-i kūyuñ varup ziyāret idem

Ne fırsat oldu saña hālūmi şikāyet²⁶⁶ idem

Ne vüs‘at oldu ki hicrān ğamın rivāyet idem

[63a]

II

Hemīşe olmada mümted zamān-ı ğuşşa vü ğam

Hemīşe derd ü elem bī-şümār u rāhat kem

Ne bir qarīn-i muvāfıķ var olmağa hem-dem

Ne bir şehenşeh-i ‘ādil bulundu kim varam

Bu zulmı ‘ādet iden şāhdan şikāyet idem

III

Ne bād-ı āh ile ol servi eyledük meyyāl

Ne eyledi eser ol mū-miyāna kıt-ile kāl

²⁶³ Budur nedür ne dürr-i ne ‘adendür: bunlar nedür ne dürr-i adendür FD

²⁶⁴ Mertol Tulum, Nev‘i Divan Tenkidli Basım, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1977,s.215.

²⁶⁵ ki: - ND.

²⁶⁶ şikāyet: hikāyet N.D.

Şalāh-ı kār ise şimden girü hayāl-i muḥāl
 Ne ‘arz-ı ḥāle meded var ne dilde şabra mecāl
 Ne çāre n’eyleyeyim²⁶⁷ bilmezim ne ḥālet idem

IV

Murād-ı dilber için nā-murād olup dā’im
 Göñül vilāyetine ‘aşkı eyledüm ḥākim
 Bu kāra şanma ben ey müdde’ī olam nādīm
 Murādı çün beni güldürmemekdür ey²⁶⁸ zālīm
 Revā budur ki hemān ağlamağı ‘ādet idem

V

Yanuñda²⁶⁹ eyleyüp ağıyār ben gedāyı ğarīb
 Düşürdi rāh-ı beyābān-ı hecre bī-takrīb
 Ne çāre çünki degülmiş vişālūñ aña naşīb
 Kapuñda ölmege Nev’ī ‘ye māni‘ oldı raķīb
 O seg kıomadı ki bir laḥza istirāḥat idem

[64b]

Muḥammes-i Yahyā Big

Mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün

I

Yā Rab ḥasretile benüm alma cānumı

²⁶⁷ Ne’yleyeyim: Ne’yleyeyin N.D.

²⁶⁸ ey: ol N.D.

²⁶⁹ yanuñda: yanuñdan N.D.

Bir dahı göreyüm meh-i nā-mihr-bānumı

Cānānumı cefā kılcı nev-cüvānumı

Şāhin baķışlu yārümi rūḥ-ı revānumı

Sulṭānumı efendümi şāh-ı cihānumı

II

Dā'im-i taşavvurum bu idi āşinā ola

Gün yüzünñ teveccühi benden yaña ola

‘Aşķ-ı nihānı derd-i derūna devā ola

Kim dir idi ki çaķ bu kadar bī-vefā ola

Sulṭānumı efendümi şāh-ı cihānumı

III

Varsam sarāyına nitekim nāle vü fiğān

Bir ḫāl olur ki söyleyemez ḫālümü zebān

Tedbīrimüñ birin idemez cān-ı nā-tüvān

‘Aķlum şaşar dilüm tıtilur göriceķ hemān

Sulṭānumı efendümi şāh-ı cihānumı

IV

Seyrāna çıķsa gün gibi zerrīn-ķabā ile

Ķapusı ķullarıyla niķe mübtelā ile

‘Ālem tolar du‘ā vü şadā-yı senā ile

Ķurbān olur yolında görenler²⁷⁰ ālāyıla

²⁷⁰ Görenler: güzeller YD

Sulṭānumı efendümi şāh-ı cihānumı

V

Ben nice medḥ idem ki cemālını el bilür

Gün gibi bī-naẓīr bilür bī-bedel bilür

Bu ‘izzete bu devlete ġāyet maḥal bilür

Yaḥyā ‘ale’l-ḥuşûş ziyāde güzel bilür

Sulṭānumı efendümi şāh-ı cihānumı

Müseddes-i ‘Ulvi²⁷¹

I

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Sevdüñ ey dil yine bir tāze gül ra‘nâyı

Arturursañ n’ola bülbul gibi vāveylâyı

Mesken it künc-i ḥarābatı olup rüsvâyı

Def-i ġam kıлмаğ içün al elüñe şahbâyı

‘İş u nüş eyle bugün añma ġam-ı ferdâyı

Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyâyı

II

Ḳāni‘-i fūrkat olup vuşlat-ı cānāndan geç

Māyil-i zillet olup devlet-i ‘unvāndan geç

‘Ārif-i vahdet olup kesret-i yārāndan geç

²⁷¹ Büşra Çelik, Muzaffer Kılıç (2018). **Derzi-zâde Ulvî, Dîvân**, İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları ,s. 288.

Rāzī-i²⁷² kısmet olup ğayret-i akṛāndan geç

‘İş u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı

Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı

III

Zevk-ı dünyā ile şād olma ğam ancak ötesi

Dirhemüm yok deyü ğam çekme hem ancak ötesi

Şāh-ı ‘ālem de olursañ elem ancak ötesi

‘Aķıbet rāh-ı vücūduñ elem²⁷³ ancak ötesi

‘İş u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı

Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı

[65b]

IV

Çekmeyim²⁷⁴ derseñ eger sen de bu dünyā ğamını

Bāde iç bāde kımaz kıřınıñ ařlā ğamını

İbn-i vakt ol a göñül añma bu ferdā ğamını

‘Ārif olan getürür mi dile dünyā ğamını

‘İş u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı

Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı

V

‘Ulviyā hırķa geyüp cismüñi ‘uryān eyle

Dest-i şevk ile çeküp çāk-i girībān eyle

²⁷² rāzī-i:kānī U.D.

²⁷³ elem: ‘adem U.D.

²⁷⁴ çekmeyim: çekmeyin U.D.

Ber-ķarār olma gezüp ‘ālemi seyrān eyle
 Her gece kendüni bir kūşede mihmān eyle
 ‘İş u nūş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı
 Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı

Ġazel-i Necāfī Tahmīs-i Mu‘īdī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘il ün

I

Cilve itdi yine bir kaç büt-i meh-rū begler
 Niçe büt her biri bir serv ü semen-bū begler
 Şalınup nāz ile ‘āşıqlara karşı begler
 Bir alay oldu perī şīvelü āhū begler
 Gözi āhūlarıñı ālāyına yāhud baķar

II

İrişüp yine dimāğuma nesīm-i seheri
 Lāleveş tāzeledi her yaña dāğ-ı cigeri
 Dökülürse yiridür toprağa eşküm güheri
 Bir perī için aķar iki gözüm çeşmeleri
 Ġāfīl olmak...²⁷⁵

III

Murġ-i cān kim öter eski vaţanın unutmaz

²⁷⁵ MD'da beyit şu şekildedir: Şakımuñ bilmiş oluñ ıldur ol şu begler

Bizi feryād ile uzun giceler uyutmaz
 Tursa yüz yıl bu cihān içre nişin tutmaz
 Kimseye uymasun ulaşmasun Allāh Allāh
 Zülf-i bī-dīn ile ol ğamze-i cādū begler

IV

‘Āşık-ı haste-dilem bir gül-i nāzük-bedene
 Bakmazam bülbül-i şeydā gibi serv-i²⁷⁶ çemene
 Āh kim hasret ile döndi yüzüm nesterene
 Bī-vefālklar ider yolına cānlar virene
 ‘Acebā böyle m’olur dünyede hep bu begler

V

İy mu ‘īdī yiter olduñ bu hevā yolında peyk
 Niçe bir il sözine ola cevābuñ lebbeyk
 Hāk ‘ināyet kıla bir gün diyesin tevbe ‘aleyk
 Ne Necātī ne güzeller ne selāmün ne ‘aleyk
 Fāriğüz idemezüz kimseye tapu begler

[66b]

Terkīb-i Bend-i Kıyāsī²⁷⁷

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

²⁷⁶ Serv-i: şahı-ı MD

²⁷⁷ Metinde "Terkīb-i bend-i Kıyāsī" yazmasına rağmen vasıta beyitleri tekrar ettiği için şiirin nazım şekli terci'-bendir. Bu şiir Kıyāsī'nin Nuruosmaniye Kütüphanesi No: 4967, 120a-120b varakları arasında yer alan terci'-bendiyle karşılaştırılmış ve farklar dipnot sistemiyle belirtilmiştir.

1 H̱ābdan açdum gözüm tırdum yerümden²⁷⁸ bir seher

‘Ayn-ı ‘ibretle bu fānī ‘āleme kıldum nazar

2 Cübbeye²⁷⁹ muhtāc palāş içre her²⁸⁰ ehl-i hüner

Her ne deñlü var ise nā-dān elinde sīm ü zer²⁸¹

3 Zāğlar gül-zārda tūṭī kafeslerde öter²⁸²

Ehl-i dil²⁸³ ayakda vü nā-dānlar²⁸⁴ olmuş tāt-ı ser

4 Zūlmeti²⁸⁵ Āb-ı Hayāta eylemiş devrān makār²⁸⁶

Gencler vīrānede ka‘r-ı deryāda keler²⁸⁷

5 Her kime kim dost çıksa²⁸⁸ ol saña düşmen çıkar

Giryesine ‘āşıkūñ ma‘şūk eyler hāndeler

6 [Kimi inler her seher feryād u gāvḡādur gider]²⁸⁹

Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider

²⁷⁸ tırdum yerümden: gördüm yerimde NK.

²⁷⁹ Cübbeye: Habbeye NK.

²⁸⁰ palāş içre her: pelas içinde hep NK.

²⁸¹ Bu beytin mısraları NK’de yer değıştirmiştir.

²⁸² kafeslerde öter: kafesde zār ider NK..

²⁸³ dil: ‘ilm NK.

²⁸⁴ Nādānlar: cāhiller NK.

²⁸⁵ zūlmeti: Kimini NK.

²⁸⁶ devrān makār: ehl-i sefer NK.

²⁸⁷ ka‘r-ı deryāda keler: kasr-ı bihār içre güher NK.

²⁸⁸ çıksa: dırsē NK.

²⁸⁹ Bu mısra metinde yer almadığı için NK’den tamamlanmıştır.

II

1 Seyre çıkdum kim göreydüm nice olmuş gülsitān

‘Aşr elinden kıpkızıl²⁹⁰ kana boyanmış erguvān

2 Servler ‘ālemden el çekmiş bunu söyler hemān

Kimse²⁹¹ āzād olımaz ğamdan ki fānīdür cihān

3 Murğlar bu meskenüñ virür²⁹² fenāsından nişān

Hārhar üzre yapmışdur fenā-yı āşiyān²⁹³

4 Ditrer şūr-ı eşcār bir gün irişür dirler hazān²⁹⁴

Gel gönül²⁹⁵ bir iki gün ‘ömrine olma²⁹⁶ şādmān

5 Gūşe-ber-gūşe turup bülbüller eylerler figān

Bu ne ‘ālemdür²⁹⁷ didüm çıkdı didi bir bağbān

6 [Kimi inler her seher feryād u ğavġādur gider]²⁹⁸

Bülbül aġlar gül güler ‘ālem temāşādur gider

²⁹⁰ Asr elinden kıpkızıl: dehr elinde derd ile NK.

²⁹¹ Kimse: Kime NK.

²⁹² virür: virüb NK.

²⁹³ Hārhar üzre yapmışdur fenā-yı āşiyān: Hārhar hār üzre geymişler kabā-yı āşiyān NK.

²⁹⁴ Ditrer şūr-ı eşcār bir gün irişür dirler hazān: Ditrer şūr eşcār bir gün irişür diyü hazān NK.

²⁹⁵ Gel gönül: Gül güler NK.

²⁹⁶ olma: olmuş NK.

²⁹⁷ ālemdür: hāletdür NK.

²⁹⁸ Bu mısra metinde yer almadığı için NK'den tamamlanmıştır.

III

- 1 Bu cihānuñ bir ‘aceb bezmine irdüm ben gedā
Nāylar virüp²⁹⁹ haber ervāḥdan eyler şadā³⁰⁰
- 2 Çeng iki bükülmiş³⁰¹ olmış bir cüvāna³⁰² mübtelā
Eyleyüp ‘uryān ḳaddümi³⁰³ ḳarbıla eylerler cefā
- 3 Ehl-i ‘aşḳuñ³⁰⁴ ‘aqlını almış bu bezm-i bī-beḳā³⁰⁵
Kimisi ağlar kimi gülüp sürerler hem şafā
- 4 Gūş-ı ṭanbūrı burup ta‘līm eylerler hevā³⁰⁶
Çār pāre guşşaya çaḳ çaḳ diyü³⁰⁷ eyler şadā³⁰⁸
- 5 Bu ne ‘ālemdür didigimçün cevāb içün aña³⁰⁹
Bir güzel şākī ṭurup tekrār³¹⁰ iderdi baña
- 6 [Kimi iñler her seḫer feryād u ğavġādur gider]³¹¹

²⁹⁹ virüp: virtür NK.

³⁰⁰ şadā: nidā NK.

³⁰¹ bükülmiş: büküm NK.

³⁰² cüvāna : nigāna

³⁰³ ḳaddümi : anı

³⁰⁴ Ehl-i ‘aşḳuñ: ehl-i bezmüñ NK.

³⁰⁵ bī-beḳā: bī-nevā NK.

³⁰⁶ eylerler hevā: iderler bā-şafā NK.

³⁰⁷ diyü: diyüp NK.

³⁰⁸ NK’de 3. beyit ile 4.beyit yer deġistirmiştir.

³⁰⁹ didigimçün cevāb içün aña: didükde ney cevāb eyler baña NK.

³¹⁰ iderdi baña: idüp dir dā’imā NK.

³¹¹ Bu mısra metinde yer almadığı için NK’den tamamlanmıştır.

Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider

IV

1 Gāh olur kim bir gedāyı bu felek sultān ider

Gāh sultānı gedāveş hākile yeksān ider

2 Kimin öldürüp kimini³¹² dirgürüp çok ған ider

Mağv ider³¹³ deryāları bir³¹⁴ ғаtreysi ‘ummān ider

3 Kiminüñ yārini vuşlat³¹⁵ kiminüñ hicrān ider

Ağladur Ya‘kūbı ammā Yūsufı handān³¹⁶ ider

4 Ҷande bir ma‘mūr³¹⁷ olursa ākıbet vīrān ider

Mārı pür-zehr eyleyüp gencīneye derbān ider³¹⁸

5 Gāh olur pür-zevk³¹⁹ olup bezm-i³²⁰ mey-i raşşān ider

Gāh olur³²¹ pür-şevk olup kendüsine yārān ider

6 [Kimi iñler her seher feryād u ğavġādur gider]³²²

³¹² öldürüp kimini: öldürür kimisin NK.

³¹³ ider: idüp NK.

³¹⁴ bir: hem NK.

³¹⁵ vuşlat: vaşl NK.

³¹⁶ handān: sultān NK.

³¹⁷ Ҷande bir ma‘mūr: Ҷанқı yir hem var

³¹⁸ NK.de 3. beyit ile 4.beyit yer deġıstirmiştir.

³¹⁹ pür-zevk: pür-şevk NK.

³²⁰ mey-i raşşān: meh-i tābān NK.

³²¹ pür-şevk olup kendüsine yārān: ‘uryān idüp gözyaşını garқан NK.

Bülbül ağlar gül güler ‘âlem temâşâdur gider

[67b]

V

- 1 Ey Kıyâsî şeh-i İstanbulda çün leyl ü nehâr
Eyledüm ³²³taḥşîl-i ‘ilm ü mâ‘rifet çok rûzgâr
- 2 Bir niçe yıllar kelâmum ³²⁴dürlerin idüp nisâr
Ḳande kim insân ola ben anda buldum iştihâr
- 3 N'ideyüm ³²⁵ammâ ki baḥtum olmadı iḳbâle yâr
Ṭâlib olsam ger bir avuç ḥâke olur târumâr ³²⁶
- 4 Dâyimâ bu ḥâlûme ağlayup idüp ³²⁷âh u zâr
Ġayret-i akrânla ġam cânumaḳılmışdı ³²⁸kâr
- 5 Nâ-gehân bir ġuşeden bir pîr oldu âşikâr
Didi budur resm-i devr-i rûzgâr-ı zûr-kâr ³²⁹
- 6 [Kimi inler her seḫer feryâd u ġavġâdur gider] ³³⁰

³²² Bu mısra metinde yer almadığı için NK'den tamamlanmıştır.

³²³ taḥşîl-i: Ta'lîm-i NK.

³²⁴ dürlerin idüp: cevherin etdüm NK.

³²⁵ N'ideyüm: N'eyleyem NK.

³²⁶ Târumâr: târ-mâr NK.

³²⁷ idüp: itdüm NK.

³²⁸ kılmışdı: itmışdı NK.

³²⁹ resm-i devr-i rûzgâr-ı zûr-kâr: kâr-ı âlem dağı resm-i rûzgâr

Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider

Ġazel-i Fuḫulī Tahmīs-i Beyānī³³¹

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I

Şubḥ irüp oldu yine çünkü şeb-i tār tamām

Cāme ḥ‘ābından o meh şīve ile kıldı kıyām

Rūşen-i rāḥa ḳadem basmaġa itdi iḳdām

Ġıldı ol serv-i sehī nāz ile ḥammāme ḥırām

Şem‘-i ruḥsārı ile oldu münevver ḥammām

II

Yüzi rūşen idi dehrüñ meh-i tābānından

Nūr-baḥş idi ruḥ-ı mihr ü dıraḥşānından

Yek³³² idi ‘ārız-ı bāġun gül-i ḥandānından

Görinürdi bedeni çāk-i giribānından

Cāmeden çıḳdı yeni ‘āyını gösterdi tamam

[67a]

III

Cāmeden ayru görendür o perīnüñ şānın

Meger indürdi felek yere meh-i tābānın

³³⁰ Bu mısra metinde yer almadığı için NK'den tamamlanmıştır.

³³¹ Yasemin Bayrakdar, **Beyanī Ve Tahmisleri**, Yüksek Lisans Tezi, Giresun-2017, s.202.

³³² Yek: ter BYD

Çıkarup pîrehen-i müşg-i gül-âb-efşânın

Nîl-gûn fütaya şardı beden-i ‘uryânın

Şan benefşe içine düşdi mukaşşer bādām

IV

Hicr ile geçmiş iken hâşılı rûz-ı şeb-i havz

Cām-ı lâ’l ile şafālandı yine meşreb-i havz

Haz idüp pertev-i rüyında anuñ kevkeb-i havz

Oldı pā-būs-ı şerîfiyle müşerrref leb-i havz

Buldı didār-ı laţîfiyle ziyā dīde-i cām

V³³³

Ƙıldı sevdā-zede āfākı o zülf-i pür-çîn

Dāmen-ālūde cihān olalı pāyına Ƙarîn

Pertev-i mihr-i ruĥı birle ziyālandı zemîn

Kākülin şāne açup Ƙıldı hevā-yı müşkîn

Tīre mūyın taġıdup tutdı yerin anber-fām³³⁴

VI

Şubĥ-ı Ƙāzīpde görüp şubĥ şananlar şafaķı

Farĥ ider mi Ƙara cāhildür o Ƙar ile āķı

Suĥanuñ budur eşaķı vü sözüñ māsādāķı

³³³ V.numarada bulunan tahmis BYD'da VII numaradadır.

³³⁴ BYD'da beyit şu şekildedir: Tîġ-i mūyın daġıdup etdi yeri ‘anber-fām

Şandılar kim şatılur dāne-i dürr-i ‘araķı

Çoķlar el kīseye urdı idüp endīşe-i hām

VII

Şāne el urmağ ile oldı perīşān gīsū

Yine cem‘ oldı ne siħr itdi o çeşm-i cādū

Yāre şabun ezilüp sürdi revān pāyına rū

Ŧas elin öpdı hāsed etdi ķara bağrını şū

Yetdi şū cismine künd-i bedenümden ārām

VIII

Yüz cilā buldı yine hūsn ile yunup arınup

Oldı pākīze melāḥatde meh-i bedre dönüp

Gün gibi yine ṭulū‘ itdi felekde görünüp

Çıkdı ḥammāmdan ol³³⁵ perde-i çeşmüm şarınup

Ķıldı³³⁶ āsāyiş ile gūşe-i çeşmümde maķām

IX

Cāmlar üstine ḥayrān oluben göz dikdi

Ŧaķlar hıfzı içün hizmetine bel bükdi

Lūle-i āb-ı sūkūt itdi zebānın çekdi

³³⁵ Ol: ü BYD

³³⁶ Ķıldı: dutdı BYD

Merdüm-i dîdem ayağına revân şu dökdi

Ki gerek şu döküle servün ayağına müdām

X

Çekeyin yāre Beyānī niçe hem-yān nağdîn

Dökeyin ayağına eşk-i firāvān nağdîn

Hep nisār eyleyeyin dîde-i giryān nağdîn

Müjde -i hāmmāma Fuzûlî vireyin cān nağdîn

Qılmasun şarf-ı zer ol serv-ğadd ü sîm-endām

[68a]

Fuzûlî³³⁷

Mefā‘îlün mefā‘îlün mefā‘îlün mefā‘îlün

1 Kemend-i zülfine yārūñ giriftār olmasun kimse

Benüm bahtum gibi yā Rab siyeh-kār olmasun kimse

2 Zenağhdānına düşmemdür gönül sevdā-yı zülfiyle

Îlāhî bend-i zindāna giriftār olmasun kimse

3 Ne müşkil derd imiş yārūñ firāqı çeşm-i bīmārı

Düşüp yād illere gam-ğār-ı bīmār olmasun kimse

³³⁷ İsmail Parlatır, **Fuzuli Türkçe Divan**, Akçağ Yayınları, 2014, s.300.

4 Baña bāzār-ı ğamda gel melāḥat hırkası giydür

Metā'-ı derdüñe ğayrı ḥarīdār olmasun kimse

5 Fuzūlī ağladıkça reşḥde itmege durur ḥālūñ

Yüze gülücüye ḥālını ağlar olmasun kimse

[69b]

Ġazel-i 'Aşkī³³⁸

Mef'ülü mefā'īlü mefā'īlü fe'ülün

1 Yā Rab baña ol āfet-i devrānumı göster

Yā Rab yağan ol āteş-i sūzānumı göster

2 Her şeb ki ağan dīdelerüm ḥūnına raḥm it

Yā Rab Ḥudā bā'is-i giryānumı göster

3 İtdi bu dem 'aşk şabrıla sāmānumı maḥrūk

Yā Rab söyündür baña bārānumı göster

³³⁸ Süreyya, Uzun, Üsküdarlı Aşkî Divanı Tenkitli Metin, Nesre Çeviri ve 16. Osmanlı Hayatının Divandaki Yansımaları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2011.

4 Olsaydı eger hükümüñe cismümde liyâkat

Yâ Rab diyemem ‘ıyd-ı cânānumı göster

5 Kānlar şaṣıyor leyl ü nehār ‘Aşķī gözinden

Yâ Rab yeter mevsim-i hāndānumı göster

[Kıt’a]

Mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fe’ülün

1 El virmedi mekkāre-i dünyā diyü ey dil

Āvāre olup eyleme izhār-ı telāşı

2 Cem’ eylememiş meclis-i ‘ālem kuru gülden

‘İrfān ile bir yerde Hudā ‘aql u ma‘āşı

[Kıt’a]

Mefā’ilün fe’ilātün mefā’ilün fe’ilün

1 Hemīşe nāfiz olurşa nüvişt hük-m-i ezel

Diyor ki tālib olan sa’yda kuşūr eyler

2 Nihāde kıl ser-i teslīmi levḥ-i taqdīre

Muḳadderāt-ı İlāhī gelür zuhūr eyler

[Maṭla‘]

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1 Lālenüñ ḳapdı şabā külāhını didi gül

Güle sağ olsun cihānda bir külāh eksük degül

[69a]

Ġazel-i Necatī Tahmīs-i Bākī³³⁹

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I

Rāyet-i fiitne çeküp ol ḳad-i dil-cū begler

Uşdılar yanına her şuḡ-cefā-hū begler

Bir yire geldi nice ġamzesi cādū begler

Bir ālāy oldı perī şīvelü āhu begler

Gözi āhūlaruñ ālāyına yā Hū begler

II

Ḳaynadup nār u ġam-‘aşḳ ile hūn-ı cigeri

Gözlerimden akıdur kendü görünmez o perī

³³⁹ Sabahattin Küçük, Baki Divanı, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>, [erişim tarihi: 10.04.2020].

Şanmañuz ne v'-i beşerden gele bu şīveleri

Bir perī içün aķar iki gözüm çeşmeleri

Şakınuñ bilmiş oluñ ılıdur ol su begler

III

Cān yidürseñ eger ol husrev-i şirin dehene

Ġālib olsañ reh-i 'aşķında bu gün Kūh-kene

Ne ķadar naķd-i revānuñda nişār olsa yine

Bī-vefālķlar ider yolına cānlar virene

'Acebā böyle m'olur dünyede hep bu begler

IV

Pāk-rū tāze-cevāñdur baña cānumdan e'az

Gelmedi yanuma zen kısmımeger duķter-i rez

Baķmadum aķlas u dībāşına dehrūñ bir kez

Raķt u baķtum götüri oda urursañ dütmey

Bir iki gün beni bu dünyede maķbūb egler

[70b]

V

Boynuña ķīle kemendin biri baķlar nā-gāh

Çıkarur togru yoluñdan biri eyler güm-rāķ

Bu belāya bulımaz çāre ne dervīş ü ne şāh

Kimseye uymasun ulaşmasun Allāh Allāh

Zülf-i bī-dīn ile ol ğamze-i cādū begler

VI

Bākiyā gel olalum Ka‘be-i dil yolına peyk

Diyelüm sem‘a nidā iricek āhır Lebbeyk

Girelüm rāh-ı Hūdāya diyüp e’s-sa’yü ileyk

Ne Necātī ne güzeller ne selāmūn ‘ileyk

Fāriğuz eylemezüz kimseye tapu begler

Ġazel-i Sulṭān Selīm Ḥan Tahmīs-i Bāķī Efendi³⁴⁰

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

I

Ey cemālūñ pertev-i envār-ı subḥ-ı lem-yezel

Berter olsa menzilūñ ḥurşīd-i enverden maḥal

Sende göstermiş kemāl-i şun‘ın Üstād-ı ezel

Ḳudretūñ izḥār edüp³⁴¹

Cümle ḥübān içre sen cānānı kılmış bī-bedel

³⁴⁰ Sabahattin Küçük, Baki Divanı, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>, [erişim tarihi: 10.04.2020].

³⁴¹ Baki divanında bu mısra bulunmamaktadır.

II

İşigüñ üftâdesi kemter gedâ mihr-i münîr

Pençe-i hürşid-i ‘âlem-tâba hüsnuñ dest-gîr

Her gedâ-yı âsitânuñ bir şeh-i şâhib-serîr

Mısr-ı dilde şâh olur yüzüñ görüp olan esîr

Hüsni ey Yūsufdan ahsen ey güzellerden güzel

III

[70a]

‘Âşıkā yād-ı lebüñ cām-ı şarāb-ı dil-güşā

Cāna ol la‘l-i muşaffādur mey-i bezm-i şafā

Rûh-bahş olmuş Mesîhāveş o la‘l-i cān-fezā

La‘l-i mey-günün görüp cān virmeyen kimdür şehā

Pes meger âdem degül ‘aqlında vardur yā hâlel

IV

Halkā-i zülf-i siyāhuñ ey saçı müşg-i Huten

La‘l-i³⁴² şeb-dîz-i hatuñdur dirler erbāb-ı suhan

Kimdür ol ruhsāre-i gül-gün ile senden geçen

Hüsnuñi bir dem gören ey husrev-i şîrîn-dehen

³⁴² La‘l-i: na‘l-i BD

‘Aşkuña Ferhād olup yoluñda cān virse maḥal

V

Ḳaddüne ḥıl‘at biçelden ḥüsni ḥayyât-ı kazā

Gün gibi yaḳduñ cihānı ey meh-i zerrīn-ḳabā

Çāk idüpdür gerçi kim şabrum girābānın cefā

Dāmenüñ cevır ile elden ḳoya şanma dil-berā

Ol olacaḳ iş degül yaḳam tütınca tā ecel

VI

Gözdeki ḥün-ābe -i ālüm görüp raḥm itmedüñ

Yollar üzre cism-i pā-mālüm görüp raḥm itmedüñ

Bu perīşan olmış aḥvālüm görüp raḥm itmedüñ

Derdmend-i ‘aşkuñam ḥālüm görüp raḥm itmedüñ

Yol olur dilden dile dirlendi ḥod vardur mesel

[71b]

VII

Bāḳiyā kūy-ı ḥarābatı nişīmen ḳılduğum

Bezm-i ‘aşḳı şem‘-i āhumlla müzeyyen ḳılduğum

Ser-nüviştüm ḥālidür āfāḳa rūşen ḳılduğum

Ey Selīm ebrü diyüp çeşm üzre mesken ḳılduğum

Alnuma ‘aşk ile yazılan yazulardur ezel

Ġazel-i Şulţān Selīm Tahmīs-i Bākī³⁴³

Mef ‘ūlū fā‘ilātū mefā‘lū fā‘lūn

I

Geştü güzār-ı bāğ ne hoşdur niğār ile

Bir nev-resīde gonca-dehen gül-‘izār ile

Çün tazelendi gülşen-i ‘ālem baḥār ile

Hoşdur çemende seyr idelüm tāze yār ile

Tā düşmenüñ yüregi yana tāze yār ile

II

Erkân-ı ‘aşka zerķ u riyādan ḥalel virüp

Zühd adın añma ṭab‘a n’idersin kesel virüp

Bāğ-ı bihişt çünki alınmaz bedel virüp

Naķd-i cinān degül mi bu kim devlet el virüp

Vaşl-ı ḥabībe furşat ola nev-baḥār ile

III

Terk eyle zühdi mezḥeb-i rindān-ı ‘aşka gir

³⁴³ Sabahattin Küçük, Baki Divanı, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivani-sabahattinkucukpdf.pdf?0>, [erişim tarihi: 10.04.2020].

Naqd-i revānı bir büt-i zibā-cemāle vir

Bir kaç piyāle bāde çeküp deyr-i bāğa ir

Bülbül kitabın almış ele pendı bu ki dir

Huşdur piyāle bir şanem-i gül-‘izār ile

[71a]

IV

Hâtır harāb u ‘akl müşevveş sen irmeseñ

Gülzār-ı cennet olmaya dil-keş sen irmeseñ

Güller cemende görünür āteş sen irmeseñ

Ey nev-bahār-ı hüsn Hızırveş sen irmeseñ

Gülşen gözüme dūzağ olur intizār ile

V

Olsun hezār-ı zār u dil-efkār çākerüñ

Ğılsun fiğān u nāleler üftāde-i derüñ

Dellāl-i hüsn-i murğ-ı cemendür gül-i terüñ

İncinme āh-ı ‘āşıkā cānā ki güllerüñ

Artar cemālī revnaķı āh-ı hezār ile

VI

Virmiş ‘izār-ı yāra şafā hatt-ı dil-güşā

Yazmış ruḥunda sūre-i Ve's-şemsī Ve'd duhā

Bulmuş cemālī āyinesi māhveş cilā

Mir'āt-ı ḥüsne şanma keder irişe dilā

Nūr āyeti yazılsa ḥaṭ-ı müşg-bār ile

VII

Seyl-āb gibi şaldı belā leşkeri aķın

Tīr-i kazāya oldu ber-ā-ber ırak yakın

Seng-i fenāya çaldı hevā şabr zevraķın

Ṭa'n itme emr-i Haķķa yūri mūdde'ī şaķın

Aḥvāl-i 'aşķ ķünkü degül ihtiyār ile

[73b]

VIII

Gül gibi şi'r-i Bāķiye bir dem ķulaķuñ ur

Derd-i derūnı bülbul-i şūrīde-ḥāle sor

Gel bir kenāra meclis-i mihr ü vefāyı kur

Şun la'l-i cān-fezāyı Selīme şehāk olur

Yāruñ şafā-yı vuşlatı būs u kenār ile

Ġazel-i Sulṭān Murād Tahmīs-i Bākī³⁴⁴

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

I

Ne mümkindür nazar bir laḫza hüsn-i tal'at-i yāre

Degül çünkim müyesser lem'a-i ḫurşīde nezzāre

Ġubār-ı dergehin kühl-i itmedin çeşm-i güher-bāre

Nice tākāt getürsin çeşm-i 'āşık rüy-ı dil-dāre

Getürmez tāb çün bir laḫza berķ-ı tāb-ı envāre

II

Çerāğın şem'-i dāgumdan yaķar ḫurşīd-i 'ālem-gerd

Ocağın sīne-i germüñ fūrūzān eyler āh-ı serd

Ciger pür-zaḫm-ı hicran şerḫa cism-i ğam-pervend

Mūkīm-i ḫānkāh-ı 'aşķ olaldan bu dil-i pür-derd

Olur abdāl-ı mihnet bağrı yara cismi şad pāre

III

Ḥayālūñ tahtgāhıdur derūn-ı sīne-i rüşen

Sezā vār olmaz ol şadre eger Dārā eger Behmen

Yaraşmaz mesned-i ḫalvet-sarāy-ı dilde illā sen

³⁴⁴ Sabahattin, Küçük, "Baki Divanı", <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>, [erişim tarihi 19.10.2019.]

Tefekkür eylemez bir dem gönül efkâr-ı gayrîden

Bu dil yâruñ serîridür virilmez yol ağıyâra

IV³⁴⁵

O kâfir geşt-i bağ eyler rakīb dıyü siretle

Geçer ‘ömr-i aziz nezeninüm derd ü mihnetle

Şeb-i hicrânda kaldum gerçi Sâbit gibi fikkatle

Hele şükrüm Mezâki hep budur ümid-i vuslatla

Geçer eyyâm-ı firkat göz yumup açmak kadar gelmez

[74b]

Müseddes-i Mezâki³⁴⁶

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

I

Ey Һased kerde-i gül-i sūrī

V’ey behişt-i leṭāfetüñ Һūrı

Rište-i cāmı şu‘le-i dūrı

Yağsa mānend-i şem‘-i kāfūrī

Ben unutmam seni gözüm nūrı

Sen de ān gāh ki bu mehcūrı

³⁴⁵ Bâki divanında IV. Tahmis farklı şekildedir.

³⁴⁶ Ahmet Mermer, Mezâkî Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1991,s.220.

II

Sen şeh-i kişvere melāḥat iken

Zīver-ārā-yı şad-leṭāfet iken

Ben leked-ḥurde-i melāmet iken

Mübtelā-yı belā-yı fūrḫat iken

Ben unutmam seni gözüüm nūrı

Sen de ān gāh ki bu mehcūrı

[74a]

III

Cāna kār itse miḥnet-i ḥasret

Ḳalmasa tende zerrece kuvvet

Var iken dilde neşve-i vuşlat

Biñ yıl olsa arada bu fūrḫat

Ben unutmam seni gözüüm nūrı

Sen de ān gāh ki bu mehcūrı

IV

‘Aşḳ-ı ‘uşşāk-ı bī-nevā ḥaḳḳı

Mihr-i ḥübān-ı meh-liḳā ḥaḳḳı

Ḥāşılı Nūr-ı Muştafā ḥaḳḳı

Tā ki cān tendedür Hudā ḥaḳḳı

Ben unutmam seni gözüüm nūrı

Sen de ān gāh ki bu mehcūrı

V

Ey o çeşm-i münir-i ehl-i kemāl

Gör Mezākī de var mı şevḳ-i cemāl

Ne ḳadar olsa ārzū-yı muḥāl

Var iken az çok ümīd-i vişāl

Ben unutmam seni gözüüm nūrı

Sen de ān gāh ki bu mehcūrı

[75b]

Ġazel-i Sulṭān Murād Taḥmīs-i Yahyā Efendi Şeyḫülislām³⁴⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

Mihr-i 'ālem-tābdan güller çerāğ-efrūzdu

Nağmesi bülbüllerün ol şevḳ ile pür-sūzdu

Künc-i ḥalvetden bürüz eyle bu da bir rūzdu

Ey gönül gül devridür vaḳt-i nev-i nev-rūzdu

³⁴⁷ Hasan Kavruk, "Şeyhülislam Yahya Divanı",
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10655.seyhulislamyahyadivanihasankavrukpdf.pdf?0>, [erişim tarihi: 09.10.2019].

Cân bağışlar âdeme bu dem dem-i firûzdur

II

Rind-i bî-pervā riyā vü zühdü rû-pûş eylemez

Ḳavl-i nâsiḥ olsa dūr gūşına mengūş eylemez

Gül gibi saġar gire destine kim nūş eylemez

Vā‘iz-i şehriūñ kimesne pendini gūş eyleyemez

‘Ayş u nūşa es-şalâdur bir mübârek rûzdur

III

Her ma‘kâmı gülşenüñ hoşdur nevâ-yı murğ ile

Eglenür devrân nevâ-yı cân-feza-yı murğ ile

Añmaz olur sâzı şavt-pür-şafâ-yı murğ ile

Bâġ pür-âvâzedür şıyt u şada-yı murğ ile

Güyyiâ her gūşede bir dürlü sâz u sözdür

IV

‘Āşık şeydâya dil-ber ilti‘fât eyler velî

Cân mezâḳna sözin ḳand-ı nebât eyler velî

Şerbet-i la‘lin meded-sâz-ı necât eyler velî

Leblerinden mürde-dil-kesb-i ḥayât eyler velî

Neyleyim ammâ yine ol ġamzeler dil-dûzdur

[75a]

V

‘Aşk-ı Leylā ile çekdi Kays envā‘-ı miḥen

Ġuşş-i Şīrīn ile telh oldı ‘ayş-ı Kūḥ-ken

Söyleme dil-virdüġiñ dil-dāra Yaḥyā gizle sen

Bu Murāduñ mülket-i göñlün alup yağma iden

Bir sitem-kār-ı cefā-cū dil-ber-i dil-sūzdur

Ġazel-i Sulṭān Aḥmed Ḥān Taḥmīs-i Veysī Efendi³⁴⁸

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I

Kaddini itse n’ola bār-ı melāetle dutah

Döġünüp seng-i nedāmetle iderse n’ola āh

Dökülürse yeridür bāde-i eşk-i her gāh

Şıdı peymāne-i peymānını ey dil yine şāh

Bezm-i devletden ayak çekmesine oldı güvāh

II

Bir zamān olmuş idi meskeneti şulḥa sebeb

Şimdi bilseñ³⁴⁹ ne der ola ol serkeş-i ḥod-rāy ‘aceb

³⁴⁸ Zehra Toska, **Veysī Divanı Hayatı Eserleri ve Edebi Kişiliği**, İstanbul Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1985, s. 189.

³⁴⁹ Şimdi bilseñ: şimdi ne der VD

Çekmesün irmek için menzil-i maşşûde ta‘âb

Şahlar yolına ‘azm itmedi ol bî-mezheb

Râh-i ‘ahdini koyup ‘âkıbet gümrah

[76b]

III

Tutıcak yeryüzini cünd-i hidāyet rehber

N’ola mülkin bırağup kaçdı ise şah eger

Yerüñ altı ile altında ola ser-tā-ser

Yeryüzünde dilerüz âbe kadar bulmaya yer

Tāc-ı tahtı ile mülkin ala destinden ilāh

IV

Çapuma gelse eger Ka‘be-i ulyā haqqı

‘Afv iderdüm suçını ‘arş-ı mu‘allā haqqı

Çünkü ol eylemedi ‘uhdede icrā haqqı

Ben de kani degülüm hazret-i Mevlā haqqı

Cümleten ‘askerini kırmıyacak hayl-i sipāh

V

Müze-i surh kadar olmaz iken ol efser

Tāc-ı surh ile kızılbaş yine qahr eyler

Göre Veysī nedür ol pādīşah-pāk-güher

Baḥtiyā baş alup tēcımı pā-māl ideler

Gele ayağıma Haḳdan dilerin efser-i şāh

SONUÇ

Bu çalışmada İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 21 numarada kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr'ın 1b-75a varakları arası transkribe edilerek incelenmiştir. Mecmuanın tamamı 309 varaktan oluşmaktadır. Mecmuada 15,16 ve 17. yüzyıllarda yaşamış şairlerin şiirleri yer almaktadır. Mecmuanın istinsah yeri ve kaydı hakkında kaynaklarda bilgi yoktur.

Mecmuanın incelenmesi sonucunda 40 şaire ait toplam 81 şiir tespit edilmiştir. Bu şiirler dîvânı basılan şairlerinkiyle kıyaslanarak arada farklılık varsa dipnotta belirtilerek gösterilmiştir.

Mecmuada; gazel, kaside, kıt'a, Tahmis, şarkı, murabba, tahmis, muhammes, müseddes, muaşşer, terkeb-i bend, terci-i bend gibi nazım şekilleri kullanılmıştır. En fazla kullanılan nazım şekilleri ise müseddes, tahmis ve terkeb-i benddir. Mecmuada en çok kullanılan müseddes nazım şekli ile 23 şiir yazılmıştır. Müseddesden sonra ise en çok kullanılan nazım şekli tahmisdir. Tahmis nazım şekli ile 17 şiir yazılmıştır. Terkeb-i bend nazım şekli ile de 8 şiir yazılmıştır.

Mecmuada en çok şiiri olan şair Bâkî' dir. Bâkî' nin 5 şiiri bulunmaktadır. Bâkiden sonra ise mecmuada bulunan şairlerden şiirleri fazla olanlar şöyledir: Nevîzâde Atâyi, Âzerî, Veysî, Cinânî ve Tîgî'dir.

Bu çalışma ile mecmuamızda bulunan şiirleri ve şairleri tespit ederek edebiyat araştırmacısının istifadesine sunulmuştur.

KAYNAKÇA

AKSOYAK, İsmail Hakkı, (2013) "CELÂL/CELÂLÎ, Manastırlı", <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=212>.

[Erişim Tarihi: 01.10.2019].

AKSOYAK, İsmail Hakkı, (2013) " NÂTIKÎ", <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7387>,

[Erişim Tarihi: 01.10.2019].

ÂŞIKFERKÎ, Ümran, Şem‘î Divanı, Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi Yayınları, Prizren-2006.

AYAN, Hüseyin, Cevrî Hayatı Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni, Atatürk Üniversitesi Yayınları ,Erzurum,1981.

AYNUR, Hatice vd., Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII. Mecmua: Osmanlı Edebiyatının kırkambarı, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.

BAYRAKDAR, Yasemin, **Beyani Ve Tahmisleri**, Yüksek Lisans Tezi, Giresun-2017, s.202.

BULAN, Ayşe Hâşimî Hayatı Edebi Kişiliği Ve Divanının Tenkidli Metni, Yüksek Lisans Tezi, Konya- 1993.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet,Yahyâ Bey Dîvân, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul-1977.

ÇELİK, Büşra- KILIÇ, Muzaffer," **Derzi-zâde ‘Ulû’**", Dün Bugün Yarın Yayınları, İstanbul 2018.

DEVELLİOĞLU, Ferit "Mecmua",**Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat**, Aydın Kitabevi Yay., Ankara 2012.

ERDOĞAN, Mustafa ,(2013) "Rahmî, Bursalı Pîr Mehmed", <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=315>.
Erişim Tarihi: [01.10.2019].

ERKAN,Ahmet Serdar , Mecmu’âtü’l-i Eş’âr (1b-249a) İnceleme-Metin, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2016.

GIYNAŞ, Kamil Ali, Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası, Edebiyat Fakültesi dergisi, 2001, Sayı 255, s.245-260.

GÜRBÜZ, Mehmet "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, (Haz.Hatice Aynur vd.),Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012,s.108

GÜRGENDERELİ, Müberra, Mostarlı Hasan Ziyâ'î Divânı, Ankara 2017.

KALPAKLI, Mehmet, (2014), " Fevrî, Ahmed" , <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fevri-ahmed>, [Erişim Tarihi: 01.10.2019].

KARAKÖSE, Saadet.(2016) " Nev'izâde Âtai Divanı", <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55734,nevi-zade-atayi-divanipdf.pdf?0>[erişim tarihi: 09.10.2019].

KAVRUK, Hasan, (2014), "Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı", <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10655,seyhulislamyahyadi vanihasankavrukpdf.pdf?0>, Erişim Tarihi:[09.10.2019].

KAYA, Bayram Ali, (2013), " Yahyâ Bey, Dukaginzâde", <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=204>, Erişim Tarihi [01.10.2019].

KAYA, Bayram Ali,"Veysî", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 2013, C.43,s.76-77.

KESİK, Beyhan, "Bâkî'nin Yayınlanmamış Bazı Şiirleri (Üç Gazel Bir Matla') ", Aydın Türklük Bilgisi Dergisi,2016, Yıl II, Sayı II, s. 80.

KESİK, Beyhan "Cem'î , (2013) Mehmed Cem'î Efendi", <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1897>, Erişim Tarihi: [01.10.2019].

KILIÇ, Atabey , "Mecmûa Tasnifine Dâir" , Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa:Osmanlı Edebiyatının kırkambarı, Haz.Hatice Aynur vd.,İstanbul: Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.

KOÇ, Hamza, "Xviii. Yüzyıl Dîvân Şairi Haylî Ve Yayımlanmamış Gazelleri" , Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi,Yıl 6, Sayı 12, Bahar 2020, s.3

KÖKSAL, Mehmet Fatih, (2013) "KIYÂSÎ", <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=448>, [Erişim Tarihi: 01.10.2019].

KÖKSAL, M. Fatih, " Şiir Mecmualarının Önemi ve "Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının kırkambarı**, (Haz. Hatice Aynur vd.),Turkuaz Yay., İstanbul 2012, s. 409-431.

KÖKSAL, M.Fatih, "II. Selim'in Divançesinde Bulunmayan Şiirleri", Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2017, C.I, Sayı 2, s.159.

KUT, Günay,"Mecmûa,"**Türk Dili Ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, c.6,İstanbul, Dergâh Yayınları, 1986, s.170-174.

KÜÇÜK, Sabahattin, (2013) "Baki Divanı", <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>, [Erişim Tarihi 19.10.2019].

MENGİ, Mine ,**Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Ankara:Akçağ Yayınları,1994.

MERMER, Ahmet, **Mezâki Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Tenkidli Metni**, Atatürk KÜLTÜR Merkezi Yayını, Ankara,1991.

NÂCİ, Muâllim, Lugât-i Nâci, Çağrı Yay., İstanbul 1995.

OKUYUCU, Cihan, **Cinani Hayatı-Eserleri-Tenkidli metni**,Türk Dil Kurumu Yayınları,Ankara 1994.

ÖZTEKİN, Özge, **Râsih Divânı**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1997.

PALA, İskender, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, L&M Yay., Ankara 2002.

PARLATIR, İsmail, **Fuzuli Türkçe Divan**, Akçağ Yayınları, Ankara 2014.

SELÇUK, Bahir, **Nergîs' nin Kafzâde Fâiz Mersiyesi**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, s.8

SELÇUK, Engin, (2014) "Rasih, Balıkesirli Rasih Ahmed Bey " <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rasih-balikesirli-rasih-ahmed-bey> [Erişim Tarihi: 01.10.2019].

SUNGURHAN, Aysun, (2013), "Aşkî <http://www.turkedebiyatilisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=202>, [Erişim Tarihi: 01.10.2019].

ŞENÖDEYİCİ, Özer, **Osmanlı Edebi Metinlerini Anlama Kılavuzu**, Kesit Yayınları, İstanbul, 2015.

ŞENTÜRK, Ahmed Atilla, **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları İstanbul, 1999, s.385.

Tietze, A., Xvi. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili Makalesi, Türkiyat Mecmuası, s.17.
TOSKA, Zehra **"Veysî Dîvânı Hayatı, Eserleri Ve Edebi Kişiliği"**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Dili Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1985.

Tuğluk, İbrahim Halil, "Abdî", (2014), <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi-agrasli-mehmed-efendizade>, [erişim tarihi: 24.09. 2019].

TULUM, Mertol, Nev'î Divan Tenkidli Basım, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1977.

UZUN, Mustafa **"Mecmua"**, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul, 2003, C.XXVIII, s. 265.

UZUN, Süreyya, Üsküdarlı Aşki Divanı Tenkitli Metin, Nesre Çeviri ve 16. Osmanlı Hayatının Divandaki Yansımaları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul ,2011.

YILMAZ, Kâşif, **Budinli Hisâlî Dîvânı**, İstanbul, Kriter Yayınları, 2010.

EKLER

EK 1: SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT TARLAN BÖLÜMÜ 21

NUMARALI MECMUANIN 1B-2A SAYFALARI

ÖZ GEÇMİŞ

1991 yılında Giresun'un Tirebolu ilçesinde doğdu. İlköğrenimini Giresun Mithatpaşa İlköğretim Okulu'nda, orta öğrenimini Giresun Lisesi'nde tamamladı. 2012 yılında Giresun Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne başladı. 2016 yılında bu bölümü bitirerek lisanstan mezun oldu. 2017 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı bilim dalında başladığı yüksek lisans eğitimini "Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 21 numarada kayıtlı Mecnû'a-i Eş'âr (1b-75a)'ın Transkripsiyonlu Metni ve Mestap'a Göre Tasnifi" adlı tezini savunarak 2020 yılında tamamladı. Giresun Halk Eğitim merkezinde çeşitli kurslarda edebiyat öğretmenliği yaptı.